

Upravništvo: Ljubljana, Knafljeva 5
— Telefon št. 3122, 3123, 3124,
3125, 3126.
Inseratni oddelci: Ljubljana, Selen-
burgova ul. — Tel. 3492 in 2492.
Podružnica Maribor: Grajski trg 7.
Telefon št. 2455.
Podružnica Celje: Kocenova ulica 2.
Telefon št. 180.
Računi pri pošti: Ljubljana: Ljub-
ljana št. 11.842, Praga št. 105.241.
73.180, Wien št. 105.241.

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka.
Naročnina znaša mesečno 25 din.
Za inozemstvo 40 din.

Uredništvo:
Ljubljana, Knafljeva ulica 5, telefon
3122, 3123, 3124, 3125, 3126; Maribor,
Grajski trg št. 7, telefon št. 2455;
Celje, Strossmayerjeva ulica št. 1,
telefon št. 65.

Rokopisi se ne vračajo.

Ob otvoritvi našega velesejma

Ljubljanski velesejem se bliža že dvajsetletnici svojega obstoja. Je to prva ustanova te vrste v naši državi. Tega prvenstva ljubljanskemu velesejmu ne morejo odvzeti slične ustanove in prireditve, ki so bile v kasnejših letih otvorene v drugih mestih naše kraljevine ali pa se postopoma razvile iz primitivnejših oblik gospodarskih razstav, odnosno pravih ljudskih sejmov. Že prva leta svojega obstoja je ustanova Ljubljanskega velesejma prestopila ozko začrtani prvotni okvir čisto trgovske, industrijske in obrtniške prireditve. Pokazala je naši javnosti že cel niz razstav zdravstvenega, socialnega, umetnostnega, kulturnega in splošno narodnega značaja ter je s tem prav velikopotezno prikazala ne le naše gospodarsko udejstvovanje, marveč podala sliko našega celotnega narodnega življenja. S temi razstavami je uprava velesejma dokazala, da ima mnogo razumevanja za dejstvo, da so zdravstvo, umetnost in lepa književnost, čeprav ne spadajo neposredno v kompleks narodnega gospodarstva v običajnem pomenu te besede, kljub temu z njim v ozki vzajemni zvezi ter v medsebojni odvisnosti.

Ljubljanski velesejem se je zaradi tega močno prirastel k srcu slovenskega človeka. Saj je viden dokaz in zgovorna priča naše organizacijske sposobnosti, ki našim ljudem leto za leto omogoča življenje, da se da tudi v naših najmanjših prilikah storiti veliko, da se tudi z našimi skromnimi sredstvi da ustvariti delo, ki je trajne vrednosti in dalekosežnega pomena. Ustanova velesejma je v lepem odnosu z našimi možnostmi: ni gigantska prireditev, v to nam nedostajajo sredstev, je pa kljub temu organsko zaključena slika naše gospodarske moči ter pridnosti in iznajdljivosti našega delavnega človeka.

Ljubljanskemu velesejmu se na žalost ne odpirajo tako radodarno javni denarni viri kakor drugim prireditvam te vrste po ostalih delih države. Stvorjen je iz lastne moči in njegov temelj je postavljen na silo naše lastne zmogljivosti. Zato je našemu ljudstvu več nego običajna vsakoletna gospodarska prireditev. Slovenski človek vidi v njem tradicionalno prireditev, ki je postala važen del našega življenja. Pomladanska in jesenska priredba ne privabita samo na tisoče gospodarstvenikov, marveč sta tudi najširšim ljudskim množicam prilika, da se spoznajo z najsoodnejšimi tehničnimi pridobitvami, iznajdbami in izpopolnitvami. V tem pogledu opravlja velesejem važno nalogo tudi v razvoju sodobne gmočne civilizacije med našim ljudstvom.

Velik del posetnikov iz naših ljudskih slojev ne prihaja za velesejem v pošten kot neposreden kader interesentov. Posredno pa so te množice silno važen činitelj in bi brez njih bil velesejem zelo podrejenega pomena, pa naj bi navzoči gospodarstveniki sklepali še tako važne kupčije in trgovske sklepe milijonskih vrednosti. Prisotnost ljudskih množic daje prireditvi on vsenarodni značaj, po katerem se naš sejem zelo ugodno razlikuje od drugih ustanov te vrste in ki mu daje tako veliko življenjsko silo. Dasi te množice, kakor rečeno, v pretežni meri niso neposredni interesenti za razstavljeno blago, vendar so za prosep sejmaja kljub temu zelo potrebne. Za najširše sloje našega ljudstva je velesejem zelo učinkovita šola za potrošnike. Tisoči ljudi vidijo na njem kopico novih stvari in naš gospodarstvenik dobi za svojo stroko vse polno novih pobud, da izboljša in izpopolni svoje izdelke, dočim se ostalim poraja želja, da bi v bodoče rabili predmete, ki so jih videli na velesejmu, ravno v taki in pravni drugi izdelavi, obliki in kakovosti. Tako se vzgaja in zboljšuje okus, zahteve postajajo večje, življenjska raven se dviga, kar vse zopet prihaja v korist domači pridnosti in podjetnosti.

To nalogo, ki je velike civilizatorne važnosti, naš sejem neutrudno vrši že skoraj dve desetletji. Vse pohvale vredna je okoliščina, da se od samih začetkov ni omejil na zgolj gmočno, čisto tehnično stran našega gospodarstva, marveč je z enako pohvalno vneto vršil kulturno poslanstvo med našim ljudstvom. To mu je pridobilo naklonjenost najširših ljudskih slojev in v tem dejstvu je velik pomen te slovenske gospodarske in kulturne prireditve. Tudi ob današnji zopetni otvoritvi je naša želja, naj bi velesejem še nadalje tako plodno vršil svojo veliko nalogo.

Kralj Jurij v kanadski planinski koči

Edmonton, 2. junija. AA. Angleški kraljevski par je potoval vso noč iz Vancouverja na potu za Edmonton. Prenoči je v neki kanadski planinski koči, ki ima 4 sobe na razpolago.

Mogočna parada nemške vojske pred knezom namestnikom

Tudi včeraj sta bila Nj. Vis. knez namestnik in kneginja Olga od Berlinčanov povsod navdušeno pozdravljana — Odmevi berlinskega obiska v evropskem tisku

Berlin, 2. junija. AA. Vsi današnji listi prinašajo na prvem mestu poročila o obisku Nj. Vis. kneza namestnika in kneginje Olge. Listi opisujejo prvi dan obiska visokih gostov v Berlinu ter prinašajo številne slike. Listi poudarjajo veliko navdušenje, s katerimi je Berlin sprejel jugoslovenskega kneza namestnika, ter podčrtava, da je to izraz globokega spoštovanja napram njegovi osebnosti, kakor tudi izraz iskrenega prijateljstva napram Jugoslaviji.

Listi dnevnik, ki so lahko še objavili zdravice, izgovorjene o priliki snočnje slavnostne večerje, ki jo je priredil državni kancelar visokim gostom, naglašajo posebno one pasuse govorov državnega kancelarja Hitlerja in kneza Pavla, v katerih se pravi, da so meje med Jugoslavijo in Nemčijo za vedno postavljene in da bodo vedno spoštovane.

Počastitev padlih nemških vojakov

Berlin, 2. junija. AA. Ob 9.30 je danes Nj. Vis. knez namestnik Pavle ob navzočnosti mnogostevnih državnih vodilnih strank in vojaških osebnosti položil vence na spomenik v svetovni vojni padlim vojakom. Zatem je bila prirejena vojaška parada, ki je trajala dve uri.

Zjutraj na vse zgodaj so se začele na določenih krajih zbrati čete, ki so v natančno določenem času prispele z vseh strani mesta v središče. Bili so oddelki pehote, artiljerije in motorizirani čet. Že ob 6. zjutraj, torej nad 4 ure pred začetkom parade, so se začele zbirati velike množice ljudstva okoli vladne palače na Wilhelmstrasse ter okoli Charlottenburga, da bi mogle ob blizu videti in pozdraviti Hitlerja in njegova visoka gosta.

Knez namestnik se je odpravil iz dvorca Bellevue k spomeniku v svetovni vojni padlim vojakom in spremstvu armijskega generala v. Bocka, poveljnika, prvega armadnega zbora. Pred spomenikom je bil postrojen častni bataljon, ki ga je knez namestnik obšel, nato pa se je podal v notranjost spomenika, kjer je položil velik lavaljev venec, okrašen z jugoslovanskim trakom. Potem je častni bataljon defilirал pred knezom Pavlom, ob katerem je bil razen armijskega generala v. Bocka tudi divizijski general Seifert. Na trgu je bila zbrana ogromna množica ljudstva, ki je prirejala navdušene manifestacije knezu Pavlu.

Vojaška parada

Knez namestnik se je nato podal na svoje mesto na častni tribun, s katere je opazoval veliko vojaško parado, prirejeno njemu na čast. Nekaj pred 10. se je pripeljala iz dvorca Bellevue k častni tribunu tudi Nj. Vis. kneginja Olga v spremstvu ge. Göringove, Kancelar Hitler je prispeval na tribuno tik pred svojimi gostoma. Vsem so množice prirejale navdušene ovacije.

Velika parada se je začela s poročilom poveljnika tretjega armadnega zbora artiljerijskega generala Haaseja, ki je tudi poveljeval vsaj paradi. General je podal poročilo Nj. Vis. knezu Pavlu in Hitlerju, da je vse pripravljeno za mimohod čet. Takoj nato so prikorakali prvi oddelki. Na čelu je bil bataljon letalcev, v zraku pa so ta hip pridrvela vojaška letala vseh pa-

nog, zlasti bombniki in lovci. Letala so drvela zelo nizko in so nudila mogočno sliko.

Letala so letela zelo nizko v smeri od vzhoda proti zapadu. Vodja rajha kancelar Hitler in Nj. kr. Vis. knez Pavle sta stala opazovala prihod čet in jim na ta način od svoje strani izkazala čast in priznanje.

Za letalstvom je prišla pehota, ki ji je ljudstvo priredilo navdušene manifestacije. Prihod vsakega oddelka z zastavo je ljudstvo pozdravilo s tem, da je vstalo, se odkrilo ali dvignilo roke v pozdrav. Za mornarico so se razprostirali oddelki »zračne pehote«, to so vojaki, ki bi se v primeru vojne spustili iz letal za hrbet sovražniku. Te oddelke je občinstvo posebno priščno pozdravilo. Sledili so vojaški oddelki za obrambo proti letalskim napadom, profilatski motorizirani oddelki, avtomobili in lafete s topovi.

Nato so prišli na vrsto strojniški oddelki za obrambo proti letalom, za njimi lahki vozovi s konjsko vprego, vsak z dvema strojnica, za njimi so se vrstili oddelki metalcev granat in metalcev min, nato pa vojaški avtomobili s težko artiljerijo, po štirje v vrsti. Sledili so zopet polki pehote, med njimi slovit polk »General Göring«, nato pa konjenica z godbo na čelu. Opaziti je bilo odlično izurjenost konj, ki so stopali čisto po taktu godbe. Za konjenico je šla poljska artiljerija s svojo godbo, dalje oddelki kolezarjev, oklopnih avtomobilov, oklopnih metalcev min in motorizirane topništva, dalje oddelki za vzdrževanje prometa in poročevalske službe, za njimi pa težki tanki, ki so zaključili to impozantno revijo nemške vojske.

Svečana predstava v državni operi

Berlin, 2. junija. a. Nj. Vis. knezu namestniku in kneginji Olgi na čast se je ob 19. vršila v berlinski državni operi slovesna predstava Wagnerjeve opere »Nürnbergski mojstrski pevci«. Vestibul državne opere in velika dvorana sta bila slavnostno okrašena. Prihod Nj. Vis. kneza namestnika in kneginje Olge ter kancelarja Hitlerja so pričakovali maršal Göring, njegova žena in šef protokola zunanje ministrstva Dernberg. Knez in kneginja sta prišla v spremstvu kancelarja Hitlerja, ki je prišel po nju v dvorec Bellevue. Po poti so jim množice vnovič prirejale viharne ovacije. Knez namestnik je bil v uniformi armadnega generala, Nj. Vis. kneginja Olga pa v temni toaleti z belim plaščem in diademom na glavi. Hitler je imel rjavo uniformo svojih napadalnih oddelkov. Po pozdravu sta visoka gosta v spremstvu Hitlerja zavzela prostore v kancelarjevi loži.

Slavnostni predstavi so prisostvovali tudi člani diplomatskega zbora, zastopniki vojaških in civilnih oblasti v gala uniformah ter dame iz visoke berlinske družbe v razkošnih večernih toaletah.

Slavnostna večerja

Ob 21. se je začela slavnostna svečana večerja v palači državnega kancelarstva. Za časa večerje je velika množica stala ves čas pred palačo ter navdušeno vzklinala Hitlerju in njegovim gostom ter prepevala nacionalne pesmi.

Važna zagotovila vodilnih državnikov papežu

Ob sprejemu kardinalov, ki so mu čestitali za god, je papež govoril tudi o svoji mirovni akciji

Vatikan, 2. junija. o. V Vatikanu so danes svečano proslavili papežev god. Na vseh poslopih so bile izobešene zastave. Papež je čestital najprej kardinalski kolegiji. Pri tej priliki je imel papež kratek govor o splošnem položaju na svetu. V prvem delu govora je opozarjal na velike težave in težko krizo, ki jo preživlja svet zaradi bojazni pred novo vojno. To stanje bi lahko dovedlo do katastrofe. Zato je potrebno iskati izhod iz te težke situacije. Papež ostane veren svoji misli, da se človeštvu za vsako ceno ohrani mir in omogoči mirno delo. V tej dobi teške krize se mora pravica postaviti pred silo in pravica mora biti vedno na prvem mestu, ker bo človeštvo samo na ta način lahko našlo izhod iz sedanjih težkih časov.

V tej zvezi je papež omenil tudi svojo akcijo, ki jo je podvel pretekli mesec, ko je izlegalo, da je katastrofa že nezbežna. Naglasil je, da je smatral za potrebno obvestiti nekatere vodilne državnike o svojem gledanju na položaj in o načinu, kako bi se mogel svet izogniti najstrašnejšemu. Vodilnim državnikom nekatere vesele je orisal skrb in perspektive bodočega razvoja ter jih opozoril na težke posledice, če se kriza ne bo čimprej likvidirala. Papež je končal svoj govor z besedami:

»Na naša prizadevanja in naša opozorila na težke posledice smo dobili od vseh državnikov jamstva dobre volje, da bo ohranjen mir, ki ga želi toliko milijonov ljudi. Razen tega smo dobili tudi poročila

o zadržanju in mnenju drugih uglednih državnikov, na katere se nismo direktno obrnili. Na osnovi teh informacij je ojačeno naše upanje, da bodo odgovorni državniki, zavežajoč se svoje odgovornosti pred Bogom in zgodovino, znali preprečiti najstrašnejše. Ta naša želja je imela vliv na razne vlade, da si prizadevajo premostiti težave, ki ovirajo pravi sporazum med narodi in zaradi česar smo prevzeli naša prizadevanja za ohranitev mira.«

Papežev govor je v diplomatskih krogih izzval veliko zanimanje, ker se iz njega vidi, da je papež dobil od državnikov, na katere se je obrnil, zagotovila, da bodo storili vse, da ohranijo mir. Kakšna so ta zagotovila, seveda ni znano. V vatikanskih pa naglašajo, da so take prirode, da se bi mogel papež vedno sklicevati nanje in pojasniti vsemu svetu, kdo je kriv, če bi kljub temu prišlo do vojne.

Kdo je dal zagotovila?

London, 2. junija. AA. (Reuter) Po poročilih diplomatskega urednika Reuterja se londonski diplomatski krogi zelo zanimajo za današnje papežev izjavo. Ta izjava samo potrjuje ne samo pobudo, ki jo je podal papež v začetku t. m., temveč tudi okoliščino, da papež ni dobil bodrilnih obljub od držav osl. Drugo pomembno odkritje v govoru je izjava, da papež ne bo opustil prizadevanja, da izvede svojo akcijo v sedanjem mednarodnem položaju.

Prvi odmevi

v tujem tisku

Pariz, 2. junija. AA. Ves francoski tisk piše o obisku Nj. kr. Vis. kneza namestnika Pavla in Olge v Berlinu ter prinaša podrobna poročila o sprejemu in bivanju visokih gostov v Berlinu. Stevilni listi naglašajo političen pomen tega obiska.

London, 2. junija. AA. Berlinski dopisniki londonskih listov obirno poročajo o prihodu v Berlin Nj. kr. Vis. kneza namestnika Pavla in kneginje Olge ter priščenjem sprejemu, ki jima ga je priredilo berlinsko prebivalstvo. Na dopisnike londonskih listov je napravil sprejem velik vtis. Poročevalci opisujejo slavnostno okrašen Berlin ter navdušenje stotisočev meščanov, ki so pozdravljali jugoslovanske goste in Hitlerja.

Bruselj, 2. junija. AA. Uradni obisk jugoslovanskega kneza namestnika Pavla v Berlinu je zbudil posebno pozornost v belgijskem časopisju. »XX. Siecle« piše med drugim: Pozno je, da bi se Podunavje organiziralo brez ali pa celo proti Nemčiji. Ta načrt je popolnoma neizvedljiv. Belgija razume bolje ko katerakoli druga država, da mora Jugoslavija po tradiciji voditi svojo politiko neodvisnosti. Jugoslovanska vlada dana ve, da ne more ničesar začeti niti s kolektivno varnostjo, niti s posameznimi načrti o jamstvih. Obisk kneza namestnika Pavla v Nemčiji je velikega pomena. Čim boljši bodo odnosi

med Nemčijo in Jugoslavijo, toliko boljše bo to za mir v srednji in vzhodni Evropi, kajti tako Berlinu kakor Rimu je na tem, da ostane Jugoslavija neodvisna.

Sofija, 2. junija. w. Sofijski politični krogi in listi z veliko pozornostjo sledijo poteku obiska Nj. Vis. kneza namestnika Pavla in kneginje Olge v Berlinu. Občo ugotavljajo, da se razvija obisk v znamenju iskrenega prijateljstva med Nemčijo in bolgarsko sosedo. Listi objavljajo daljša poročila iz Berlina in Beograda o dosežkih razgovorih, prav posebej pa se naglašajo veliki pomeni snočnih zdravic.

Rim, 2. junija. AA. (DNB): Italijanski listi komentirajo obisk Nj. Vis. kneza namestnika v Berlinu in pravijo, da bo ta dogodek poglobil razmerje med Nemčijo in Jugoslavijo.

Vodilni nemški list o naši vojski

Berlin, 2. junija. AA. »Völkischer Beobachter« prinaša članek majorja Zeska, ki pripada vrhovnemu poveljstvu nemške vojske o jugoslovanski armadi. Članek, ki je objavljen na prvi in drugi strani lista prikazuje v kratkih potezah pripravljenost jugoslovanske vojske ter pravi, da je visoki duh, ki vlada v jugoslovanski vojski najboljši dokaz, da je jugoslovanska vojska pripravljena za najhujšo akcijo. Jugoslovanska vojska je izpolnjena z najmočnejšim in najplemenitejšim vojaškim duhom.

V čem so nasprotja med Anglijo in Rusijo

Prvi zanesljivi podatki o zadnjih angleških predlogih Jamstva baltičkim državam

London, 2. junija. d. V dobro poučenih krogih so končno le zvedeli za podrobnosti o angleško-francoskih predlogih Rusiji, o katerih je ministrski predsednik in zunanji minister Molotov v sredo zvečer v svojem ekspoziciji izjavil, da predstavljajo korak naprej v pogajanjih Rusije z obema zapadnima veleislama za sklenitev vojaške trozveze. Predlogi vsebujejo, kakor poročajo listi naslednje točke:

1. Rusija nudi Angliji in Franciji takojšnjo pomoč, ako bi bili zapleteni v vojno: a) zaradi direktnega napada na katero od njih; b) zaradi izpolnitve od njih prevzetih garancij; c) ako bodisi katerakoli evropska država, ki bi mogla postati žrtev napada, prosila za pomoč. Obratno bo-sta Anglija in Francija takoj prihiteli Rusiji na pomoč, ako bi bila ona iz katerekakoli omenjenih razlogov zapletena v vojno.

2. Pomoč naj se nudi v soglasju s členom 16 pakta o Društvu narodov.

3. Prično naj se pogajanja o načinu, kako naj se praktično najbolje izvede pomoč.

4. V primeru nevarnosti ali grozečega napada naj se takoj prično posvetovanja o skupnem postopanju držav podpisnic.

5. Pogodba naj se sklene za pet let.

Pojasnila, ki jih je zahtevala Rusija v zadnjih dneh, so se nanašala na točki 2 in 3 teh predlogov. Rusija zahteva, da se mora pomoč nuditi avtomatično in da se ne sme čakati šele na privoljenje sveta Društva narodov. Angleška vlada je pojasnila ruski vladi, da s tem nikakor ni mišljeno, da se je treba poslužiti postopka po členu 16 pakta o Društvu narodov, temveč da ima priti pomoč avtomatično. Končno je postalo znano, da Rusija vztraja pri takojšnjih generalistabnih pogajanjih, ker smatra to za edino primerno pot za praktično izvedbo določil pogodbe. Tudi v tej točki je pričakovati, da bo angleška vlada popustila, kar je razvidno že iz tega, da je maršal Vorosilov povabljen na manevre britanske armade, največje, kar jih je bilo kdaj na Angleškem. Iz Molotovega govora je končno razvidno, da Rusija še vedno vztraja na pogoju, da mora tudi baltičske države izrecno dobiti potrebna jamstva. V angleških krogih k temu pripominjajo, da so baltičske države pač že vsebovane v splošnem jamstvu proti napadu po odstavku c) prve točke, da pa jim je izrecno jamstvo težko vsiliti, ako ga same ne zahtevajo ali celo niti ne žele.

Štiri ruske zahteve

Pariz, 2. junija. b. V tukajšnjih političnih krogih presojajo izjave ruskega komisarja za zunanje zadeve Molotova na torkovski seji ruskega parlamenta z vidika štirih temeljnih ruskih zahtev: 1. priznanje načela popolne vzajemnosti v medsebojnih obveznostih, 2. razčiščenje medsebojnih obveznosti napram paktu DN, 3. priznanje načela o popolni enakopravnosti vseh treh pogodb, 4. zakrpanje »baltičske luknje« v sistemu angleško-francoskih jamstev v vzhodni Evropi.

K tem točkam podajajo v tukajšnjih poučenih krogih glede na stališče angleške vlade naslednjo razlago: Druga in četrta točka spadata med se neizpolnjene ruske želje. Glede druge se zdi, da ne more več povzročati nobenih resnih težav, ker je tudi angleška vlada mnenja, da ne

sme biti funkcioniranje vzajemne pomoči odvisno od predlogega postopka, ki ga predvideva pakt DN. Tretja točka se je zdi Rusom posebno važna. Opazilo se je to tudi med samim ekspozicijem Molotova, ko so mu poslušalci prav pri poudarjanju popolne enakopravnosti z Anglijo in Francijo najbolj ploskali. Razčiščenje druge in tretje točke pa mora nujno vplivati na razčiščenje prve, tako da preostaja dejansko kot še povsem neizpolnjena ruska želja četrta točka, namreč zagotovitev enakih angleških in francoskih jamstev baltičkim državam, kakor so bila že dana Poljski, Grčiji in Rumuniji. Temu problemu se po govoru Molotova ni moglo več izogniti. Anglija se bo morala torej hitro odločiti glede te ruske zahteve. Kakor se doznava, je angleška vlada že dva dni v tesnih stikih z vsemi prizadetimi baltičskimi državami. Problem pa je za Anglijo v toliko kompliciran, ker se mora Anglija sprito neznatne vojne pripravljenosti baltičskih držav odločiti, da jim v primeru neznanega napada nanje nudi takojšnjo pomoč, četudi bi se same ne upre z orožjem.

Vpliv notranje politike na govor Molotova

Moskva, 2. junija. o. Tukajšnji diplomatski krogi smatrajo, da je govor Molotova razumljiv predvsem glede na notranje politični položaj Rusije. Govor je bil docela usmerjen na notranjo politiko Kremlja, ker bi sicer moglo priti do reakcije v širokih ljudskih množicah. Mero-dajni činitelji v Moskvi smatrajo, da je treba še nekaj časa počakati, da se bodo široke množice prepričale, da je sodelovanje s »kapitalističnimi« državami na zapadu Evrope važno in koristno tudi za Rusijo ter da je treba iti preko vseh dosedanjih kritik zadržanja zapadno-evropskih demokratov.

Izročitev ruskega službenega odgovora

Berlin, 2. junija. Po vestih iz Moskve je Molotov danes popoldne povabil angleškega poslanika Seedsa in francoskega poslanika Naggyara na Kremelj. O priliki skupnega sestanka jima je izročil, kakor zatrjuje poročevalce agencije Reuter, noto, v kateri je podan ruski odgovor na zadnje angleške predloge. O vsebini te note ni bilo mogoče izvedeti še nobenih podrobnosti. Nedvomno pa se povsem sklada z izjavami Molotova na seji vrhovnega sovjeta.

Halifax obišče Moskvo?

London, 2. junija. o. »Daily Telegraph« doznava, da bo, če bi se to izkazalo za potrebno, posredovala turška vlada pri pogajanjih med Londonom in Moskvo. Ne izključujejo pa tudi možnosti, da bo angleški zunanji minister Halifax v svrhu pospešenja pogajanj in čimprejšnje sklenitve pakta osebno poestal v Moskvo. V tem primeru ga bo spremljal državni podtajnik zunanje ministrstva Buttler.

Prebivalstvo Rusije

Moskva, 2. junija. AA. Po podatkih državne statistike je v Sovjetski uniji na osnovi letošnjega štetja 170.467.186 prebivalcev.

Iz včerajšnje druge izdaje:

Dva zgodovinska govora v Berlinu

Hitler: „Meje med Nemčijo in Jugoslavijo so postavljene za vedno“
Knez namestnik: „Medsebojni odnosi so že leta končno veljavno določeni“

Zvečer je kancelar Hitler priredil na čast jugoslovenskim gostom svečan banket, na katerem sta kancelar Hitler in Nj. Vis. knez namestnik Pavle izmenjala pomembni zdravici. Kancelar Hitler je v svojih zdravici dejal:

»Vaše Visočanstvo! Velika čast mi je in veselje, da morem Vašemu Visočanstvu in Nj. Visočanstvu kneginji Olgi izreči dobrodošlico v prestolnici nemškega rajha. Pozdravljam pa vas tudi v imenu vsega nemškega naroda, ker ga navdaja čuvstvo pričetnega prijateljstva do Nj. Vel. kralja Petra II., do vaše domovine in do jugoslovenskega naroda. Nemško prijateljstvo do jugoslovenskega naroda ni samo spontano prijateljstvo. To prijateljstvo je dobilo svojo globino in trajnost za časa tragičnega meteža svetovne vojne. Nemški vojak se je tedaj naučil ceniti in spoštovati svojega nad vse junaškega nasprotnika. Verujem, da je bil to tudi obratni primer.

To medsebojno spoštovanje dobiva vso svojo vrednost in splošnih političnih, kulturnih in gospodarskih koristih. Zato vidimo mi, Visočanstvo, tudi v tem vašem obisku samo živ dokaz za pravilnost tega pojmovanja in zato istočasno črpanje iz tega nado, da se bo nemško-jugoslovensko prijateljstvo tudi v bodočnosti dalje razvijalo in postalo še tesnejše. Vašo navzočnost, Visočanstvo, smatramo tudi za dobro priliko za odkrito in prijateljsko izmenjavo misli, ki v tem smislu more biti — o tem sem prepričan — za oba naša naroda in obe državi samo koristna. In ker smo po zgodovinskih dogodkih postali sosedje in dobili skupne meje, postavljene za vedno, jaz v to verujem toliko bolj, ker bodo čvrsto zasnovani odnosi zaupanja med Nemčijo in Jugoslavijo zagotovili ne samo trajen mir med našima dvema narodoma in državama, temveč bodo razen tega predstavljali tudi element pomirjenja za naš vznemirjeni kontinent.

Ta mir je tudi cilj vseh onih, ki so pripravljeni opravljati zares konstruktivno delo. Gojim upanje, da bo Vaše Visočanstvo za časa svojega kratkega bivanja v Nemčiji dobilo jasno sliko o strukturi ter o delovni in miroljubni volji nemškega naroda, ki nima nobenega drugega cilja, kakor da ohrani podlago svojega obstanka in svojih naravnih pravic ter da gre z neumornim delom nasproti varni bodočnosti v Evropi, ki je naša svoj mir.

Bodite prepričani, da Nemčija in njena vlada spremljata z iskrenimi simpatijami pot k napredku, katero prav tako hodi z uspehom jugoslovenski narod, zvest oporoki kralja Aleksandra. To vaše delo spremljajo moje najboljše želje in najboljše želje nemškega naroda. V tem duhu dvigam svojo čašo in pijem na zdravje Nj. Vel. kralja Petra II., želje osebnosti Vašemu Visočanstvu in Nj. Vis. kneginji Olgi, kakor želim tudi srečo visokemu namestništvu ter napredek jugoslovenskemu narodu.

Nato je povzel besedo Nj. Vis. knez namestnik Pavle, ki se je zahvalil za prisrčen sprejem v nemški prestolnici ter med drugim dejal:

Gospod državni kancelar! Zelo prišrčne besede, ki jih je vaš ekselencen blagovolila nasloviti na kneginjo in name, so naju ganile in midva sva vam za vse zelo hvaležna kakor tudi za vse dokaze iskrenosti in toplega gostoljubja, ki so nama bili izkazani o priliki tega našega obiska v velikem nemškem rajhu. Prepričan sem, da bodo te pozornosti, ki jih kneginji in meni izkazuje ta dni vlada nemškega rajha in nemški narod, o čem vsega jugoslovenskega naroda pozdravljene z največjim veseljem in da bodo pojmovane kot nadaljnji dokaz globokih simpatij in prijateljstva med obema sosednjima državama. Prav tako mi je zelo ljubo, da morem ugotoviti odkrito prisrčnost in uslužnost, na katero sem naletel pri vas, gospod

kancelar, pod čigar odličnim vodstvom ustvarja nemški narod v današnjih časih eno najslajših dob svoje zgodovine, kakor tudi pri eminentnih nemških državnikih.

Jugoslovenski narod se je v preteklih časih naučil ceniti dragocene lastnosti nemškega naroda, ki so dovedle do njegovega zedinjenja ter do velikega razvoja njegovega duha in njegove kulture. Ne samo, da je jugoslovenski narod znal to ceniti, temveč je on v svojem lastnem boju za zedinjenje in v svojih naporih pri ustvarjanju svoje kulture naletel pri nemškem narodu na diven primer narodne discipline, reda, dela in ustvarjalnega optimizma, kakor ga vidi tu tudi danes. Odnosi med Nemčijo in Jugoslavijo, zlasti prijateljski značaj teh odnosov, so po zaslugi pravilnega pojmovanja življenjskih koristi obeh sosednjih narodov že leta končno veljavno določeni. Srečna izpolnitev gospodarstva obeh držav bo brez dvoma bistveno prispevala k okrepljenju njunega prijateljstva. Moj obisk je prav tako manifestacija odločne volje jugoslovenskega naroda, da z nemškim narodom živi in skupno dela v mirnem in prijateljskem ozračju. Zato se zelo veselim, da so v besedah vaš ekselencen ponovno svečana zagotovila, da veliki nemški rajh prav tako želi ohraniti in okrepliti prijateljsko sodelovanje z Jugoslavijo in je pripravljen ozirati se na njeno svobodo in neodvisnost kakor tudi na meje, ki nas od preteklega leta dalje vežejo s trajnim sosedstvom. V teh ugotovitvah vidim ne samo uresničenje pogojev za razvoj še tesnejših vezi med Nemčijo in Jugoslavijo, temveč tudi pomemben prispevek za konsolidacijo miru v tem delu Evrope.

S takšnimi čuvstvi dvigam svojo čašo in pijem na osebnost vaše ekselence ter želim srečo prijateljskemu velikemu nemškemu narodu.

Za „Squalusom“ — „Thetis“

Na poti v liverpoolsko luko se je v četrtek popoldne potopila najmodernejša angleška podmornica „Thetis“
Po 18 urnem delu rešili vso posadko

London, 21. junija d. Najmodernejša angleška podmornica „Thetis“, ki je bila šele pred kratkim uvrščena v vojno mornarico, ter je bila na poti iz ladjedelnice v Birkenheadu v liverpoolsko luko, je zadela večerj popoldne podobna katastrofa, kakor pred dobrim tednom dni ameriško podmornico „Squalus“. Iz dosedaj še neznanih vzrokov se je podmornica, v kateri je skupno 79 moških inženjerjev, oficirjev in mornarjev, potopila. Odkar se je podmornica večerj ob 10. dopoldne spustila pod morskno gladino, niso dobili od nje več nobene vesti. Po načrtu bi se morala dvigniti iz morja ob 16.30, ker pa je ni bilo na izpregled, se je takoj pojavila bojazen, da se je zgodila nesreča.

Mornariške oblasti so odredile takoj najobsežnejšo reševalno akcijo. Cela eskadra rušilcev, minonoscev, letal in specialnih ladij z najmodernejšimi reševalnimi aparati je neprestano na delu, da ugotove lego ponesrečene podmornice in priskočijo posadki na pomoč. Posadka ima baže kisla na razpolago še do nedelje ob enih ponoči. Pred ladjedelnico v Birkenheadu je zbranih na tisoče ljudi, zlasti svojcev in sorodnikov ponesrečenih, ki čakajo na poročila.

Davi ob 9.30 je dobila admiraliteta poročilo, da leži podmornica na dnu morja 14 milj od svetilnika Great Ormeshead v liverpoolskem zalivu, kapetan torpedovke »Bruson« pa je v teku noči javil, da je našel na kraju, kjer se je podmornica ponesrečila, na morskni gladini signalno bojo, in prišel tudi že v stik s posadko, ki je dosedaj še vsa živa in zdrava. Danes zjutraj so ob prvem svitu spustili v globino potapljače.

Vznemirjenje v Angliji

London, 2. junija. w. Vest o podmorniški katastrofi v liverpoolskem zalivu je napravila v vsej Angliji najgloblji vtis. Ljudi ugotavljajo v svojih poročilih, da je bilo na podmornici 94 ljudi, ki je zapustila liverpoolsko luko, in sicer 62 oficirjev in mornarjev, 26 nameščencev podjetja Cammell Laird, 2 zastopnika družbe Vickers Armstrong Ltd. in še 4 drugi.

Položaj, v katerem je podmornica, povzroča admiralskemu poveljstvu delo skrbni upaja pa, da bo noč, ko bo s prihodno osebno gladina padla do najnižjega stanja, mogoče s potapljaškimi zvonovi ali pa z drugimi napravami priti do podmornice, navrtati v njen trup luknjo in skozi njo napelati sveži zrak v podmornico ali pa iz nje rešiti posadko in potnike.

Štirje rešeni

London, 2. junija. AA. (Reuter) Do 14.15 ministristvo za vojno mornarico še ni dobilo obvestila, ali so s potopljene podmornice »Thetis« rešili katerega mornarja razen tistih štirih, ki so se že prej rešili. Zvečer s podmornico vzdržujejo s trkanjem ob njo. Iz Birkenheada so pozvali vlačilce s posebnimi zračnimi kompresorji. V podmornici je 86 moških posadek. Častniki rušilca, ki je prišel na pomoč podmornici, mislijo, da so vsi člani posadek še živi. Ugotovili so, da leži »Thetis« kakšnih 100 čevljev globoko. Podmornica se delno vidi v kotu 45 stopinj. Sodiijo, da bo rezerva zraka v podmornici zadostala do polnoči. Reševanje se vrši z mrzlično hitrostjo kljub slabemu vremenu. Ministristvo vojne mornarice danes pod večer ni tailllo svoje skrbi za stran usde mornarjev v potopljeni podmornici.

Vloga italijanskih prostovoljcev v Španiji

Članek italijanskega zunanjega ministra grofa Ciana

Vsi italijanski listi objavljajo v izviru članek, ki ga je napisal v milanski reviji »Gerarchia« zunanji ministar grof Ciano o italijanski udeležbi v španski državljanski vojni. Grof Ciano podaja v svojem članku najprej zgodovinski pregled dogodkov v državljanski vojni, pri čemer spopriča opozarja, da je bila vsakokratna italijanska intervencija v španiji vselej samo odgovor na vmešavanja drugih držav. Tako je Italija odposlala takoj v začetku vojne devet letal generalu Francu v odgovor na 25 letal, ki so jih republikanci prejeli iz tuzemstva. Prav tako je bila tudi pošiljatev prvih 3000 italijanskih prostovoljcev dne 22. decembra 1936 neposredna posledica ustanovitve mednarodnih brigad v španiji.

Minister govori nato o pomenu italijanske aviacije v razvoju španske državljan-

ske vojne in sodi, da se mora general Franco zahvaliti predvsem njeni akciji, ako je lahko brez nevarnosti prepeljal čete iz Maroka v španijo, ker bi brez bombardiranja republikanskih ladij pri Gibraltarju ta ekspedicija ne bila mogoča. V enaki meri pa so se na bojiščih izkazali tudi italijanski legionarji. Tako je iz te vojne, ki je veljala Italijo 327 mrtvih in 11.227 ranjenih, vzniklo pravo italijansko-špansko bratstvo v orožju. Ramo ob rami z italijanskimi legionarji pa so se borili tudi nemški prostovoljci in tako manifestirali tudi italijansko-nemško povezovanje. Španska državljanska vojna pa pomeni končno tudi poraz boljševizma v Evropi. S tem se je solidarnost osi Rim-Berlin še bolj utrdila v znamenju skupne ideologije.

Gafencov obisk v Ankari

Carigrad, 2. junija. p. Rumunski zunanji ministar Gafencu pride v četrtek 9. t. m. na uradni obisk v Turčijo. Temu obisku pripisujejo tukanjski politični krogi največji pomen za nadaljnji razvoj položaja na Balkanu. Glavni predmet Gafencovih razgovorov s turškimi državniki bo vprašanje, kako pridobiti Bolgarijo za Balkansko zvezo. Turški politični krogi se nadejajo, da bo mogoče že ob tej priliki urediti ta problem. Gafencu se bo s Saradzogom podrobno pogajal o zahtevah, ki jih je stavila Bolgarija in ki jih bo treba izpolniti, če naj se zares doseže njen vstop v Balkansko zvezo.

Gafencu bo ostal v Ankari dva dni. V soboto 11. t. m. bo odpotoval v Atene. Turški zunanji ministar Saradzog bo takoj nato odpotoval v Moskvo, da vrne obisk namestnika ruskega komisarja za zunanje zadeve Potemkina.

Evropska turneja Kjuisevanova

Sofija, 2. junija. d. Bolgarski ministrski predsednik Kjuisevanov bo odšel v začetku junija na veliko potovanje, ki ga bo vo-

Ko se je popoldne pokazal zadnji del ladje iz vode, so takoj načeli trup ladje, iz katerega so proti večeru izrezali precejšen kos oklepa. Sedaj poskušajo prodreti v notranjost ladje. V ladjo bodo na eni strani dovajali sveži zrak, na drugi pa bodo poskušali še pred plimo rešiti skozi nastalo luknjo v trupu vso posadko.

V popoldanskih urah so bili še vsi ljudje v podmornici pri življenju. Na kraju nesreče se je do večera zbralo večje število rušilcev in raznih pomožnih ladij.

Vseh 94 rešenih

London, 2. junija. p. Po 18 urah naporov dela je potapljačem in reševalcem uspelo rešiti iz podmornice Thetis vso njeno posadko in ostale ljudi, ki so bili v podmornici. Zvečer ob 18. je bila reševalna akcija dovršena. Ladja, na kateri so zbrali vse iz podmornice rešene častnike in mornarje, je takoj krenila proti Liverpoolu. V pristanišču jo je zvečer sprejela ogromna množica ljudi. Ljudje so jokali, da se je posrečilo rešiti vseh 94 moških.

Še eno zanimivo podrobnost: V podmornici Thetis je bilo 94 ljudi, vključno s poveljnikom, ki je bil po rešitvi vso posadko in ostale ljudi, ki so bili v podmornici. Zvečer ob 18. je bila reševalna akcija dovršena. Ladja, na kateri so zbrali vse iz podmornice rešene častnike in mornarje, je takoj krenila proti Liverpoolu. V pristanišču jo je zvečer sprejela ogromna množica ljudi. Ljudje so jokali, da se je posrečilo rešiti vseh 94 moških.

Še eno zanimivo podrobnost: V podmornici Thetis je bilo 94 ljudi, vključno s poveljnikom, ki je bil po rešitvi vso posadko in ostale ljudi, ki so bili v podmornici. Zvečer ob 18. je bila reševalna akcija dovršena. Ladja, na kateri so zbrali vse iz podmornice rešene častnike in mornarje, je takoj krenila proti Liverpoolu. V pristanišču jo je zvečer sprejela ogromna množica ljudi. Ljudje so jokali, da se je posrečilo rešiti vseh 94 moških.

Še eno zanimivo podrobnost: V podmornici Thetis je bilo 94 ljudi, vključno s poveljnikom, ki je bil po rešitvi vso posadko in ostale ljudi, ki so bili v podmornici. Zvečer ob 18. je bila reševalna akcija dovršena. Ladja, na kateri so zbrali vse iz podmornice rešene častnike in mornarje, je takoj krenila proti Liverpoolu. V pristanišču jo je zvečer sprejela ogromna množica ljudi. Ljudje so jokali, da se je posrečilo rešiti vseh 94 moških.

Še eno zanimivo podrobnost: V podmornici Thetis je bilo 94 ljudi, vključno s poveljnikom, ki je bil po rešitvi vso posadko in ostale ljudi, ki so bili v podmornici. Zvečer ob 18. je bila reševalna akcija dovršena. Ladja, na kateri so zbrali vse iz podmornice rešene častnike in mornarje, je takoj krenila proti Liverpoolu. V pristanišču jo je zvečer sprejela ogromna množica ljudi. Ljudje so jokali, da se je posrečilo rešiti vseh 94 moških.

Še eno zanimivo podrobnost: V podmornici Thetis je bilo 94 ljudi, vključno s poveljnikom, ki je bil po rešitvi vso posadko in ostale ljudi, ki so bili v podmornici. Zvečer ob 18. je bila reševalna akcija dovršena. Ladja, na kateri so zbrali vse iz podmornice rešene častnike in mornarje, je takoj krenila proti Liverpoolu. V pristanišču jo je zvečer sprejela ogromna množica ljudi. Ljudje so jokali, da se je posrečilo rešiti vseh 94 moških.

Še eno zanimivo podrobnost: V podmornici Thetis je bilo 94 ljudi, vključno s poveljnikom, ki je bil po rešitvi vso posadko in ostale ljudi, ki so bili v podmornici. Zvečer ob 18. je bila reševalna akcija dovršena. Ladja, na kateri so zbrali vse iz podmornice rešene častnike in mornarje, je takoj krenila proti Liverpoolu. V pristanišču jo je zvečer sprejela ogromna množica ljudi. Ljudje so jokali, da se je posrečilo rešiti vseh 94 moških.

Še eno zanimivo podrobnost: V podmornici Thetis je bilo 94 ljudi, vključno s poveljnikom, ki je bil po rešitvi vso posadko in ostale ljudi, ki so bili v podmornici. Zvečer ob 18. je bila reševalna akcija dovršena. Ladja, na kateri so zbrali vse iz podmornice rešene častnike in mornarje, je takoj krenila proti Liverpoolu. V pristanišču jo je zvečer sprejela ogromna množica ljudi. Ljudje so jokali, da se je posrečilo rešiti vseh 94 moških.

Še eno zanimivo podrobnost: V podmornici Thetis je bilo 94 ljudi, vključno s poveljnikom, ki je bil po rešitvi vso posadko in ostale ljudi, ki so bili v podmornici. Zvečer ob 18. je bila reševalna akcija dovršena. Ladja, na kateri so zbrali vse iz podmornice rešene častnike in mornarje, je takoj krenila proti Liverpoolu. V pristanišču jo je zvečer sprejela ogromna množica ljudi. Ljudje so jokali, da se je posrečilo rešiti vseh 94 moških.

Še eno zanimivo podrobnost: V podmornici Thetis je bilo 94 ljudi, vključno s poveljnikom, ki je bil po rešitvi vso posadko in ostale ljudi, ki so bili v podmornici. Zvečer ob 18. je bila reševalna akcija dovršena. Ladja, na kateri so zbrali vse iz podmornice rešene častnike in mornarje, je takoj krenila proti Liverpoolu. V pristanišču jo je zvečer sprejela ogromna množica ljudi. Ljudje so jokali, da se je posrečilo rešiti vseh 94 moških.

Še eno zanimivo podrobnost: V podmornici Thetis je bilo 94 ljudi, vključno s poveljnikom, ki je bil po rešitvi vso posadko in ostale ljudi, ki so bili v podmornici. Zvečer ob 18. je bila reševalna akcija dovršena. Ladja, na kateri so zbrali vse iz podmornice rešene častnike in mornarje, je takoj krenila proti Liverpoolu. V pristanišču jo je zvečer sprejela ogromna množica ljudi. Ljudje so jokali, da se je posrečilo rešiti vseh 94 moških.

Še eno zanimivo podrobnost: V podmornici Thetis je bilo 94 ljudi, vključno s poveljnikom, ki je bil po rešitvi vso posadko in ostale ljudi, ki so bili v podmornici. Zvečer ob 18. je bila reševalna akcija dovršena. Ladja, na kateri so zbrali vse iz podmornice rešene častnike in mornarje, je takoj krenila proti Liverpoolu. V pristanišču jo je zvečer sprejela ogromna množica ljudi. Ljudje so jokali, da se je posrečilo rešiti vseh 94 moških.

Še eno zanimivo podrobnost: V podmornici Thetis je bilo 94 ljudi, vključno s poveljnikom, ki je bil po rešitvi vso posadko in ostale ljudi, ki so bili v podmornici. Zvečer ob 18. je bila reševalna akcija dovršena. Ladja, na kateri so zbrali vse iz podmornice rešene častnike in mornarje, je takoj krenila proti Liverpoolu. V pristanišču jo je zvečer sprejela ogromna množica ljudi. Ljudje so jokali, da se je posrečilo rešiti vseh 94 moških.

Še eno zanimivo podrobnost: V podmornici Thetis je bilo 94 ljudi, vključno s poveljnikom, ki je bil po rešitvi vso posadko in ostale ljudi, ki so bili v podmornici. Zvečer ob 18. je bila reševalna akcija dovršena. Ladja, na kateri so zbrali vse iz podmornice rešene častnike in mornarje, je takoj krenila proti Liverpoolu. V pristanišču jo je zvečer sprejela ogromna množica ljudi. Ljudje so jokali, da se je posrečilo rešiti vseh 94 moških.

Še eno zanimivo podrobnost: V podmornici Thetis je bilo 94 ljudi, vključno s poveljnikom, ki je bil po rešitvi vso posadko in ostale ljudi, ki so bili v podmornici. Zvečer ob 18. je bila reševalna akcija dovršena. Ladja, na kateri so zbrali vse iz podmornice rešene častnike in mornarje, je takoj krenila proti Liverpoolu. V pristanišču jo je zvečer sprejela ogromna množica ljudi. Ljudje so jokali, da se je posrečilo rešiti vseh 94 moških.

Še eno zanimivo podrobnost: V podmornici Thetis je bilo 94 ljudi, vključno s poveljnikom, ki je bil po rešitvi vso posadko in ostale ljudi, ki so bili v podmornici. Zvečer ob 18. je bila reševalna akcija dovršena. Ladja, na kateri so zbrali vse iz podmornice rešene častnike in mornarje, je takoj krenila proti Liverpoolu. V pristanišču jo je zvečer sprejela ogromna množica ljudi. Ljudje so jokali, da se je posrečilo rešiti vseh 94 moških.

Še eno zanimivo podrobnost: V podmornici Thetis je bilo 94 ljudi, vključno s poveljnikom, ki je bil po rešitvi vso posadko in ostale ljudi, ki so bili v podmornici. Zvečer ob 18. je bila reševalna akcija dovršena. Ladja, na kateri so zbrali vse iz podmornice rešene častnike in mornarje, je takoj krenila proti Liverpoolu. V pristanišču jo je zvečer sprejela ogromna množica ljudi. Ljudje so jokali, da se je posrečilo rešiti vseh 94 moških.

Še eno zanimivo podrobnost: V podmornici Thetis je bilo 94 ljudi, vključno s poveljnikom, ki je bil po rešitvi vso posadko in ostale ljudi, ki so bili v podmornici. Zvečer ob 18. je bila reševalna akcija dovršena. Ladja, na kateri so zbrali vse iz podmornice rešene častnike in mornarje, je takoj krenila proti Liverpoolu. V pristanišču jo je zvečer sprejela ogromna množica ljudi. Ljudje so jokali, da se je posrečilo rešiti vseh 94 moških.

Še eno zanimivo podrobnost: V podmornici Thetis je bilo 94 ljudi, vključno s poveljnikom, ki je bil po rešitvi vso posadko in ostale ljudi, ki so bili v podmornici. Zvečer ob 18. je bila reševalna akcija dovršena. Ladja, na kateri so zbrali vse iz podmornice rešene častnike in mornarje, je takoj krenila proti Liverpoolu. V pristanišču jo je zvečer sprejela ogromna množica ljudi. Ljudje so jokali, da se je posrečilo rešiti vseh 94 moških.

Še eno zanimivo podrobnost: V podmornici Thetis je bilo 94 ljudi, vključno s poveljnikom, ki je bil po rešitvi vso posadko in ostale ljudi, ki so bili v podmornici. Zvečer ob 18. je bila reševalna akcija dovršena. Ladja, na kateri so zbrali vse iz podmornice rešene častnike in mornarje, je takoj krenila proti Liverpoolu. V pristanišču jo je zvečer sprejela ogromna množica ljudi. Ljudje so jokali, da se je posrečilo rešiti vseh 94 moških.

Še eno zanimivo podrobnost: V podmornici Thetis je bilo 94 ljudi, vključno s poveljnikom, ki je bil po rešitvi vso posadko in ostale ljudi, ki so bili v podmornici. Zvečer ob 18. je bila reševalna akcija dovršena. Ladja, na kateri so zbrali vse iz podmornice rešene častnike in mornarje, je takoj krenila proti Liverpoolu. V pristanišču jo je zvečer sprejela ogromna množica ljudi. Ljudje so jokali, da se je posrečilo rešiti vseh 94 moških.

Še eno zanimivo podrobnost: V podmornici Thetis je bilo 94 ljudi, vključno s poveljnikom, ki je bil po rešitvi vso posadko in ostale ljudi, ki so bili v podmornici. Zvečer ob 18. je bila reševalna akcija dovršena. Ladja, na kateri so zbrali vse iz podmornice rešene častnike in mornarje, je takoj krenila proti Liverpoolu. V pristanišču jo je zvečer sprejela ogromna množica ljudi. Ljudje so jokali, da se je posrečilo rešiti vseh 94 moških.

Še eno zanimivo podrobnost: V podmornici Thetis je bilo 94 ljudi, vključno s poveljnikom, ki je bil po rešitvi vso posadko in ostale ljudi, ki so bili v podmornici. Zvečer ob 18. je bila reševalna akcija dovršena. Ladja, na kateri so zbrali vse iz podmornice rešene častnike in mornarje, je takoj krenila proti Liverpoolu. V pristanišču jo je zvečer sprejela ogromna množica ljudi. Ljudje so jokali, da se je posrečilo rešiti vseh 94 moških.

Še eno zanimivo podrobnost: V podmornici Thetis je bilo 94 ljudi, vključno s poveljnikom, ki je bil po rešitvi vso posadko in ostale ljudi, ki so bili v podmornici. Zvečer ob 18. je bila reševalna akcija dovršena. Ladja, na kateri so zbrali vse iz podmornice rešene častnike in mornarje, je takoj krenila proti Liverpoolu. V pristanišču jo je zvečer sprejela ogromna množica ljudi. Ljudje so jokali, da se je posrečilo rešiti vseh 94 moških.

Še eno zanimivo podrobnost: V podmornici Thetis je bilo 94 ljudi, vključno s poveljnikom, ki je bil po rešitvi vso posadko in ostale ljudi, ki so bili v podmornici. Zvečer ob 18. je bila reševalna akcija dovršena. Ladja, na kateri so zbrali vse iz podmornice rešene častnike in mornarje, je takoj krenila proti Liverpoolu. V pristanišču jo je zvečer sprejela ogromna množica ljudi. Ljudje so jokali, da se je posrečilo rešiti vseh 94 moških.

Vrhovna poveljnica angleške vojske

London, 2. junija. d. Kakor poroča vojno ministristvo, bosta v svrhu pospešanja vojaškega izvežbanja v angleški armadi zopet uvedeni dve mesti, ki sta bili po vojni odpravljeni: mesto generalnega inspektorja za prekomorske bojne sile, ki bo poverjeno gibraltarskemu guvernerju siru Edmondu Ironsideu, in mesto generalnega inspektorja bojnih sil v matični deželi, ki bo poverjeno generalu Kirfeu. Obenem je bil imenovan sir Robert Indlayson za generalnega armadnega adjutanta, generalni major Wilson pa za vrhovnega poveljnika angleških čet v Egiptu. Novi guverner in vrhovni poveljnik v Gibraltarju je postal general sir Clive Liddell.

Komunike, ki napoveduje imenovanje dveh generalnih inspektorjev, ugotavlja, da bo generalnemu inspektorju prekomorskih bojnih sil poverjena v prvi vrsti vzpostavitev zveze z inozemskimi generalnimi štabi in koordinacija vseh priprav za izvežbanje čet ekspedicijske armade. Generalni inspektor bojnih sil v matični deželi bo nadziral regularno in teritorialno armado. Oba generalna inspektorja bosta nastopila svoje mesto dne 1. julija, začasno za eno leto.

Šef francoskega generalnega štaba v Londonu

London, 2. junija. AA. (Reuter). Šef francoskega generalnega štaba general Gamelin se pripelje 6. junija v London na štiridnevni obisk. Po programu si bo ge-

neral Gamelin ogledal Sandhurst in Aldershot. Generalu na čast priredi britanska vlada svečano kosilo, parlament pa večerjo. V petek popoldne pred odhodom bo general Gamelin obiskal lorda Chatfielda in vojnega ministra Hora Belisho.

Turška vojna misija v Angliji

London, 2. junija. o. V ponedeljek prišpe v London turška vojna misija pod vodstvom generalnega inspektorja tretje armade generala Orbaja. Angleško-turški generalstabi razgovori po načinu vojaškega sodelovanja v smislu angleško-turškega pakta, se bodo po londonskih razgovorih nadaljevali v Ankari. Turški poslanik v Londonu Ruđi Aras je sporočil merodajnim mestom v Londonu, da bi želel predsednik turške republike Ineni čimprej obiskati London.

Portugalski generalisim povabljen v London

London, 2. junija. br. Vrhovni poveljnik angleške vojske general Gort je uradno povabil vrhovnega poveljnika portugalske vojske generala Sanuerita na angleške je-senske manevre. General Sanuerita je val-bilo sprejel.

Demobilizacija v Španiji

Burgos, 2. junija. br. Vrhovno poveljstvo je odredilo demobilizacijo 14 letnikov mornariških rezervistov. Demobilizacija bo izvršena od 15. do 20. junija.

Beleške

Moscicki — 13 let prezident Poljske

Na današnji dan pred trinajstimi leti (3. junija 1926) je bil izvoljen za predsednika Poljske prof. Ignacij Moscicki. Tako dolgo dobo preživi le redko kateri predsednik v funkciji. Zato je razumljivo, ako se tega jubileja spominjajo vsi poljski listi, ki naglašajo, kako velike zasluge si je prof. Moscicki pridobil za splošni napredek poljske republike, ki v polni meri zasluži naziv druge najmočnejše slovanske države. S poljskim narodom izražajo tudi ostali Slovani željo, da bi prof. Moscicki, ki je vodil bratsko republiko skozi svetle in temne dneve najnovejše poljske zgodovine, še dolgo služil na svojem visokem mestu čil in krepak svoji domovini.

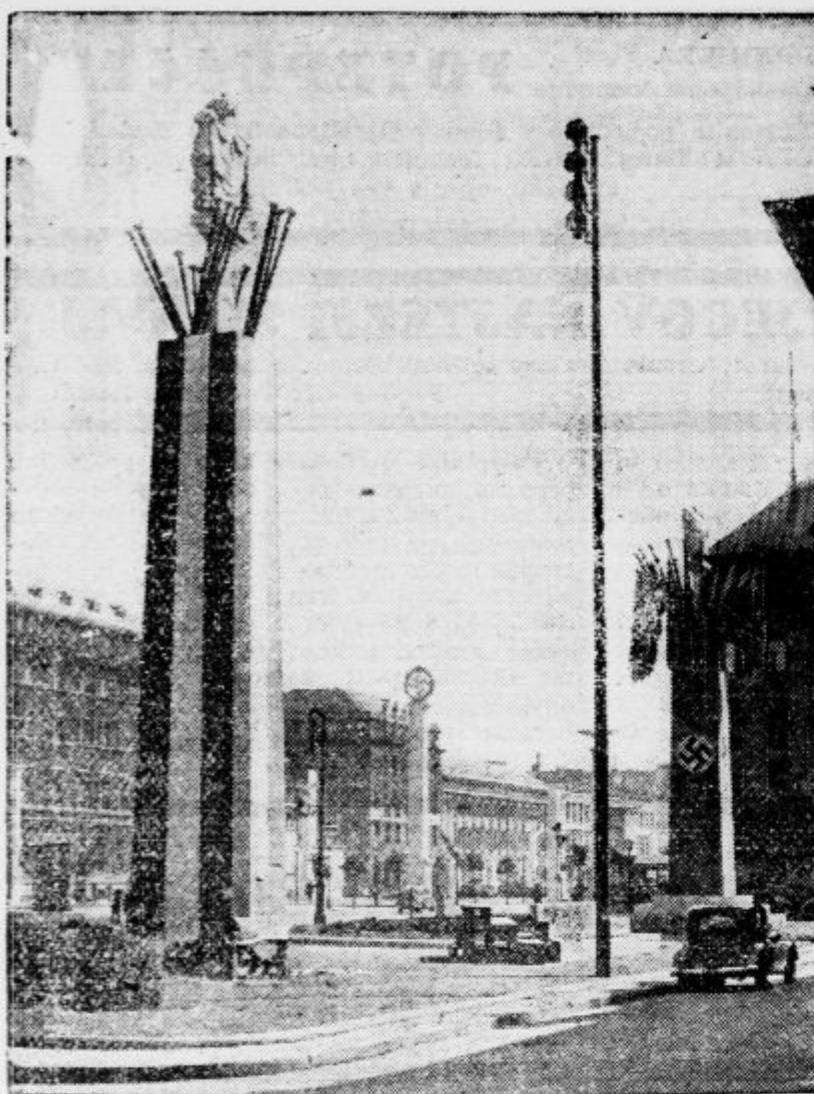
Shod JNS v Čačku

V četrtek je prišel v Čačak bivši predsednik vlade Bogoljub Jevtić, kjer je poročal na shodu Jugoslovenske nacionalne stranke o političnem položaju. Po shodu v Čačku sta bila še shoda v okoliških občinah Guči in Živici, kjer so govorili o političnih ciljih JNS poleg Bogoljuba Jevtića še bivši narodni poslanci Dragiša Milovanović, dr. Srško Vukanović in dr. Mirko Došen.

Skupščini JNS in OJNS za radovljiški srez

Iz banovinskega tajništva JNS nam poročajo:

V nedeljo 4. junija se bosta istočasno vršili ob 9. uri dopoldne v kavarni »Novak« na Jesenicah sreski skupščini JNS in OJNS za radovljiški srez in krajevna skupščina JNS za Jesenice. Na skupščinah bosta poročala za vodstvo JNS senator

Za sprejem in bivanje Nj. Vis. kneza namestnika Pavla in Nj. Vis. kneginje Olge se je Berlin kar najslavnijeje pripravil. Postavljen je bil, kakor kaže slika, poseben slop, okrašen z barvami jugoslovenske trobojke. Slop stoji na Pariskem trgu. Z zastavami Nemčije in Jugoslavije je bila posebno slavnostno okrašena palača in Wilhelmstrasse, na neki berlinski ulici pa je bil postavljen veličasten grb kraljevine Jugoslavije.

Nj. Vis. knez namestnik Pavle in kneginja Olga prebivata v berlinskem gradu Bellevueju, ki je bil za njuno bivanje primerno urejen. Grad ima znamenito zgodovino, zdaj pa služi za bivališče odličnim gostom nemške države.

Za ves čas bivanja Nj. kr. Vis. kneza Pavla v Berlinu žigosajo vsi berlinski poštni uradi pošto s posebnim žigom, ki ima jugoslovenski grb, na vsaki strani pa kijklasti križ in napis: »Berlin, državni obisk jugoslovenskega kneza namestnika Pavla«.

je, da priskočijo naša oblastva nesrečnikom na pomoč vsaj s tem, da jim po prestani nesreči pošljemo na kraj nesreče strokovnjake, ki si bodo ogledali usodne posledice poplav in oskrbeli brezplačne načrte, po katerih bodo ljudje mogli pristopiti k osuševalnim delom. S pametno zamišljeno in načrtno urejeno kanalizacijo ter drenažo močvirnih travnikov ob Rinži, kakor tudi z nadaljevanjem del pri požarnikih Rinže v Ložinah, ki so bila lani prekinjena, bi se gotovo doseglo toliko, da poplave v bodoče ne bodo storile toliko škode kakor letos.

Smrt ugledne hotelirke v Šoštanju

Vasletove ga. ni več... Ta žalostna vest se je raznesla po Šoštanju in okolici v četrtek popoldne, ko je ga. Marija Schwarzova, obče spoštovana šoštanjka gostilničarka in posestnica, po kratki, a težki bolezni mirno zaspala. V ponedeljek dopoldne je še vsa vedra prisecala k gostom v svoji gostilni. Popoldne pa jo je nenadno napadla srčna slabost, ki jo je zadnja leta že večkrat nadlegovala. Tokrat se je srčni napaki pridružila še možganska kap; dokaj odporno gospo je bolezen vrgla v posteljo, iz katere ni več vstala.

Pokojna Marija Schwarz-Vasletova je bila doma iz Sv. Jurija ob Taboru. Mlado in pridno dekle je poročil urarski mojster Zdravko Vasle v Braslovcah. Podjetnost je mlada zakonca gnala v razne kraje: v Lasko, Konjice in Mozirje. Med vojno, leta 1915, pa sta prišla v Šoštanj, kjer sta kupila dobro uspevajoči hotel »Jugoslavičev«. Komaj sta si uredila stalno domovališče, je že poselja v družino smrt: leto dni pozneje je umrl mož Zdravko. Težki udarci, ki so ji pred nekaj leti ugrabili še drugega moža Franca Schwarzja, znanega šoštanskega mojstra in posestnika, gospe Marije kljub vsemu niso strli. Voljno je prenašala teže življenja, svoje življenjske sposobnosti pa je z nezmanjšano silo posvečala domu in bližnjim. S svojo ljubeznijo je ogrevala petero otrok, toplina njene srca pa se je razširjala tudi izven ožje kroga. Vsem šoštanskim Slovincem so se v spominu predvojni in povojni časi, ko je hotel »Jugoslavičev« nudił šoštanskemu Sokolu in Narodni Čitalnici, obema prezaslužnima narodnima buditeljema, gostoljubno streho. Bili so to vroči dnevi. Razumljivo je, da je ga. Vasletova s svojo naklonjenostjo narodnemu pokretu prevzela nase precejšnjo žrtev. Raznih nesprotov na se ni ustrašila. V njeni dvorani je prirejal Sokol svoje prireditve prav do izgradnje Sokolskega doma.

V soboto ob pol petih popoldne bodo dobro gospo Vasletovo položili v grob. Ostala pa bodo njena dobra dela, nam v spomin in zgled. — Kruto prizadeti rodini izrekamo globoko sožalje!

Beograjski velesejem

Ko so pričeli z delom za ureditev beograjskega velesejma, so nastale v nekaterih listih in nekaterih gospodarskih krogih debate o vprašanju, ali je ustanova beograjskega velesejma sploh potrebna ali ne bo morda ta ustanova škodovala že urejenim in razvitim velesejmom v državi. Ta diskusija je danes že zastarela in takih vprašanj ne spravlja nihče več na dnevni red, kar seveda oni, ki so poznali situacijo in pogoje za razvoj velesejmov, sploh nikdar niso storili. Danes je jasno, da je Beograd tipično velesejmsko mesto zaradi svojega geografskega, prometnega in političnega položaja in da razvoj beograjskega velesejma baš zaradi tega ne more škodovati razvoju drugih velesejmov v državi, ki so nastali v okviru svojih pogojev in se v tem okviru tudi dalje razvijajo. Čeprav deluje beograjski velesejem že dve leti in je v tej dobi pokazal tudi lepe uspehe, se ne more reči, da je napravil kakršnokoli škodo ostalim velesejmom. Baš nasprotno. Tudi drugi velesejmi kažejo znatne napredke in bi se prej lahko reklo, da je beograjski velesejem izzval sejmске konjunkturo sploh, karisto vsem sejmskim prireditvam.

Dar je bil beograjski velesejem potreben zaradi gospodarskega položaja ter posebnega geografskega in prometnega položaja Beograda, kaže tudi način njegove ustanovitve. Beograjski velesejem je delo samih gospodarskih organizacij. Iniciativo

Hubertus

Če hočete imeti res belo in čisto oprano perilo ga perite s »HUBERTUS« TERPENTINOVIM MILOM, ki lepo in čisto opere. — Domači izdelek!

so dale te organizacije same in osnovna ideja gospodarstvenikov in gospodarskih organizacij, ki so ustvarile velesejem, je bila gospodarski napredek. Nič izumetničenega ni bilo pri vsem poslu in ničesar se ni forsiralo morda iz kakih drugih motivov.

Danes, ko je beograjski velesejem izgrajen, ko so uspehi njegovih prireditev presegli tudi pričakovanje največjih optimistov, je jasno da je vse to v prvi vrsti uspeh za vse naše gospodarstvo in tudi uspeh za razvoj velesejmov v vsej državi.

Za oceno uspehov enega velesejma lahko služijo razni podatki. Lahko se vzame število razstavljalcev, število obiskovalcev ali višina plačane zakupnine ter pomen in obseg trgovskih poslov, ki so bili na kakem sejmu sklenjeni. Poleg vsega tega pa je najboljšje merilo za uspeh katerega velesejma obseg zasedene površine. O tem je nedavno znani nemški list za velesejmske prireditve »Messe und Ausstellung« objavil članek, iz katerega naj zavedemo nekaj zanimivih misli, ki govorijo v prilog teze, da je zasedena površina edino možno merilo za pravilno ocenitev velesejmskega uspeha.

Število razstavljalcev nudi približno sliko o obsegu ponudb, ne more pa biti pravi temelj za ocenitev stvarne vrednosti. Dalje se ne more za oceno pomena uspeha vzeti višina vsot, ki so jih dale zakupnine, ker cene niso enake, marveč odvisne od položaja razstavnega prostora. Ravno tako tudi število obiskovalcev ne more biti mero dajno, ker vsak obiskovalec istočasno ni tudi kupec. Obiskovalce lahko razdelimo na tri skupine: eni prihajajo iz radovednosti, drugi zaradi zabave, a tretji so kupci, ki pa se spet delijo na dva dela: one, ki kupijo takoj, in one, ki resno reflektirajo na poznejše kupčije.

Morda bi bila zanesljivejši temelj ocenitve uspeha število kupcev in količina prodanega blaga. Do teh podatkov pa se ne more priti, ker razstavljalci ne morejo razkrivati svojih poslovnih skrivnosti. A tudi, če bi se mogli dobiti vsi taki točni podatki, ne bi se moglo reči, da je z njimi točno ugotovljen poslovni obseg sejma, ker ne kupujejo vsi zainteresirani baš na sejmu. Njih veliko število se tam samo seznani z razstavljenimi izdelki, kupčije pa se sklepajo šele pozneje. Pri vsem tem ostane edino merilo za ocenitev uspeha kake sejmске prireditve, in to je razjeta površina razstavišča.

Razvoj beograjskega velesejma kaže stalno povečanje zasedene površine. Posamezni razstavljalci povečujejo svoja razstavišča ter dokazujejo s tem, da hočejo biti na beograjskem velesejmu dobro zastopani. Porast najete površine se vidi iz naslednjih podatkov: jesenski sejem leta 1937, je imel 833 razstavljalcev, ki so zavzeli 21.148 m² površine, spomladanski sejem naslednjega leta 633 razstavljalcev z 22.165 m² površine, jesenski velesejem lanskega leta pa 910 razstavljalcev s 24.795 m² površine.

Vidimo, da se je spomladi 1938. zmanjšalo sicer število razstavljalcev, a se je znatno povečala najeta površina, kar je kakor smo videli, bistveno pri ocenitvi uspeha velesejmske prireditve.

Dragotine iz zaklada tatinske ciganke

Ljubljana, 2. junija

Na poročila o odkritem zakladu zlatnine in srebrnine, ki ga je bila policija zaplenila arotirani ciganiki, so se na kriminalnem oddelku zgledili številni okradenci, ki so razbrali, da utegnejo biti med žrtvami ciganске prevejanke. Kakor kaže, je lastnina dveh tretjin zaplenjene zlatnine doslej že ugotovljena.

Se zmerom pa išče policija lastnike dragocenih predmetov, vrednih kakšnih 30.000 din. Med njimi je moška zlata verižica z obeskom iz ametista, vredna 2000 din. moška verižica s topazom, tenka moška verižica, zlata zapestna ura tvrdke Serdix, ki je bila najbrž kupljena v Ljubljani, stara ženska urica z graviranimi rožicami, starinska ura brez pokrova, ki je bila popravljenjena pri nekem urarju v Ljubljani, medaljonček na tanki zlati verižici z rdečim in zelenkastim kamenčkoma s sliko Matere božje z Brezji, zelo fina tanka ovratna verižica z 12 tankimi obeski, majhen štiri oglat obsek z graviranim angečkom, prstan s smaragd in z napisom in z monogramom »Franci« — 16. 9. 1934., poročni prstan z monogramom »L. S.« — 30. 4. 1905., dva masivna poročna prstana, vredna najmanj po 500 din, zlata krona z zobovjem, prstan s safirjem, uhanečki z murečki, uhan z diamantom, dva gladka uhana, dva manšeta gumba z modro in belo emajliranimi ptičicami, zlat ovalen obsek s sliko Matere božje in s starim slovenskim napisom, prstan brez kamenčka, majhen zlat srček, srebrni obsek s sliko Lurške matere božje, srebrna toza z monogramom H. S. itd.

Poleg tega so ciganki zaplenili celo zbirko jedinega pribora, ki ga je po vsej priliki ukradla okoli 25. maja nekje v mestu. Se zmerom išče policija lastnika najdenega cigankega predmeta v tej zbirki, zlatega križca, vsega posutega z drobnimi diamanti. Komar so zadnji čas izginile podobno stvari, ali kdor bi vedel dati policiji kakšnega napotka, je naprosen, da se zgasi pri g. Lovrenčiču na kriminalnem oddelku policijske uprave.

Veliko napredovanje železničarjev

Za današnjo slavo naših železničarjev, praznik cara Konstantina in carice Jelene, je bilo podpisano napredovanje številnih višjih in nižjih železničarskih uslužbencev, med katerimi so v območju ljubljanske železniške direkcije napredovali naslednji:

za višje svetnike IV-1: dr. Brabec Karel, inž. Hinterlechner Franc, inž. Leskovšek Karol, Bučar Julij, Zmazek Franc, Petrovič Anton in Fistar Rudolf.

za svetnike IV-2: inž. Planinšek Karol, Drovnik Matija;

za svetnike V: Kepec Ivan, za inspektorje V: Podboj Ivan, Luschützky Josip, Sircelj Karol, Mejak Rudolf, Zupančič Marko, Müller Franc, Križan Martin in Privšek Francišek;

za poverjenike VI: Borisov Vladimir, inž. Spasenović Tihomir, za višje kontrolorje VI: Tomšič Ignacij, Knez Martin, Krulc Mihael, Ranzinger Martin, Krivec Martin, Ferleč Janez, Brumc Albert in Grafenauer Ciril;

za kontrolorje VII: Benedičič Valentin, Zupančič Ladislav, Dolenc Jože, Medvedšek Vladimir, Sepič Oton; za višje prometnike VII: Zupan Viljem, Gerbec Josip, Obračunč Ivan, Pavlič Leopold, Kumer Franc, Ramovč Janez, Razpotnik Anton; za višjega nadzornika strojev VII: Urh Ivan; za višjega strojevodjo VII: Belihar Jože; za višjega poslovodjo VII: Prištor Janez, Slabina Ivan in za višje nadzornike proge: Juh Leopold, Kompare Alojz, Lekani Alojzij, Mlakar Albin, Napokoj Ivan, Jereb Jožef in Lukežič Franc. Dalje so napredovali med uradnistvom še naslednji:

v VIII. položajno skupino: Čretnik Stanislav, Prek Janez, Štampar Anton, Jarec Ernest, Šifter Koloman, Hladnik Stanislav, Znanec Francišek, Jovanović Sava, Bolotnikov Boris, Vlah Marija, Klun Ludovik, Pavšek Stanislav, Adlešič Teodor, Batista Ladislav, Pečenko Alojzij, Zerjal Anton, Okoren Karel, Čimerman Ivan, Vidič Matija, Mavcar Janez, Arzenšek Vencenc, Riharsič Franc, Kralječ Jože, Korušija Karel, Lapajne Franc, Zavadlav Franc, Varl Janez, Spindler Erhard, Pezdur Gregor, Avšič Maki, Vrbin Francišek, Brodnik Jožef in Ivanuša Matija ter

v IX. položajno skupino: Zvan Anton in Gregor Friderika.

Slednjic so napredovali tudi še številni zvančniki, in sicer naslednji:

v I. kategoriji v II. položajno skupino: Knez Franc, Bajt Jakob, Čunder Ignacij, Drev Valentin, Zerjav Josip, Požar Anton, Ijavic Anton, Samastur Merko, Kovčič Avguštin, Kaplja Ignacij in Avsec Francišek.

v II. kategoriji v I. položajno skupino: Urbas Lovrencij, Oreški Peter, Bizilj An-

ton, Novak Jožef, Drenik Ferdinand, Lahovnik Ivan, Ljubej Janez, Maček Anton, Bezjak Janez, Tavčar Ivan, Brezimešal Josip, Andrejašič Andrej, Knezetič Stjepan, Uršič Janez, Gostenčnik Jurij, Hrašovec Anton, Dolinar Jože, Marinič Franc, Bračko Ivan, Jevšovar Janez, Mulej Stefan, Lah Mihael, Dolinar Jožef, Mohar Jožef, Benčan Janez, Kovšca Anton, Pišljar Franc, Pišljar Mihael, Orel Janez, Kopri-va Franc, Kopač Jože, Krumpk Miroslav, Colnik Janez, Pohleven Jože, Dimnik Ivan, Kozjek Fran, Gregor Benjamin, Marciuš Ignac, Stermšek Simon, Vižin Franc, Gajzer Janez, Pečovnik Ivan, Auda Srečko, Ličen Alfonz, Pintarič Janez, Lešnik Ivan, Škerlj Jože, Škof Janez, Breščak Ivan, Bezljaj Jože, Hajšek Vinko, Pogačar Janez, Jamnik Franc, Pajmon Anton, Smrekar Jožef, Stušek Mihael, Černezel Miklavž, Virant Jurij, Jazbec Janez, Podobnik Anton, Krašovec Jakob, Pleteršek Ivan, Sonc Francišek, Drašler Franc, Derglin Jožef, Škofice Anton, Frece Janez, Wagner Maksimilijan, Ulipi Jožef,

Čapuder Matija, Škoda Janez, Mirtič Franc, Kočvar Franc, Bobig Anton, Medvedšek Silverij, Zebič Franc, Skok Filip, Marat Jožef, Pečnik Ivan, Ul Janez, Ljubej Simon, Purkart Stefan, Šoper Henrik, Rudolf Engelbert, Savli Andrej, Žagar Gregor, Grobelnik Jakob, Nagode Janez, Židan Valentin, Simončič Albin, Simič Francišek, Varga Mijo, Zima Anton, Marčič Janez, Divjak Viktor, Kalar Martin, Gavez Franjo, Rapuš Matija.

v II. kategoriji v II. položajno skupino: Mihevc Anton, Godec Ludvik, Marc Miroslav, Mihelič Francišek, Kristan Ivan, Škerlj Marjan, Lenardon Peter, Žiberna Jožef, Sajovic Albin, Karlin Martin, Rožič Janez, Harner Franc, Hanžič Valentin, Kranjc Karel, Divjak Janez, Kos Matija, Medja Jožef, Jančar Janez, Odrtež Aleš, Sarec Bogomir, Kranjc Karel, Vodičar Franc, Jesih Marcel, Plahutnik Jože, Pire Lovrenc, Tojnik Fran, Urban Ivan, Čad Francišek, Kokelj Viktor, Saje Franc, Kovič Ivan, Bivic Jožef, Martič Franc, Kešar Lovrencij, Kržišnik Valentin, Peskar Anton, Taferner Avguštin in Čot Anton.

Slednjic je napredoval v I. služiteljsko skupino Skubic Jakob.

Avtomobili, namenjeni na Sušak, so se morali na Kočevskem boriti z vodo

Stara cerkev, 2. junija
Pred tednom smo na tem mestu poročali o usodnih posledicah močnih deževnih zalivov na Kočevskem, ki so povzročili zlasti v dolinskih predelih dokaj obsežne poplave. Pred binkoštnimi prazniki je kazalo, da se bo vreme prevlečilo in deževje prenehalo. Toda upanje je bilo prazno, ker se je po pitnem, enodnevnem premoru znova vsulo močno deževje, ki je trajalo vse zadnje dneve. Niso še vode od zadnjega trajnega deževja odtekale, ko je Rinža znova preplavila bregove in ustvarila ponekod pravcata jezera. Njive ob Rinži so to in onstran Jasnice poplavljeni pod vodo, deževna voda je uničila vse posevke, Krompir in žito sta uničena.

Kočevski požarniki ob izviru Rinže v Ložinah, ki niso odšli, niso mogli sproti požirati obilne količine vode, ki se je razlila po rodovitnem polju med Jasnico in Ložinami. Močno je bil prizadet promet na državni cesti, ker je na odseku Dolenja vas — Stara cerkev voda na več mestih preplavila cesto. Vaš dopisnik si je ogledal poplavljenega mesta in opazoval tudi težkoče, ki so se porajale pri prevozu avtomobilov preko poplavljenih odsekov te prevažne komunikacijske zveze med Ljubljano in Sušakom. V tem času je zlasti promet

proti Jadranskemu morju najbolj živahen, zato se avtomobilisti, zlasti tujci, ne morejo načuditi izredno slabo oskrbovanosti na tem predelu. Avtomobili, ki so bili prisiljeni potovanje nadaljevati, so vozili v počasnem tempu po poplavljeni cesti. Voda je ponekod cesto preplavila tako visoko, da je pri potniških avtomobilih zakrila polovico karoserije. Zgodilo se je tudi, da se je prenekateremu vozilu sredi vode ustavil motor. Tedaj so prišli na pomoč okoliški ljudje, ki so bredli vodo do pasu in rimili avto dalje, dokler ni spet dosegel suhe ceste. V interesu tujeskega prometa naj bi se torej vsaj na mestih, kjer vsako malce daljše deževje preplavi državno cesto Ljubljana—Sušak, tisti odsek ceste dvignil in uredil nasip ob cesti, da se zajezí voda, ki skoraj sleherni leto napravlja tod veliko škodo.

Voda je Ložinčanom na več mestih vdr-la v hleve in gospodarska poslopja. Otroci iz Ložin niso mogli v šolo, prehod po železniški progi je prepovedan. Približno ista slika je na severni strani Janjane, kjer je voda preplavila cesto na več mestih, poplave pa so uničile tudi polja, posajena s kulturemi. Znano je, da so tod polja še skrbneje obdelana kakor proti kočevski strani, zato bo škoda še večja. Potrebno

Preko 10.000
zdravniških
priznanj!

Serravallo

železnato
KINA-VINO

**ZA OKREPITEV SLABOTNIH, SLABOKRVNIH IN
REKONVALESCENTOV,**

Izvrsten okus
Dobiva se v vseh lekarnah po naslednjih cenah:
litrska steklenica 77.— Din, politrska Din 48.—, četritrska Din 32.—
Reg. Sp. br. 8390 od 24. II. 1938.

Domače vesti

* Smrt uglednega vzgojitelja in narodnega delavca. V Splitu je umrl v starosti 68 let profesor Josip Barač, ki je bil sin revne obitelji iz Splita in ki je dolga leta poučeval na splitski klasični gimnaziji. Prof. Barač je bil znan kot odlični humanist, s svojim učiteljem pokojnim Bulićem pa se je mnogo bavil z arheologijo ter proučeval hrvatske in rimske starine. Dosti se je bavil tudi z literaturo, ker je bil več vseh slovenskih jezikov, a je odlično obvladal tudi angleščino, francoščino, nemščino in italijanščino ter je obogatil naše slovnstvo z mnogimi prevodi. Znan je bil tudi v javnem življenju Splita in je bil večkrat izvoljen za občinskega odbornika. Med svetovno vojno je bil kot zavezanec jugoslovenski nacionalist dolgo interniran v Mariboru. V zadnjem času je bil imenovan za administrativnega inspektorja prosvetnega ministrstva, a je bil pridržen v službo arheološkemu muzeju v Splitu.

* Železničarji in njih svojo, ki se bodo udeležili jutri (4. t. m.) proslave razvija praporov mariborske podružnice UJNZB ob priliki 30letnice njenega obstoja in Nar. žel. glasbeno društvo »Drava« ob priliki 20letnice obstoja, imajo do Maribora in nazaj brezplačno vožnjo na podlagi objave službene edine (rešenje G. D. št. 2889/39). Ugodnosti se lahko poslužijo vsi železničarji iz območja ljubljanskega železniškega ravnateljstva. Udeleženci iz Ljubljane in proge potujejo z vlakom št. 617/518 (odhod iz Ljubljane ob 7.52 uri), ki bo imel ojačeno garnituro. Pozivamo vse članstvo in narodno zavedne železničarje, da moralno podpro mariborske tovariše s svojo prisotnostjo na tej proslavi. Proslava je združena z velikim narodno veseljem v Magdalenskem predmestju z začetkom ob 15. uri. Vstopnine ni, prodajali se bodo spominski znaki po 2 din. Oblastni odbor UJNZB, Ljubljana.

* Močan potres v Sandžaku. V četrtek zjutraj so v Sjenici in še v nekaterih drugih krajih Sandžaka občutili močne potresne sunka. V Sjenici je potres poškodoval več starih poslopj, med njimi tudi veliko hišo, v kateri sta sresko sodišče in šola za tkanje preprog.

VROČI DNEVI:
SVILA-
PLATNO

MANUFAKTURA

SOUVAN

F. KS.

MESTNI TRG 24/II.

* Opozorilo vojnim dobrovoljcem. Vse tovariše vojne dobrovoljce, ki imajo po zadevni uredbi in pravilniku pravico do drž. obveznic, opozarjamo še enkrat, da je zadnji rok za vlaganje prošnje 8. junij t. l. Odbor Sr. org. voj. dobrovoljcev v Ljubljani.

Boljši vid
laže delo in večja
spasobnost z pravilno
pomernimi očali

Lajec

LJUBLJANA
PASAJA
NEBOTIČNIKA

* Uspešno delo hrvatskih planincev. Kakor smo že poročali, je imelo Hrvatsko planinsko društvo v Zagrebu te dni svojo glavno redno letno skupščino. Poročila odbornikov so dala pregled velikega napredka pri delovanju organizacije. Društvo šteje zdaj že blizu 8.000 članov, ima 47 podružnic, ki imajo skupaj 35 lastnih domov, 6 planinskih domov pa ima društvo v zakup. Lani je priredilo društvo mnoga predavanja ter tako med najširšo javnostjo širilo in utrjevalo idejo planinstva. V vseh domovih in zavetiščih HDP je lani prenočevalo 18.993 članov. Za novega predsednika društva je bil izvoljen zagrebški odvetnik in narodni poslanec dr. Josip Torbar.

30 vrst kolonjske vode, odlično parfumerijah — točji v vsaki količini in po nizkih cenah
Parfumerija »VENUS«, Tyrševa 9

* Rekordno deževje v Splitu. Najbolj deževna meseca sta za primorske kraje april in maj, a zdaj so ugotovili, da meseca maja že 50 let ni bilo v Splitu toliko dežja kakor letos. Izračunali so, da pada v Splitu na leto okrog 900 mm dežja in od tega povprečno v maju 59 mm. Na temelju podatkov o deževju, ki jih vodijo v Splitu od leta 1890, je ugotovljeno, da meseca maja še nikdar ni bilo toliko dežja kakor letos. Največ dežja v mesecu maju je bilo doslej leta 1897, in 1911, a letošnji maj ima rekord, ker je bilo dežja 264 mm. Sicer pa so tudi v Zagrebu meseca maja padavine daleč presegle svojo povprečnico. Dežja je bilo 201 mm, dočim znaša za mesec maj povpreček samo 82 mm. V Splitu je bilo meseca maja 22 deževnih dni.

* Kredit za gledališče v Splitu. Prosvetnemu oddelku banske uprave v Splitu je dodeljen pogodbeni tajnik Jugoslovenske akademije znanosti in umetnosti v Zagrebu publicist dr. Ivan Eših, ki bo prevzel dolžnosti upravnika splitskega gledališča. Za splitsko gledališče je od prosvetnega ministrstva določen kredit v znesku 500 tisoč din in je polovica te vsote že na razpolago pri primorski finančni direkciji.

* Nova moderna in idilična restavracija v Beogradu. Beograjska mestna občina je v Gornjem gradu na terasah med cerkvijo Ružico in zoološkim vrtom uredila veliko moderno restavracijo, da bi tako obiskovalcem Kalemegdana in Gornjega gradu nudila idilično shajališče in zatočišče. V restavraciji je prostora za 600 gostov, obrat pa bodo razširili še na ostale terase, da bo prostora za 800 gostov.

u— Binokularni izlet v Postojno. Na binokularno nedeljo so prišli z vseh strani velike množice naroda v Postojno in v nje ne čudovite podzemne prostore. Vozili so posebni vlaki iz Ljubljane, Trsta, Vidma (Udine), Pole in Reke. V Postojni je vladalo navzlic slabemu vremenu živahno vrvenje. Posebno mnogo je bilo naših ljudi s Krasa in tudi oddrugod. Vseprisod se je slišala naša govorica, na uho je donela slovanška pesem, katero so z velikim veseljem prepevali domačini. Popokne je šla vsa ta nepregledna množica proti jamskemu vhodu, kjer je bila nekaj časa prava gneča. Tudi v jami je bilo zelo živahno in se je v njej glasila naša narodna in umetna pesem. Med izletniki je bil tudi pevski zbor Glasbene Matice iz Ljubljane in zapel nekaj naših najlepših zborov tako na Kalvariji kakor v veliki dvorani. Navzočni tujerodni posetniki so sprejeli naše petje z velikim aplavzom. Da je šlo to petje posebno k srcu našim rojakom, ni treba posebej omenjati. Pravega koncerta sicer ni bilo, a kar se je pelo, se je pelo spontano iz navdušenja nad nepopisnimi lepotami, ki jih skriva podzemski svet. Matičarji so se zbrali zvečer na trgu, kjer so odpeli na zahtevo občinstva skoro ves koncertni program slovenskih narodnih in umetnih pesmi. Vse se je izvršilo v najlepšem redu brez najmanjšega nesoglasja in ob velikanskem navdušenju. Glasbena Matica je dobila povabilo, da koncertira ob drugi priliki ponovno v jamskih prostorih.

u— Akademski krajevni odbor Jadranske strazhe, kot sopredseditelj »Večera narodne umetnosti«, dne 5. t. m. ob 20. v dvorani Uniona, prosti in opozarja bratska društva »Oblastni odbor JS, krajevni odbor JS Ljubljana mesto, krajevni odbor JS Ljubljana, železnica, žensko sekcijo JS in vse njihovo članstvo kakor tudi ostalo zavedno javnost, da se tega lepega večera udeležijo!

u— Gospodje! Perilo in kravate po konkurenčnih cenah pri K. Soos, Mestni trg 18. (—)

Ptujska mehanična tkalnica

ŽIGON ANGELO

izdeluje: flanele, barhende, zefirje, oksforde, bela platna, gradl, inlet, molino itd.

* Milijonski darovi v obljubah. V Pančevu je več mesecev prav dobro živel 62-letni Aleksander Stein, doma iz okolice Kneževca, ki si je takoj pri prihodu pridobil sloves milijonarja. Živel je res prav razkošno, a ko so ga sedaj poklicali na policijo, je prostodušno priznal, da živi od kreditov, dolgovi in obljub. Mož je znal vse prepricati, da pričakuje veliko zapuščino svojega brata iz Amerike, ki bo znašala v našem denarju najmanj 50 milijonov. O tem je govoril tako prepričljivo, da so mu vsi verjeli ter mu na račun milijonov iz Amerike posojali denar. Stein je v obljubah svoje milijone tudi delil. V občinskem uradu je izjavil, da poklanja občini 5 milijonov za ureditev parka. Izrazil pa je skromno željo, naj bi mu v tem parku postavili majhen spomenik ali pa vsaj spominsko ploščo. Milijone bo takoj izplačal, ko pride denar iz Amerike. Druga njegova, po vsem kraju znana obljuba pa je bila graditi doma za bive bogatine, ki so prišli na beraško palico. V obljubah pa je delil težke tisočake tudi taktarjem po kavarnah, da so čakali na plačilo vsega tega, kar je pojedel in popil. Ker milijonov iz Amerike od nikoder ni bilo, so moža policiji ovadili manjši upniki, oni, ki so mu dajali velike kredite pa še niso stopili na plan, ker so uvideli, da so krediti propadli in ker jih je sram priznati, da so naselili navadni bajki.

Abbazia PENSION SCHLOSSER
Vsak komfort. Park. Garaza. 1 min. k obrežnemu kopališču. Dunajska kuhinja. Zmerne cene. Zahtevajte prospekte.

Iz Ljubljane

u— Bežigradska podružnica Družbe sv. Cirila in Metoda je v dveh mesecih nabrala 1200 din za našo šolsko družbo. Požrtvalne nabiralke so pokazale svojo narodno zavest in razumevanje za našo obrambno organizacijo in združile v svoji podružnici že nad 150 zavednih Bežigradcev. Ako bi plačali vsi izobraženi možje in žene za Bežigradom svoj narodni davek z letno članarino 12 din, bi združevala ta naša podružnica nad 400 članov in bi za Bežigrad dobivala družba letno približno 5000 din »domu na oltar«. Zavedne poverjenice prosijo vsakogar v tej naši Ciril-Metodovi župniji, da počastimo spomin naših blagovestnikov sv. Cirila in Metoda s prostovoljnim plačilom tega prepotrebega narodnega davka, ker je naša šolska družba najpožrtvalnejša budilka nacionalne odločnosti in jugoslovenskega edinstva v naših severnih obmejnih krajih. Vsi na aktivno sodelovanje za Družbo sv. Cirila in Metoda!

u— Zdržena slovenska ženska društva bodo v dne 3. in 4. t. m. po ljubljanskih ulicah nabirala denarne prispevke za pomoč otrokom na naši severni meji, v katerih imenu se obračajo na vse stanovalece in posetnike Ljubljane s p. o. šno, da se radodarno odzivajo že nemim vabilom nabiralnikov v rokah nabiralke.

u— Današnje predavanje dr. J. Golombka. Danes ob 18. uri bo predaval v zborni dvorani na univerzi doc. dr. Jos. Golombek o poljskem modernizmu (»Mlada Poljska«). Na predavanju odličnega slavista opozarjamo vse prijatelje slovenskih kulturnih stikov.

u— Javno nagradno kegljanje pri »Novem svetu«. Gospodstva, danes in jutri. Razdelitev nagrad in sto drugih dobikov jutri ob 20. Vse kegljave, balinarje in tudi plankarje vabi društvo železniških uradnikov »Dom«. (—)

u— Dekanat Juristične fakultete v Ljubljani obvešča, da se pravnozgodovinski državni izpiti v junijskem terminu prične v ponedeljek 5. t. m. ob 9. dopoldne. Podroben raspored je nabit na dekanatski deski v univerzini avli. Prav tam je objavljen tudi raspored pravosodnih državnih izpitov za čas od 6. t. m. dalje.

u— Delegete Zveze slovenskih fotoamaterskih organizacij in člani FKL opozarjamo, da bo imel g. Ljubo Vidmajer iz Zagreba na prijateljskem sestanku po ustanovnem občnem zboru zveze to nedeljo ob 15. v klubskem lokalu za »Mladiko« zelo zanimivo predavanje posnetkov v naravnih barvah po različnih sistemih.

POGLED

v naše izložbe Vam priča pravilni svet; pogled na pestrobarevno sveto in kakor pogled na cvetočo livado. — Pridite, prav poceni boste kupili svilo za Vašo novo obleko.

BRATA VLAJ, WOLFOVA 5.

u— Mestno zdravniško dežurno službo bo opravljal od sobote ob 8. zvečer do ponedeljka ob 8. zjutraj mestni zdravstveni svetnik dr. Mis Franta, Poljanska cesta št. 15/II. telefon št. 32-84.

u— Ljubiteljem umetnosti priporočamo, naj ne zamude prilike, ki se jim nudi z ogledom umetnin Franceta Kralja na razstavi v Jakopičevem paviljonu, da lahko dobe vpogled v slovensko umetnost. Poslušite se tudi lepo ilustriranega kataloga z besedilom, ki ga je napisal dr. Fr. Stele.

*Radar veš, roziš
ni praviš — misli
na Grouplje!*

u— Večer narodne umetnosti. Pod tem naslovom priredi akademski narodno-obrambni svet 5. t. m. v veliki dvorani hotela »Uniona« koncert, čigar čisti dobiček je namenjen v podporo za delavne narodno-obrambne tabore ob naši severni meji. Poleg Filharmonije sodelujejo še Meta Vidmarjeva, K. Vidaličeva, F. Dolničar, Slovenski vokalni kvintet Istrska družina itd. Dolžnost vseh Slovencev je, da posetijo ta koncert.

Izredna številka »TOTEGA LISTA« izide danes ob otvoritvi velesojma! — Cena samo 1 dinar.

u— Akademsko društvo »Dobrodo« kot sopredseditelj »Večera narodne umetnosti«, ki bo dne 5. t. m. ob 20. v Unionu, poziva svoje članstvo in prosi vsa bratska emigrantska društva, da se v čim večjem številu udeležijo tega večera in s tem podpo delo vseh narodno-obrambnih društev Aleksandrove univerze. Narodne noše vabljene!

PREMIERA
smehapolne komedije **POTEPUŠČEK**
Nastopita poslednjič v filmu priljubljena Szöke Szakal in Otto Wallburg. Pevski fenomen mali Mirča poje arije iz raznih oper v več jezikih.

HARRY PIEL v nape-
tem pustolovnem filmu
NJEGOV NAJTEŽJI SLUČAJ
Nemški dialog! Hilde Weissner, Ursula Grabley in Willi Schur. Kino Sloga, 27-39
Danes ob 16., 18. in 21. uri!
Produkcija: TerraFilm, Berlin

u— Sokol—Vik poziva svoje članstvo in naraščaj, da se jutri v polnem številu udeležijo sokolskega zbora v Kočevju. Vsi udeleženci zbora naj se zberejo jutri zjutraj ob 4.30 pred glavnim kolodvorom. Odhod s prvim jutranjim vlakom ob 5.10. Udeležba za vse obvezna v kroju, kdor nima kroja v civilni obleki z znakom. Poslužite se nedeljske povratne vozne karte, ki velja 30 din. Zbora se udeležimo s članskim in naraščajskim praporom. Prosimo točne in polnoštevilne udeležbe. Uprava.

Varietete predstave bodo na velesojmu pred veliko restavracijo ob drevedu dnevnem med 7. in 12. uro zvečer, ob nedeljah in praznikih pa tudi popoldne ob 4. uri. Nastopali bodo mednarodni plesalci in mednarodne plesalke, klovn na kolesih, 14letni deček, ki z neverjetno spretnostjo uganja razne vragolije, komični ekscentrični parter skupina petih svetovnih žonglerjev in ekvilibrstov. Videli bomo tudi višek pasje dresure, psa, ki ugane misli. Vstopnine k tem predstavam ne bo.

Večer narodne umetnosti

5. junija ob 20. uri! Velika dvorana hotela Union

u— Prijava za vpis v I. razred deške in dediške vavnice. Ravnateljstvo drž. učiteljske šole v Ljubljani sporoča onim staršem, ki želijo dati svoje otroke v I. razred vavnice, da se zgledajo v ravnateljevi pisarni v torek 6. t. m. od 10. do 11. dopoldne. Ravnateljstvo prosi tudi one starše, ki so svoje otroke že prijaviли za vpis v I. razred, da pošljejo isti dan enega izmed svojcev v ravnateljevo pisarno radi razporeda zdravniškega pregleda, ki bo za dečke v petek, 9. in za dečke v soboto 10. t. m. na šolski polikliniki, Aškerčeva cesta. Po zdravniškem pregledu bodo imena sprejetih otrok v I. razred vavnice od 14. t. m. dalje objavljena v zavodovi vešči na oglasni deski. Ravnateljstvo.

Abbazia — Novi zdraviliški dom dr. Lakatos
Na morski obali — Dietična kuhinja — Tople morske in medicinske kopeli — Mrzle vodne kopeli — Zmerne pension cene — Pavalne cene za kure.

u— Zadruga Učiteljska samopomoč v Ljubljani bo imela skupščino v nedeljo 4. t. m. ob 9. v II. mestni deški ljudski šoli na Coljovem grabnu v Ljubljani. Zadržniki, udeležite se je polnoštevilno!

u— Sokol I Ljubljana — Tabor vabi članstvo in naraščaj, ki se namerava udeležiti zbora v Kočevju, na informativnem sestanku drevi ob pol 20. na letnem tejovališču na Taboru.

**Nepremočljive
PONJAVE**
izdeluje tovarna
„Motvoz in platno“
Grosuplje
Zahtevajte vzorce!

u— Cerkveni koncert Trboveljskih slavčkov bo v torek 6. t. m. ob 20. v ljubljanski frančiškanski cerkvi. Tokrat bo nastopil zborovodja Avgust Šuligoj s 130 pevci iz Črne doline. Naštudirali so prekrasno troglavno mašo v staroslovenskem jeziku, ki jo je uglasbil Ivan Grbec. Torkova izvedba bo prva izvedba na javnem koncertu. Prodaja vstopnic od 20 din navzdol v knjigarni Glasbene Matice.

u— Na državnem učiteljskem bo drevi ob 20. v šolski telovadnici akademija podmladka Jadranske strazhe. Na sporedu so deklaracije, violinske, klavirske točke, ples, melodram, godalni kvartet, mladinski zbor, mešani zbor in orkester. Izvajajo ga podmladkarji obeh vavnice in učiteljska. Prijatelji in podporniki učiteljskega naraščaja vjudno vabljene.

u— Osrednji odbor Bran-l-bora, Ljubljana, poziva vse članstvo, da se udeležijo koncerta »Večera narodne umetnosti«, ki ga priredi akademski narodno-obrambni svet v ponedeljek 5. t. m. ob 20. v prostorih velike dvorane hotela »Uniona«.

ZANIMIVA KNJIGA! ZA MLADINO IN ODRASLE!

Sredi junija t. l. izide zanimiva knjiga »SLABOTA«, živirna slovenska pravljica s slikami. Spisal Haložan, ilustriral akademski slikar Edo Deržaj. Pravljica »Slabota« opisuje doživljanje 12 revnih bratov, ki so šli s trebuhom za kruhom po svetu iskat službe. V tej pravljici so združene v enotno povest pravljice o strahnem zmaju, hudobnih čarovnikih, zakletem gradu, zakletih 12 kraljičinah, 12 črnih zamorskih princih, ki so se pripeljali čez morje in snubili 12 belih kraljičin, o dobrih vilah, drobni miški, močnem medvedu, kralju vseh medvedov, o očetovem prokletstvu, materinem blagoslovu, o čudovitih bojih in železni vztrajnosti glavnega junaka »Slabote«, o trpljenju in veselju ljudstva, o bajnem bogastvu kraljevem, o sijajni gostiji na cesarskem dvoru itd., da bralec v napetem pričakanju bere knjigo od začetka do konca. Pravljica »Slabota« je nad vse zanimiva, polna dejanj, pravi film napetih dogodkov. Zato jo bo vsak z velikim zanimanjem bral. Knjiga je lepo ilustrirana. Slike je narisal priznani slov. umetnik Edo Deržaj. Knjiga je primerno lepo darilo ne le mladini, temveč tudi odraslim ljudem ljubiteljem dobre lepe knjige.

V prednaročilu stane broširana 20 din, trdo vezana 26 din. Pozneje bo knjiga dražja, naročite jo torej takoj!

Izšla bo tudi luksuzna izdaja, tiskana na finem krednem papirju za umetniški tisk. Te izdaje bo izšlo samo toliko izvodov, kolikor se jih bo v naprej naročilo.

Luksuzna izdaja stane umetniško trdo vezana 40 din izvod. Naročite takoj! Za vsak večji kraj sprejemno zastopnika. Prepodajalci in zastopniki dobijo popust. Priglasite se takoj! Za odgovor priložite znamko. Dijaki, učitelji in drugi nabirajte naročila!

V vsaki družini bodo odrasli in mladina z velikim zanimanjem čitali pravljico »SLABOTA«.

**Založba Edinost
Ljubljana**
POŠTNI-PREDAL 374

**Kopališče Ilirija
odprto**

**Kopališče Ilirija
odprto**

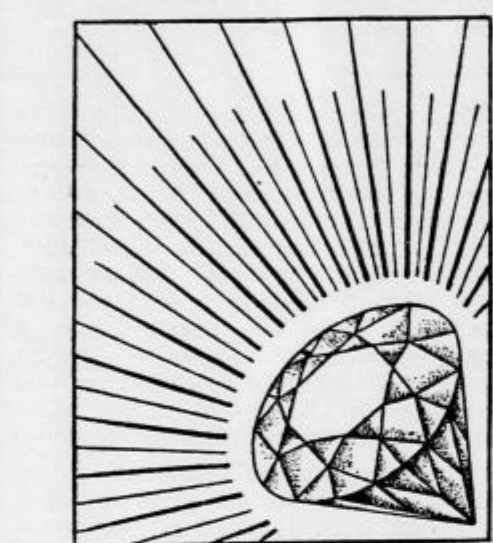
**Kopališče Ilirija
odprto**

Hotel Slon otvorjen

Hotel »Slon« — moderna pridobitev

Ljubljana, 2. julija. Prav za otvoritev velesejma sta dograditev novega hotela »Slona« in ureditev notranje opreme toliko napredovali, da bo hotel že na prvi velesejski dan potujočemu občinstvu na razpolago, hkratu pa bo po vsej priliki odprta tudi nova, tudi najbolj rahločutnim zahtevam sodobnega gostu ustrezajoča kavarna.

Lastnik hotela G. Koritnik je danes popoldne povabil zastopnike tiska in predstavnike nekaterih zainteresiranih korporacij, med njimi direktorja Putnika dr. Zizka in zastopnika Združenja gostinskih obrti, hotelirja Černeta, k ogledu prostora. Povabljenec je projektant inž. arh. Rohman, ki je v zadnjem času ustvaril Ljubljani že lepo število modernih zgradb, ljubeznivo razkazal hotelske, kavarniške in vse ostale prostore, ki v svoji celoti v resnici predstavljajo sodoben gostinski obrat v stilu, kakršnega Ljubljana, pa najbrž tudi ostala velika mesta v Jugoslaviji, doslej izlepa še niso premogla. Hotelske sobe so razporejene tako, da ima vsaka svojo kopalnico, arhitekt pa si je zidavo in opremo zamislil tako, da vsaka soba ustreza individualnemu okusu gosta. V novem hotelu potujoči človek ne bo imel več občutka, da prebiva v mehanično ustrojenem gostišču, ki ne pripušča svojemu prebivalcu nikakih osebnih želja, temveč se bo znašel v njem v resnici kakor doma. Poleg sob, ki imajo samo po eno ali po dve postelji — pohištvo izpričuje projektantov okus in smisel za estetično in za življenjsko ugodje — so v hotelu tudi večji apartmaji, ki lahko ugodijo tudi razkošnim zahtevam najbolj razvijenega svetovljana. Z novim hotelom je Ljubljana dobila ustanovo, ki bo mestu in vseh Slovenijci upravičeno v ponos. Poleg hotela, kavarnice in ostalih gostinskih obratov se v palači nahaja tudi vrsta najuglednejših trgovskih podjetij, ki so se bila po večini vselila v svoje lokale že pred meseci. Med njimi naj posebej opozorimo na modno trgovko V. Lesjak, ki po pravici že vrsto let zavzema najvidnejše mesto v stroki, in pa trgovino z zlatino in srebrnino Jos. Eberle, ki prav tako uživa sloves še preko meja naše ožje domovine.

Jos. Eberle

Ljubljana — Tyrševa cesta 2

Telefon 31-49 Poštni ček. rač. 17-144

Juvelj (dragulji), zlatina, srebrnina, ure vseh vrst, jedilni pribor, namizno orodje, krstna in druga darila, pokale za tekme, kovinske umetnine itd. — Nakup dragih kamnov, zlata in srebra!

Slovenski javnosti!

Ko bodo te dni navrele množice k velesejskim prireditvam v slovenski metropoli, naj nam bo dovoljeno, da opozorimo javnost na skromen, tih jubilej, ki ga je nedavno praznovala ena najuglednejših tvrdk v Ljubljani. Mlad, podjeten slovenski trgovec g. V. Lesjak je pred desetimi leti odprl v Šelenburgovi ulici trgovino z modnim blagom, ki je kmalu zavzela vodečo mesto v svoji stroki. Neutrudna volja do dela, smisel za vse, kar svet prinaša napredka v okusu in življenjski kulturi, in domač kapital brez vsake tuje opore so pripomogli, da je podjetje vzdržema raslo, saj si je od leta do leta pridobivalo zmerom širši krog stalnih odjemalcev v mestu in v podeželju. Prav za desetletnico je podjetju uspelo, da ponovno razširi svojo delavnost, ko je v novi palači hotela »Slona« najelo udobne, moderno urejene prostore, v katerih je namestilo svoj oddelek za gospode. Domačemu podjetju in njegovemu šefu g. V. Lesjaku iskreno čestitamo k jubileju z željo, da bi njegovo podjetje raslo in cvetelo k zmerom novim uspehom.

SPORT

Jutri — 10letnica SK Svobode

Popoldne bo zanimiv nogometni turnir na igrišču SK Ljubljane

Kot edina večja sportna prireditev jutrišnjega dne bo pokalni turnir SK Svobode na igrišču Ljubljane ob vsakem vremenu. Tisti, ki pretekli dve nedelji niso zaradi slabega vremena prisostvovali teknam ligaške enajstostice SK Ljubljane, bodo imeli jutri priliko zopet videti ligaško moštvo na normalnih tleh. Sicer pa, kakor je pokazala Ljubljana v zadnjih dveh tednih, je moštvo v odlični formi kakor že dolgo ne, kar sta pokazali tudi visoki zmagi nad nedeljskimi nasprotniki, ki bi bili skoraj obe dvoštevili. V nedeljo Ljubljana ne bo imela tako lahkega stališča, ker bo naletela na tri prvorazredne klube, ki so vsi v dobri formi. Ljubljanci bodo imeli priliko videti tudi enajstostico SK Kranja, ki je v finalnih tekmah odpravila najresnejšega kandidata Železnčarja iz Maribora. Pa tudi Hermes in Svoboda bosta enakovredna nasprotnika. Tekme se prično ob 15.

Grafika—Vrhnika

Povratna prvenstvena tekma na igrišču Ilirije za Kolinsko tovarno

Jutri ob pol 10. bo na igrišču SK Ilirije za Kolinsko tovarno prvenstvena tekma

Na Savi pri Tacnu — slalom kajakov

Prvič bodo to nedeljo v naših vodah tekmovali kajakaši v slalomu za državno prvenstvo, in sicer popoldne ob 15. nad taksenskim mostom. Tako bomo v neposredni bližini Ljubljane lahko gledali svoj čoln in biti pravi mojster v boju z valovi in brzicami.

Tekmovalna proga za slalom s kajaki je pripravljena podobno kakor pri smučarskem slalomu, vse tako, da je proga čim bolj podobna divji vodi in mora tekmovalce poleg dobre tehnike pokazati tudi ve-

med prvakom Notranjske, SK Vrhnika in Grafiko. Simpatični Vrhnici bomo gotovo hoteli popraviti poraz iz prvega srečanja z Grafikom, zato je pričakovati lepe in zanimive borbe, ki jo more nuditi le prvenstvena tekma. Ta tekma je za oba kluba velike važnosti, ker se zmagovalac plasira v finale s prvakom Gorenjske. Vabimo naše prijatelje in vse ostale sportnike na obisk. Vstopnina minimalna.

Razen proslave SK Svobode in prvenstvene tekme med Vrhniko in Grafikom bosta imeli svoje prvenstveno srečanje še juniorski moštvi Korotana in Jadrana, in sicer ob 10.15 na igrišču Korotana.

Važno nogometno tekmo bodo imeli jutri tudi v Mariboru, in sicer kvalifikacijsko za vstop v ligo med prvakom našega in osižeškega podsaveza, to je ISSK Mariborom in Bato iz Borova.

Slednjič bosta v Stražišču moštvi Savice in Diska igrali prvenstveno tekmo za vstop v I. razred LNP.

Nogometni spored na območju LNP bo torej jutri kljub pozni sezoni še zmerom dovolj pester in privlačen!

liko prisebnost, če hoče progo prevoziti do konca. Proga je obeležena z raznobirnimi zastavicami, ki označujejo, kako mora tekmovalce voziti na posameznih mestih in zato mora dobro obvladati svoj čoln in biti pravi mojster v boju z valovi in brzicami.

Te disciplina je zelo težka, kar kaže n. pr. da je bilo lani v Monakovem v tekmovalstvu v slalomu 91 tekmovalcev, prišlo pa jih je na cilj samo 25 in tudi na lanskem državnem prvenstvu, kjer je bila proga razmeroma lahka, se je plasirala samo polovica tekmovalcev, ostali pa so bili diskvalificirani ali pa so morali gasiti svojo vneto in hladnih savskih valovih.

Nekaj o progi in jutrišnjih udeležencih tega tekmovalstva bomo še zapisali.

Olimpijski dan v Celju

Jugoslovanski olimpijski odbor je določil letošnji 18. junij za olimpijski dan. Ta dan naj bi se propagirala olimpijska misel, obenem naj bi se zbirala sredstva, s katerimi se podpirajo naši vsakokratni sportni in telovadni tekmovalci na olimpiadah. Tudi celjski klubi in telovadne organizacije so se odzvale vabilu JOO za sodelovanje in so določili, da bodo ta dan na najprimernejši način organizirali prireditve. Že na predvečer bo stafetni tek po celjskih ulicah, nakar bo promenadni koncert pred kolodvorom.

V nedeljo 18. t. m. bodo popoldne sledeče prireditve: na Glaziji atletski miting, v mestnem parku teniški turnir, v II. državni (okoliški) narodni šoli table-teniški turnir. Popoldne pa bo nogometni turnir na Glaziji in kolesarska dirka s startom in ciljem na Glaziji. Ves dan bodo skavti prodajali olimpijske značke v korist olimpijskega fonda. Pri teh prireditvah bodo sodelovale vse sportne in telovadne organizacije.

Prihod

italijanskih nogometašev

Beograd, 2. junija, p. Davi ob 7.30 je prispelo semkaj italijansko nogometno moštvo, ki bo v nedeljo igralo reprezentančno tekmo z Jugoslavijo. Na kolodvoru so gostom pripravili nadvse prišrčen sprejem. Razen skoraj celotne uprave JNS in predstavnikov vseh nogometnih edinic Beograda se je zbralo na kolodvoru tudi veliko število ostalih sportnikov. Goste je pozdravil predsednik JNS dr. Andrejevič, za sprejem se je zahvalil predsednik italijanske nogometne zveze Mauro. Italijani pa so nato odšli v svoja stanovanja v hotelu »Srpski kralje«.

Razpis

olimpijske propagandne medklubske etapne kolesarske dirke pod pokroviteljstvom Jugoslovanske Touring kluba, sekcije Maribor dne 18. junija t. l. (v primeru slabega vremena 25. junija) na progi Maribor — Sv. Lenart — Sv. Trojica — Radgona — Radenci — Murska Sobota (69 km). I. etapa: Maribor — Sv. Lenart — Sv. Trojica — Radgona — Radenci (54 km); II. etapa: Radenci — M. Sobota (15 km). Start za I. etapo v Mariboru, Trg Svobode, ob 6. zjutraj s ciljem v Radencih ob brodu. Start za II. etapo v Radencih ob 9. s ciljem v Murski Soboti. Startnina znaša din 10, ki se mora položiti obenem s prijavo do 15. t. m. pri predsedniku podsaveza g. Lesniku, Maribor, Orožnova 4.

Nagrade prejmejo: 1. darilo, dar Prekmurskega tečna v M. Soboti; 2. in 3. darilo, dar kolesarskega podsaveza Maribor, 4., 5. in 6. plakete, dar Touring kluba, sekc. Maribor. Neverificirani dirkači prejmejo: 1. in 2. darilo, 3. kolajno.

Splošna določila: Glede na propagandni značaj dirke imajo pravico starta vsi verificirani člani klubov koles. Saveza kraljevine Jugoslavije, kakor tudi dirkači, ki niso člani nikakih kolesarskih klubov. Vozni se na lastno odgovornost po pravilih koles. saveza kraljevine Jugoslavije ter cestno polico. redca. Kolesa morajo biti opremljena z dobro zavoro in zvoncec. Protesti se vlagajo 15 minut po prihodu na cilj z zneskom 30 din, ki se ob ugodni rešitvi vrnejo. Darila se razdelijo po končani dirki v M. Soboti. Prireditelj si pridržuje pravico morebitne spremembe razpisa.

Motoklistična dirka Jesenice—Sv. Križ —Planina bo v nedeljo 4. t. m. po že objavljenem sporedu. I. Gorenjski motoklub v Kranju bo jutri izvedel svojo nedavno preloženo gorsko motodirko na progi od Jesenice do Sv. Križa nad Jesenicami. Ker se je vreme popravilo in je cesta v prav dobrem stanju, se pričakuje lepa udeležba tekmovalcev.

SK Grafika. Vsi igralci, ki so nastopili proti Vrhniki, naj bodo ob 9. na igrišču SK Ilirije. Razen teh naj se javijo: Verbec, Bačak in Drašler. Vsi in točno!

SK Ilirija. Poslovne ure klubskega tajništva so vsak dan razen nedelje od 17.30 do 19.00 na Tyrševi cesti 15-I nad kavarno »Evropo«. V tajništvu se plača tudi članarina, na kar se zaradi skorajšnje otvoritve kopališča posebno opozarja seniorsko članstvo plavalne sekcije, ki reflektira na znižano članstvo ali tekmovalsko vstopnino. Članstvo se obvešča, da so pri blagajni kavarne »Evrope« na razpolago kovinasti članski znaki.

SK Ljubljana. Postava moštva, ki igra na proslavi SK Svobode, je na običajnem mestu. Vsi določeni morajo biti ob določeni uri v garderobi.

ŽSK Hermes (nogometna sekcija). Službeno. Jutri nastopi I. moštvo na jubilejnim turnirju Svobode na igrišču SK Ljubljane. Postava moštva je razvidna na objavljeni deski v naši garderobi. Udeležba za vse določene strogo obvezna. Načelnik.

SOKOL

Spored sokolskih narodnih manifestacij v nedeljo 4. t. m. v Kočevju: Ob 7.50 bo sprejem ljubljanskih in ostalih gostov na postaji, po sprejemu odhod pred Sokolski dom. Nato bo telovadna članstva imelo skušnje pred domom, ostalo občinstvo pa se zbere v domu, kjer bo troje kratkih idejnih referatov. Vsakomur bo omogočena tudi udeležba pri službi božji, ki bo ob 10. Prehrana: enotna jed, izdatna in po nizki ceni, bo možna na telovadišču. Ob pol 13. zbirališče za spored pred sokolskim domom. Ob 13. sprevod. Ob 14. javni nastop pred domom. Po nastopu narodna zabava v vseh prostorih sokolskega doma. Prireditve bo ob vsakem vremenu, zato vas dež ne straši. Dohod je možen z jutrnim vlakom iz Ljubljane, ki odhaja ob 5.15. Če bo tudi drugi vlak, ki odhaja iz Ljubljane ob 8.05, imel zvezo s Kočevjem, bomo objavili. Odhod bo z večernim vlakom ob 19.50, za one pa, ki bodo hoteli ostati med nami do jutra, pojde vlak zjutraj ob 4. Vlak bo v Ljubljani še pred sedmo uro. Pridite torej in nas podprite!

kom ob 19.50, za one pa, ki bodo hoteli ostati med nami do jutra, pojde vlak zjutraj ob 4. Vlak bo v Ljubljani še pred sedmo uro. Pridite torej in nas podprite!

Dan sokolske pripravljenosti v Boštanju. Sevnško sokolsko okrožje, v katero spadajo sokolska društva od Radeč do Krškega, se zbere z vsemi pripadniki od dece do članstva v nedeljo 4. t. m. ob 12.30 na letnem telovadišču Sokola v Boštanju, odkoder odkoraja v 1 km oddaljeni graščinski park na zbor sokolske pripravljenosti. Po enournem odmoru se vrne v sprevodu na letno telovadišče, kjer bo ob 15. javen telovaden nastop s sodelovanjem vseh bratskih društev sevnškega okrožja.

Naše gledališče

D R A M A

Sobota, 3.: Utopljenca. Izven. Znižane cene.

Nedelja, 4.: Trideset sekund ljubezni. Izven. Znižane cene od 14 din navzdol.

Ponedeljek, 5.: Zaprt.

Vsi, ki ljubijo zabavo, smeh in dvopit starega klasičnega kova, bomo našli vse to v zvrhani meri pri predstavi Nestrojeve burke »Utopljenca«, ki bo jutri v nedeljo izven abonmaja po znižanih cenah od 20 din navzdol. Igrali bodo: Cesar, Kralj, Levar, Rakarjeva, V. Juvanova in drugi. Režija je prof. šestova.

»Neopravičena ura« je naslov Bekefijske tridejanke, v kateri bosta igrala glavni vlogi Levarjeva in Kralj. Događki iz zasebnega in šolskega življenja navihane osmošolke ustvarjajo sila zabavno igrjo, ki si jo bo vsak rad ogledal. Premiera tega dela v prof. šestovi režiji bo v soboto 10. t. m. za premierski abonma.

O P E R A

Sobota, 3.: Lucia di Lammermoor. Red B. Gostovanje Christy Solarija in Alde Nolljve.

Nedelja, 4.: Vse za šalo. Izven. Znižane cene od 30 din navzdol.

Ponedeljek, 5.: Zaprt.

Torek, 6. ob pol 20.: Lohengrin. Red A.

Opozarjamo na današnjo vprizoritev Donizettijske opere »Lucia di Lammermoor«. Poleg znanega odličnega italijanskega tenorista Christy Solarija, ki bo zaključil drevi serijo svojih gostovanj v naši operi, bo nastopila izredno priljubljena bivša članica naše opere gđ. Alde Nolljve. Donizettijska opera je polna prekrasnih melodij, ki dajo posebno tenoristu in sopranistki vso priliko, da pokaže lepoto in tehnično izvežbanost svojega glasu. Predstava bo za red B.

Izvrstna domača opereta »Vse za šalo« se bo ponovila v nedeljo zvečer po znižanih cenah od 30 din navzdol.

SENTAKOBOSKO GLEDALIŠČE
Sobota, 3.: Pustolovščine dobrega vojaka Švejske. Gostovanje v osnovni šoli za Bežigradom.

MARIBORSKO GLEDALIŠČE
Sobota, 3. ob 20.: Utopljenca. Red D.

R A D I O

Sobota 3. junija

Ljubljana 10: Prenos otvoritve ljublj. velesejma. — 12: Plošče. — 12.45: Poročila. — 13: Napovedi. — 13.20: Plošče. — 17: Otroška ura: Nadaljevanje mladinske povesti in lutkovna igrca Gasperček. — 17.50: Pregled sporeda. — 18: Za delopust igra radijski orkester. — 18.40: Glasba v službi naroda (dr. Drago Cvetko). — 19: Napovedi, poročila. — 19.30: Prenos otvoritve protituberkuloznega tedna (govor g. bana in dr. J. Bohinca). — 19.50: Nikola Cvejič poje narodne (plošče). — 20: O zunanji politiki (dr. A. Kuhar). — 20.30: Vesel živalski krog. Pisan večer s sodelovanjem članov rad. igr. družine ter Jožka in Ježka. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Za dober konec igra radijski orkester.

Beograd 17.50: Narodne pesmi in plošče. — 20: Petje, orkestralna glasba in plošče. — Zagreb 17.15: Lahka glasba. — 20: Plošče. — 20.15: Švicarski joldarji. — 22.20: Ples. — Praga 20: Zabaven spored. — 22.10: Mali orkester. — 23.10: Ples. — Varšava 21: Koncert iz Liegea. — 22.15: Plesna muzika. — Sofija 18: Bolgarske pesmi. — 18.30: Orkester mandolin. — 19: Petje in orkestralna glasba. — 21: Vesela muzika in ples. — Dunaj 12: Lahka glasba. — 16: Koncert orkestra. — 18.40: Melodije z juga. — 20.10: Slike z gora. — 21: Ljudska igra. — 22.30: Zabaven spored. — Berlin 19.15: Pevci in virtuoz. — 20.15: Mornariški večer. — 22.30: Sonetni ples. — 24: Nočni koncert. — München 19: Plošče. — 20.15: Radijska revija. — 22.30: Ples. — Pariz 19.30: Plošče. — 20.30: Ples. — 22.10: Plošče. — 23: Plesna muzika.

Iz Tržiča

č — Jubilej državne meščanske šole v Tržiču. Državna meščanska šola v Tržiču praznuje letos 20letnico obstoja. Za prosvetno ustanovo, ki je doslej izsolala že nad 1.300 učencev in učenk, je to pomemben dogodek. Iz bivših absolventov se je sestavil pripravljalni odbor, ki bo to proslavo izvedel. Program proslave je tale: v sredo 7. t. m. ob 20. uri slavnostna akademija na Skali, v četrtek na praznik ob 8. sv. maša za vse pokojne ustanovitelje, učitelje in učence, popoldne ob pol 16. uri ponovitev akademije in ob 20. uri v sokolskem domu družabni večer bivših učencev, njihovih prijateljev in znancev. Na sporedu akademije bodo recitacije, solistični spevi in pevske, orkestralne in telovadne točke, ki jih bodo izvajali bivši in sedanji učenci. Vse biveše vzgojitelje in učence še prav posebno vabimo, da se te proslave gotovo udeležijo.

Iz Trbovelj

t — Novi železniški vozni red je s 15. majem prinesel tudi Trbovljam znatne prometne olajšave. Trbovlje so kot izrazito industrijsko središče že pred vojno imele zveze z brzovlaki na obe strani. Po

vojni pa kljub naraslim potrebam največjega rudarskega okoliša nismo navzlic prošnjam in intervencijam uspeli doseči ugodnosti, da bi se brzovlaki ustavljali v Trbovljah. Po dolgoletni neumorni borbi krajevnih činiteljev so prometni krogi sedaj odredili dva brzovlaka za Trbovlje. S 15. t. m. bo na našem kolodvoru postal beograjski brzec proti Ljubljani ob 6.47, ki ima direktno zvezo z Gorenjsko, iz Ljubljane proti Mariboru, Zagrebu in Beogradu pa nočni brzovlak ob 22.54. Nov je tudi osebni vlak ob 5.33 zjutraj proti Ljubljani, kateremu sledi ob 6.17 drugi, ob 8. pa že tretji v isti smeri. Zeleti bi bilo le še ugodnejše večerne zveze proti Ljubljani, kar se zlasti opaža ob priliki čestih trboveljskih prireditev. Upamo, da bodo tudi naša avtopodjetja prilagodila svoj vozni red novim vlakom, posebno še večernemu brzovlaku, ki se ga bodo gotovo izdatno posluževali vsi tisti obiskovalci Ljubljane, ki jim obilni posli ne dopuščajo, da se vrnejo že z običajnim večernim osebnim vlakom ob 18.30.

t — Na novem občinskem domu so prejšnjo soboto zaplapolale drž. trobojke z zelenega mlaja. Gradbena dela nove zgradbe, ki so ji šele pred veliko nočjo položili temelje, so bila tega dne v surovem stanju dovršena. Delavci so ob tej priliki priredili majhno slavoje ter povabili zastopnike občine. Podjetju in pridnim delavcem je čestital župan g. Kleinovšek s poudarkom, da so odredeno delo izvršili v popolno zadovoljstvo delodajalca in občinski dom dogradili v rekordnem času 46 dni. V priznanje je občina razdelila delavcem nagrade po 50 din. Zgradba, ki je danes tudi že pod streho, bo res prednjačila mnogim slovenskim občinskim poslopjem.

Iz Ptujja

j — Zvočni kino Ptuj predvaja samo drevi ob pol 20. in pol 22. veliki seksualni medicinski zvočni film »Popolni zakon«. Mladini izpod 16 let je vstop prepovedan. (—)

BRENČIČ ANTON

trgovina z železnico, stavbnim materialom, barvami, laki, firnežem in vsemi slikarskimi potrebščinami.

Zaloga orožja, municije in vseh vrst raznesil. — Čebelarški pripomočki!

P T U J

Iz Litije

l — Litijanke v odličnem kuharskem tečaju. Pri Borisku se vrši kuharski tečaj, ki ga vodi Rusinja ga. Tatjana Louxembourgovala. Vse tečajnice so polne hvale nad uspešnim vodstvom. Litijski kuharski tečaj je že 62., ki ga vodi priznana strokovnjakinja ga. Louxembourgovala. Ker so vsa mesta v sedanjem tečaju zasedena, se bo v juniju začel nov tečaj. Nato pa bo vodila naša odlična kuharska strokovnjakinja tečaj v Zagorju in potem še drugod. Sprico poznamo krilatice, da gre ljubezen skozi želodec, bo prinesel tečaj v naše družine nove sreče in zadovoljstva. Tudi moški svet je hvaležen, vrli gospej voditeljici kuharskega tečaja za kulinarčno umetnost.

l — Česnjev sejem. Letošnji česnjev pridelek kaže, da bo obilen. Naši sadjarji je že zdaj pripravljajo za česnjev sejem, ki bo konec junija na litijski ljudski šoli. Včeraj se je sestel pripravljalni odbor. Interesentom bodo na razpolago zasavske, kresniške, štangarske in primorske česnje. Datum bo določen kasneje, ko bodo stopili naši sadjarji v stik s sadjarji v Brusnicah. Želimo namreč, da bi ne bil naš česnjev sejem istočasno kakor v Brusnicah. Sadni sejem bo važen za zasavske in ljubljanske kupce. Izkoristili bodo lahko nedeljsko vozovnico in si iz prvih rok kupili prvovrstne česnje. Podprimo našega kmeti.

l — Sv. Križ pri Litiji bo dobil avtobusno progo. Svetokriška občina je v tistem dolenskem svetu, kjer se začnejo že prvi vinogradi. Drugod so domala vse zveze s svetom že modernizirane. Tudi pri Sv. Križu prevažajo mesarji živino s tovornimi avtomobili. Prav tako odvažajo lesne industrije les z avtomobili. Pokrenjena je bila akcija, da bi tudi ljudje dobili avtobusno zvezo. Dolinar iz Litije je vložil prošnjo za odobritev koncesije. Ko so oblastva zadevo ugodno rešila, si je nabavil g. Dolinar avtobus. Za te dni so oblastva že odredila komisijski ogled ceste. Litijski sreski cestni odbor je zadnji čas razširil nekaj preostrih ovinkov, ki jih je bilo na navedeni progi več. Zadnje neurje pa nam je spet prekrizalo lepe načrte. V Storovju je spodkopana cesta. Ker je tamkaj svet zelo strm in bolj slabozavaran, je za te dni napovedana poizkušnja vožnja odpovedana. Zato bomo morali čakati, da bodo nastalo škodo popravili.

TRIZIC. Kino predvaja danes in jutri v nedeljo izredno lep vefilem »Carski selc. (—)

LJUTOMER. Zvočni kino Sokolski dom predvaja drevi ob 20.15 in jutri v nedeljo ob 4. popoldne in ob 20.15 film »Kraljica leda«. V glavni vlogi Sonja Henie. Naslednji film 10. t. m. (—)

DOLENJI LOGATEC. Zvočni kino »Sokol« predvaja drevi ob pol 9. veliki špijski film »Mademoiselle Docteur«, jutri v nedeljo ob 5. in pol 9. pa film, ki je bil nagrajen z zlato kolajno Francije »Gospodar Sahare (Tišina)«. Dodatek Fox tehnik! Ne zamudite teh filmov! Sledi v četrtek »Sveta noč, blažena noč«. (—)

CRNOMELJ. Sokolsko društvo v Crnomelju predvaja drevi ter jutri popoldne in zvečer film »Viva Villa«. (—)

Postani in ostani član Vodnikove družbe!

OB OTVORITVI NAŠEGA VELESEJMA

Ivan Mohorič

generalni tajnik Zbornice za TOI
in bivši minister

Gospodarska struktura in problemi dravske banovine

Dravska banovina je kot najbolj zapadni del kraljevine Jugoslavije po svojem zemljepisnem položaju stisnjena med Italijo na zapadu, Nemčijo na severni strani ter Madžarsko na severno vzhodni strani. Subalpinsko podnebje je merodajno za ves gospodarski razvoj, zlasti za razvoj kmetijskega gospodarstva. Od celotne površine odpade 95% na produktivno površino, od tega pa 45,4% na gozdove.

Gozdovi — osnova slovenskega gospodarstva

Gozdno gospodarstvo predstavlja osnovo gospodarstva v dravski banovini, saj pripada od celotne površine 680.900 ha gozdov preko 80% individualnim gozdnim posestnikom, ki jih je skoro 134.000. Gozdna posest je v dravski banovini v ogromni večini prava nacionalna posest in vrhu tega posest malega človeka in kmeta. Če upoštevamo, da je v dravski banovini nekaj

borbi nasproti ceneni produkciji vina v Dalmaciji in Vojvodini. Obdržati se bo mogla samo proizvodnja kvalitetnih vrst. Hmeljarstvo v Savinjski dolini predstavlja izrazito izvozno kulturo, saj gre 98% pridelanega hmelja v inozemstvo. Cene hmelja so v povojnih letih zabeležile ogromne razlike med najvišjo ceno 125 din in najnižjo ceno 4—5 din za kilogram. Mnogi izvozniki so zaradi padca cen izgubili že vse premoženje. Navzlic temu ni koristno za naše gospodarstvo, da je skoro ves izvoz v rokah tujih trgovcev, ki pogosto prodajajo naš hmelj pivovarjem po znatno višji ceni. Te trditve so finančno dovolj močne, da lahko prebrodijo eventualne krize. Izvoz je v živine, ki je pred vojno dosegel do 1000 vagonov letno in je tudi v prvem desetletju po vojni igral veliko vlogo v naši trgovinski bilanci, je danes skoro onemogočen zaradi avtarkičnih stremeljenj sosednih držav, prav tako izvoz krompirja, mleka in mlečnih proizvodov.

Industrijska produkcija

S stališča socialne politike je vsekakor koristno, da je industrija v dravski banovini decentralizirana in da je takorekoč enakomerno razporejena vzdolž glavnih železniških prog in komunikacij. Tako odstopajo nevesočnosti, ki jih ustvarja aglomeracija industrije na enem samem mestu. Pretežni del industrije proizvaja za potrebe notranjega trga, izvozniško težko kemično industrijo, ki je navezana na izvoz. Mnoge panoge industrije morajo dobljati surovine in pogonska sredstva na velike oddaljenosti in so zaradi tega težko občutile zadnje linearno povišanje železniških tarif. Slovenski industriji je konkurenca na oddaljenih notranjih tržiščih zelo otežkočena zaradi vodne konkurence

in tarifnih ugodnosti onih industrijskih panog, ki so v območju vodnih cest. Pred vojno je imela mlinska industrija v Sloveniji tarifne ugodnosti in je lahko izvažala moko v večja mesta Koroške, Tirolske in Dalmacije. Danes je njeno delo omejeno na mletje za približno 40% lokalne potrebe.

Poleg metalurške industrije je bila že pred vojno razvita tekstilna industrija za predelavo bombaža in volne, ne samo v obliki tvornice produkcije, temveč tudi v obliki majhnih delavnic po vaseh. Največje predelavne delavnice so bile ustanovljene že pred 50 leti v Trzinu, Litiji in Ljubljani. Po vojni se je ta panoga zelo razširila in danes zaposluje tekstilna industrija preko 17.000 delavcev in delavk ter zavzema po številu delavstva vodilno mesto med industrijskimi panogami dravske banovine. Letos je bila zaradi pomanjkanja deviz reducirana kvota surovin na 70% stvarne potrebe, kar mora povzročiti zmanjšanje produkcije in podražitev proizvodov, in kar je najvažnejše, ustaviť nadaljnega razširjenja tekstilne industrije. Nekatere predelavne so morale zaradi pomanjkanja surovin reducirati delo na 3 dni tedensko, kar pomeni zmanjšanje dohodka delavstva za 50%.

Elektrifikacija dravske banovine kaže v zadnjih letih znaten napredek. Zlasti je bilo povečano omrežje Kranjskih deželnih elektrarn, ki veže hidrocentrale na Završnici s kalorično centralo v Velenju. Druga skupina električnih daljnovodov je naslonjena na veliko vodno centralo na Fali (s 35.000 konjskimi silami) in na kalorično rezervo v Tivolju. Dosedanji načrti uredbe o gospodarstvu z električno energijo pa so žal taki, da bi lahko ustavili nadaljnjo izgradnjo elektrifikacije in de-

sinteresirali privatno iniciativo. Upati je, da bodo merodajni činitelji to še pravočasno uvideli.

Problem pasivnih krajev

Navzlic vsemu navedenemu ima Slovenija še znaten del pasivnih predelov. Problem teh pasivnih krajev so reševali že pred vojno. V teh krajih je sicer uspelo organizirati razne vrste hišne delavnosti (izdelovanje izdelkov iz lesa, čipk, keramičnih proizvodov, pletarskih izdelkov itd.). Čeprav je tudi prirastek prebivalstva v dravski banovini razmeroma majhen in znaša na leto 8,35‰ nasproti 22,7 v vrbaski, 19 v drinski in 18,7‰ v vrbarski banovini, vendar je bila vedno kontinentalna in prekomorska emigracija znatna. V kontinentalni emigraciji odpade po zadnji statistiki od skupnega števila 10.120 izseljencev skoro 30% na dravsko banovino, ki predstavlja le 8% vsega prebivalstva. V prekomorski emigraciji pa je dravska banovina na četrtem mestu.

Promet

V prometno političnem pogledu je treba omeniti, da gredo preko dravske banovine glavne prometne ceste iz Srednje Evrope na Jadran. Za b'všo avstro-ogrsko monarhijo je bila Slovenija samo tranzitni pas, na čigar gospodarskem napredku politični krogi niso imeli interesa. Samo potreba zveze Dunaja s Trstom je pripomogla, da se je že leta 1842. pričela graditi južna železnica iz Dunaja preko Maribora in Ljubljane na Trst. Tako bomo kmalu slavili 100letnico otvoritve najstarejše železniške proge v Jugoslaviji. Ta železnica je služila vedno v veliki meri tranzitu. Ko pa je po nedavnih političnih dogodkih v Srednji Evropi nastopila prometna preorientacija izvoza v smeri proti severozapadu, je jugoslovanski del proge bilve južne železnice izgubljen znaten del dohodka pri tranzitu preko Slovenije. Po uradni ugotovitvi je bil lani tranzit preko naše države za 265.000 ton manjši nego prejšnje leto.

V današnjih mešah se kaže potreba izpopolnitve železniškega omrežja Slovenije. Od prvih dni zedinjenja zahtevamo neposredno zvezo na Susak, tako železnico

kakor cestno. Ta zveza ni samo potrebna v interesu našega izvoza, temveč tudi našega turizma. Pričetek gradnje železniške proge Črnomelj—Vrbovsko se ne rešuje v celoti tega vprašanja. Vrhu tega je skrajna potreba, da se med Zidanim mostom in Zagrebom končno prične s polaganjem drugega tira, saj so terenska predela že davno izvršena. Prav tako je potrebno, da se okrepi in razširi proga Ljubljana—Jesenice, ki je danes glavna tranzitna os za naš izvoz proti severu in zapadu. Obe progi sta stalno preobremenjeni.

Modernizacija cest zelo počasi napreduje. Državne ceste med Ljubljano in Mariborom ter Ljubljano in Zagrebom, ki sta v tranzitnem in turističnem pogledu zelo važni, sta v takem stanju, da se jim tuji turisti izogibajo. Obljubljena dela se še vedno niso pričela in bi bilo nujno potrebno oddajanje del pospešiti.

Struktura železniškega prometa v dravski banovini je kakor za nalašč za uvedbo motornih vlakov. Zato se moramo čuditi, da se povsod uvajajo motorni vlaki, samo v dravski banovini ne, čeprav je sigurno, da bi glede na gostoto frekvence dosegli najbolj rentabilne rezultate. Odlaganje pri izgraditvi mednarodnih telefonskih kablov, ki bi morali iti preko dravske banovine, pomeni nadaljevanje sedanje stanja, ki ni v skladu z gospodarskimi in turističnimi potrebami.

Mnogi turisti, ki prihajajo z južnih krajev k nam, se čudijo našim napravam, ki jih vidijo. Pozabljajo pa, da smo Slovenci vse to ustvarili s težkim delom, s sistematično vzgojo ter propagando štednje in delavnosti med narodom. Največji del uspehov, ki smo jih dosegli pred vojno, je pripisati delovanju samostojne nacionalne kreditne organizacije, kreditnemu zadruštvu, cenemu hipotekarnemu kreditu pri hranilnicah in bančnim trgovskim kreditom, ki so omogočili zgraditev obrtnih delavnic s strojno opremo, ustanovitve in vzdrževanje raznih socialnih, humanitarnih in kulturnih ustanov, komunikacij, komunalnih podjetij in naprav. Vsakdo, ki to spozna, mora tudi razumeti, da Slovenci nismo navdušeni za gospodarsko centralizacijo, ki se zadnja leta tako sistematično izvaja.

Fran Bonač
industrialist in predsednik
Ljubljanskega velesejma

Naš velesejem

Kratek pogled nazaj

Ob koncu svetovne vojne, ko nam je zasijalo zarko sonce svobode ter smo se Slovenci v bratski skupnosti s Hrvati in Srbi zedinili v skupni domovini, je obenem s državnopravnimi spremembami nastopil popoln preokret tudi v naših gospodarskih razmerah. Nove državne in carinske meje so nas odločile od dežel, s katerimi smo bili prej v živahnih trgovskih stikih, kamor smo prej prodajali razne naše industrijske in obrtne izdelke in od koder smo nabavljali najraznovrstnejše potrebne nam blago. Za našo industrijo so bili ti prejšnji naši trgi več ali manj izgubljeni.

odločila spomladi leta 1921. prirediti veliko razstavo, ki naj bi služila omenjenemu namenu. Stvar ni bila lahka, kajti organizacija razstave ni le zahtevala mnogo poštvalnega dela temveč tudi precej denarnih sredstev, ki iz javnih virov niso bila na razpolago ter so morali prireditelji sami iz lastnega poskrbeti tudi za finančno plat prireditve.

V teku pripravljanih del pa je vznikla misel, da naj se ustanovi trajna ustanova za prirejanje takih razstav. Tako je nastal I. ljubljanski velesejem, ki je bil prirejen v času od 2. do 11. IX. 1921. Obisk občinstva iz vseh, tudi najoddaljenjših krajev države, je bil naravnost rekord in uspeh tako sijalen, da je vliji prirediteljem razstave svežega poguma ter jih živahno spodbudil k nadaljnjemu delu.

Pozneje se je ponovno v naši javnosti pokrenilo vprašanje, ali je treba ljubljanski velesejem kot stalno ustanovo še nadalje vzdržati, češ, da se je preživel ter da nima več praktičnega pomena. Življenje samo ter uspehi naših prirediteljv pa so pokazali, kako napačno je bilo tako naziranje, kako neumestna taka malodušnost. Vse naše dosedanje prireditve, tako splošne kakor jesenske, so tudi v časih težke gospodarske depresije sijajno uspeli in to je najboljši dokaz, da nam je ljubljanski velesejem kot trajna ustanova resnično potreben.

Za Slovenijo so prireditve ljubljanskega velesejma tudi zategadelj prav posebno pomembne, ker nudijo obiskovalcem iz vseh delov države možnost in lepo prilagodnost, da si o priliki poseta velesejma ogledajo tudi naravne krasote naše slovenske dežele. Tako vrši ljubljanski velesejem tudi važno in koristno turistično propagandno funkcijo.

— Pri korpolentnih ljudeh se izkaže naravna »Franz-Josefov« grena voda kot zanesljivo in prijetno delujoče sredstvo proti zaprtju, katere se uporablja brez posebne diete. »Franz-Josefov« grena voda se dobi v vseh lekarnah, drogerijah in trgovinah z mineralnimi vodami.

Ost. reg. S. Br. 30474/35.

Avzugt Praprotnik
predsednik Zveze industrijcev
za dravsko banovino

Naša industrija in velesejem

V soboto 3. junija se bodo znova odprla vrata na velesejem. Po običajni svečanosti bodo zopet tisoči prihajali, si ogledovali razstavo ter primerjajoč lansko velesejmsko prirediteljo, ugotavljali, kaj je »novega« in »posebnega«. Med obiskovalci velesejma je mnogo takih, ki prihajajo že iz navade, drugi se zopet zanimajo za vsako posameznost, pregledujejo razstavljene predmete zelo natančno in ne prizanašajo s strogo kritiko. Pridejo pa tudi ljudje z

Iz navedenega sledi, da bi morala naša industrija za velesejem v Ljubljani pokazati mnogo več zanimanja, kakor ga je pokazala dozdaj in ne bi smela med razstavljalci manjkati niti ena proizvajajoča tovarna. Vobče znano je dejstvo, da je Slovenija zaradi agrarne pasivnosti na industrijo nujno navezana in je tako ravno industrija najvažnejši gospodarski faktor v dravski banovini. Okrog 100.000 delovnih moči je zaposlenih v industriji Slovenije, kar predstavlja nekaj manj ko 10‰ prebivalstva. Okrog 900 milijonov dinarjev znašajo na leto mezde teh delavcev, zaposlenih v raznih industrijskih podjetjih, v rudarstvu, stavbarstvu, v lesni stroki in drugod. Naša industrija se mora zavedati svoje vloge kot najvažnejši gospodarski činitelj v Sloveniji in mora ob takih prilikah, kakor je velesejmska prirediteljo, pokazati, kaj proizvaja, kako napreduje in izboljšuje svojo proizvodnjo. Industrijska podjetja v Sloveniji slovijo kot solidna in tehnično moderno urejena. Njihovi proizvodi so po kakovosti dobri in so kot taki znani po vsej naši domovini. Zato se lahko ponosimo z našo industrijo, »pozdravljamo pa tudi vsak napredek in izboljšanje, saj pomeni istočasno tudi izboljšanje življenjskih pogojev našega delovnega ljudstva ter povzvišanje trgovine in obrti.

Na ljubljanskem velesejmu razstavlja tudi industrija iz drugih držav. Gotovo je, da ne stori tega zato, da bi napravila velesejmu uslugo s tem, da zasede razstavne prostore, ampak zato, ker vidi, da ji je razstavljanje potrebno, če hoče svoje izdelke prodati v naše kraje. Pri tem pride gotovo na svoj račun. Če prvo leto stroški niso bili kriti, računa s tem, da si bo pridobila novih odjemalcev, ki bodo ne le eno, temveč mnogo let stalno kupovali blago in bodo tako izdatki za udeležbo na velesejmu več ko nadoknadili. Pogledimo samo sejem v Lipskem. Tam tekmujejo vsa nemška podjetja in tudi podjetja iz drugih držav, da si priborijo prostor na sejmšču, kjer potem razkazujejo svoje izdelke in si pridobivajo novih odjemalcev. Ponosni so na svojo industrijo in njene izdelke.

Tako bi morala tudi vsa naša industrija na velesejmu razstavljanje in seznaniti naše prebivalstvo s svojimi izdelki. Pri tem se ne bi smela ustrašiti stroškov, ki so s tem v zvezi, ki pa igrajo le podrejeno vlogo pri koristih, ki si jih podjetja pridobijo. Pa tudi naš ponos zahteva, da pokažemo, kaj imamo, kaj proizvaja naša industrija in kako napreduje. Vsega tega se morajo naši industrijci zavedati in tudi s svoje strani vse doprinesiti, da bodo naše velesejmske prireditve čim boljše in reprezentativnejše.

Obiskovalcem velesejma

se priporoča — restavracija TONE HUČ, paviljon

„GRAJSKA KLET“

na veseličnem prostoru, na razpolago vedno razna topla in mrzla jedila. — Toti se priznava izborni dolezniki cvček, in fina štajerska vina, posebno se gostje opozarjajo na specialiteto vina, štajerski »RULANDEC« katerega naj po možnosti vsak gost polizkuje, da se prepriča o kvaliteti izbranih vin. Vsak dan koncert, ples.

Se vlijudno priporoča vsem cenjenim obiskovalcem velesejma

TONE HUČ

200.000 gospodinjstev, tedaj vidimo, da razpolaga pretežni del gospodarskih edinic z majhnimi in tudi najmanjšimi gozdnimi posesti. Z gozdno posestjo so ozko poveza ne žage, ki jih je v Sloveniji 1112, od teh 400 v motornih, električnim odnosno parnim pogonom. Letna normalna produkcija se ceni na 285.000 ton tehničnega lesa poleg 27.000 ton drv. 80%, presežka produkcije je navezanih na izvoz v inozemstvo. Docela različno in primeri z ostalimi banovinami, zlasti z Bosno, kjer prevladujejo državni gozdovi in je izvoz v rokah nekaj velikih izvoznih družb, se v dravski banovini peča z lesnim izvozom preko 400 protokoliranih tvrdk. Prirodno tržišče za lesni izvoz je bila od nekdanj severna in srednja Italija, samo severovzhodni del Slovenije gravitira proti Madžarski, medtem ko gravitira dolina Savinje in pritokovi proti vojvodinskemu in srbijanskemu trgu, kamor se les spravlja po splavih.

Temeljita sprememba v gospodarski strukturi Italije in prejšnja politika rimskih protokolov, ki je dajala avstrijski republiki velike tarife in carinske preference, sta hudo zadela našo gozdno posest, ki je bila v zadnjih letih hudo pasivna. Interesi razčlenjenega gospodarstva dravske banovine niso bili samo pri izvozu, temveč tudi pri notranjem trgu pogosto v nasprotju z izvozno in prodajno politiko državnih gozdov, ki je pritiskala na cene. Od napredka gozdnega gospodarstva je v Sloveniji odvisno materialno stanje najsišjih predelov naše banovine.

Rudarstvo in topništvo

Drugo mesto v slovenskem gospodarstvu zavzema poleg kmetijstva in gozdnega gospodarstva rudarstvo in topništvo s preko 115.000 zaposlenih in vzdrževanih oseb. Rudarstvo in topništvo izvira iz najstarejših zgodovinskih časov, kar dokazujejo zgodovinski spomeniki in izkopanine. Tudi podjetja iz te skupine so v privatnih rokah, medtem ko so v drinski banovini po pretežni večini državna last. Nasprotja interesov so zaradi tega tudi na tem področju na dnevnem redu. Pogosto je bila naglašena potreba koordinacije, razdelitve dela in jasna opredelitev razvojne smeri, kar pa do danes še ni doseženo v zaželeni meri. V interesu gospodarstva naše kraljevine je, da pride čimprej do te koordinacije, saj je privatna iniciativa v naši državi za razvoj gospodarstva brezpogojno še v veliki meri potrebna. Zato ni umestno, da se privatna iniciativa potiska v stran z enostranskim pospeševanjem etatičnega gospodarske oblike, ki pri nas na žalost že ni nikjer pokazala zadovoljivih rezultatov.

Kmetijstvo

Od kmetijskih kultur je treba posebej omeniti živinorejo, ki se po svojem alpskem načinu gospodarstva bistveno razlikuje od živinoreje vzhodnih in južnih banovin, nadalje vinogradništvo, sadjarstvo in hmeljarstvo. Sadjarstvo dravske banovine daje največji del izvoza jabolk. Lani smo iz naše države izvozili 3552 vagonov jabolk, od tega 2117 vagonov ali skoro 60% iz dravske banovine. Naša sadna trgovina še ni organizirana po potrebah moderne tehnike in zato bi bilo na mestu, da bi se o priliki gradnje silosov pomagalo tudi tej važni izvozni panogi, da pride do potrebnih naprav za konzerviranje sadja v jesenskih mesecih, da se pozneje dosežejo ugodnejše cene. Vinogradništvo, ki ima zaradi pogostejših padavin nesorazmerno dražjo produkcijo je v težki konkurenčni

Nove razmere so same po sebi narekovale temeljito gospodarsko in trgovsko-politično preorientacijo. Odprle so se široke in takorekoč neomejene možnosti za naše trgovsko udejstvovanje v onih delih države, s katerimi smo se strnili v skupno domovino.

Pred vojno smo imeli s kraji preko Sotle le rahle gospodarske zveze. Saj je notranja politika Avstro-Ogrske umetno ovirala in preprečevala vse tesnejše stike med slovanskimi narodi, ki so živeli v tej državi. Še prav posebne ovire so se postavljale na pot našim stikom z onimi našimi rodnimi brati, ki so že takrat živeli lastno državno življenje. Sprito teh okolišnosti je razumljivo, da vse do zedinjenja nismo poznali prilik v sosednjih delih države, še manj pa prilik na ozemlju predvojne Srbije. Vsak gospodarski človek pa ve, kako težko je, uspešno se uveljavljati na trgu, ki ga ne poznamo, o katerem ne vemo, za kakšne vrste blaga in v kakšnem obsegu je sprejemljiv. Na drugi strani pa je bila tudi trgovina v onih delih države sprito novo nastalih razmer desorientirana in ni vedela, katero blago more nabaviti doma in katero mora iskati v inozemstvu. Takrat so tudi še obstojali veliki predsodki glede kakovosti domačih izdelkov. Mnogo blaga se je po nepotrebnem uvažalo iz inozemstva, ker trgovski krogi pač niso bili dovolj poučeni o tem, katero blago sami proizvajamo v ustrežajoči kakovosti.

Uvidevajoč nujno potrebo, da se temu stanju odpomore in se trgovskim krogom širom države nudi možnost, spoznati domačo proizvodnjo ter sposobnost domače industrije in obrti, se je skupina pogumnih mož iz slovenskih gospodarskih krogov

Ni dvoma, da gospodinjstva opravi škodojejo koži. Toda bodite brez skrbi, ker Vas NIVEA varuje pred škodljivimi vplivi. NIVEA Vam namreč krepi kožno staničevje, ohranja kožo zdravo in svežo ter ji daje mladostni izraz. Toda samo NIVEA vsebuje EUCERIT, okrepevalno sredstvo za kožo!

ZA GOSPODINJSTVO
SKRbite VI, ... JAZ
PA ZA VAŠO KOŽO!

Danes otvoritev XIX. Ljubljanskega velesejma

Dr. Milan Dular

ravnatelj velesejma in belgijski konzul

Dvajset let

Ko so naši gospodarstveniki pred 19 leti ustvarili ljubljanski velesejem in zaredili prvo brazdo v ledino, je bilo treba premagati velike težave prvega povojnega časa. Naše gospodarstvo je bilo v stanju popolne desorientacije v pogledu produktivne moči in konzumnih potreb v okviru nove osvobodene države. Producerski so iskali v nepoznatih krajih novega konzumenta, neznanih potreb in zahtev. Temu stanju so

hoteli od pomoči s prireditvami ljubljanskih velesejmov. Prvotno je bilo predvideno, da bi ta ustanova delovala le kratko dobo. Ko pa so že prvi velesejmi tako častno in uspešno izvršili svojo nalogo, so prireditelji dobili pogum in so sklenili obdržati velesejem v Ljubljani kot trajno institucijo.

Ljubljanski velesejem je moral prebroditi težke čase in naletel je v prvi dobi svojega obstoja na mnoga nerazumevanja. Ni mu bil splošno priznan značaj neokrnjenega propagandnega sredstva za pospeševanje prodaje, ko se takorekoč osebno spozna človek z blagom in je omogočen neposredni kontakt. Še več; zdelo se je, da vidijo gotovi gospodarski krogi v velesejmih neljub pojav kolektivnega interesa proti individualnim trgovini. Prej je lahko dober trgovec nadomestil slab velesejem, kar pa se je v sedanjosti dobi popolno-

ma predrugačilo s spremembo trgovinskega ustroja in pod naraščajočim vplivom tehnike na produkcijo blaga pa se je v sedanjosti dobi marsikaj spremenilo. Velesejmi so postali ogledalo viškov razvoja tehnike in iznajdljivosti v blagovni produkciji industrijskega, pa mnogokdaj tudi obrtnega značaja. Tehnika proizvodnje in prilagoditev industrijske in obrtne produkcije gospodarskim potrebam poedinih pokrajin in držav so danes odločilnega pomena za uspešno trgovino.

Velesejem se je afirmiral, pridobil je mnogo prijateljev in se v kratkem času razvil v eno najvidnejših ustanov za povzdigo gospodarstva. Spremljale so ga gotovo tudi vse gospodarske nevednosti zadnjih dveh desetletij. Znašel se je nenadoma v novi gospodarski situaciji, ko so splahnele inflacijske vode, zajel ga je obroč težke gospodarske krize kot posledica strukturnih motenj najširših dimenzij in poseči je moral tudi v borbo med starim svobodnim liberalističnim gospodarskim sistemom in novimi avtarkičnimi stremljenji. Danes stoji velesejem pred svojim dvajsetletnim jubilejem.

Prireditelji in mnogoštevilni sodelavci so vedno stremeli za tem, da postane ljubljanski velesejem svojstven, domač in da ustreza domačim potrebam. Posegel je s svojimi razstavami v razna specialna gospodarska in mnoga kulturna področja, vedno z uspehom in priznanjem.

Tako je s svojim dosedanjim delom ljubljanski velesejem pač zaslužil ne samo svojo eksistenco upravičenost in stalnost kot prepotrebna gospodarska in kulturna institucija, marveč tudi, da dobi svoj nov moderni krov. Blizu se uresničenju dolgoletnih težav po novogradnji razstavišča. Dvajsetletne izkušnje so nas izučile, da bo novi velesejem zgrajen s pomočjo tehničnih strokovnjakov res lep, modern in praktičen. Potrebna sredstva za gradnjo razstavišča bodo z javno pomočjo skoraj že zagotovljena. Tako bo ljubljanski velesejem stopil v novo fazo svojega delovanja v ponos in korist zlaščti Ljubljane in Slovenije, ko bomo lahko pod novim krovom izvedli načrte za razstave, ki so nam bile na sedanjem razstavišču do sedaj onemogočene.

izvodov, 191 vagonov tekstilnega blaga, 143 vagonov živinskih proizvodov itd. Ti podatki se nanašajo seveda samo na eno stran izvoza blaga iz Slovenije, ker tu, kakor rečeno niso upoštevani podatki o izvozu v inozemstvo.

Zanimiv prispevek k temu vprašanju je bil letos objavljen v tiskanem poročilu kmetijske zbornice dravske banovine za leto 1937/38. Ti podatki se žal nanašajo samo na agrarni izvoz in na izvoz gozdnih proizvodov. Obsegajo pa blago, ki je bilo v navedenih dveh letih prevoženo po naših železnicah v ostalo državo in v inozemstvo in manjkajo torej podatki o izvozu z motornimi vozili, splavi, vozovi, po pošti in v malem obsejnim prometu. Manjka tudi uvoz v Slovenijo iz drugih banovin, ki ga zaradi hibe naše železniške statistike ni mogoče sestaviti. Med izvozom v druge banovine pa je tudi mnogo blaga, ki je šlo le preko drugih banovin v inozemstvo (n. pr. les gre preko savske banovine na Sušak in od tu v inozemstvo, ali pa preko savske banovine v Madžarsko).

Tako nam ta zanimiva statistika pove, da smo leta 1937, samo iz Slovenije izvozili preko železnice v inozemstvo in v ostalo državo lesa in izdelkov iz lesa (v vagonih):

	v inozemstvo	v ostale banovine	skupaj
rezan les	11.025	18.823	29.848
tesan les	2.671	2.648	5.319
celulozni les	3.090	788	3.878
hlodi	973	1.287	2.260
pragovi	425	2.011	2.436
drva	200	5.151	5.351
brzjavni drogovi	44	678	622
lesni ekstrakti	226	341	567
parketi	98	18	116
doge	84	50	134
frize	127	24	151
ogljje	136	—	136
orehovi les	209	170	379
lesni izdelki	39	85	124
les za kopita	20	—	20
sodi	38	4	42
smrek, skorja, črešlo	80	266	346
deske za zaboje	—	647	647
jamski les	—	992	992
lesna volna	—	108	108

Gornji podatki obsegajo, kakor rečeno, med izvozom v ostalo državo tudi znaten del izvoza lesa v inozemstvo, kolikor je šel ta les preko savske banovine na morje ali pa v Madžarsko. Ne obsega pa gornja statistika po Savi splošnega lesa. Tu gre za prav znatne količine lesa, ki smo ga splavili v kraje izven Slovenije, ki leže ob Savi in Dravi. Podatki o tem prometu se ne registrirajo, le za leto 1934 je bilo po zanesljivih računih ugotovljeno, da je šlo iz Slovenije po Dravi in Savi v ostalo državo 2586 splavov s 35.860 m³ lesa.

Tudi številni drugi podatki iz te statistike so prav zanimivi. Tako nam pregled izvoza iz Slovenije v druge banovine pove, da smo v letu 1937 izvozili iz dravske banovine v ostalo državo 1425 vagonov krompirja in v inozemstvo 34 vagonov krompirja. Znano je, da raste v naši banovini mnogo boljši krompir, kakor v hrvaški ali vojvodinski ravnini. Nadalje smo tega leta izvozili v ostalo državo 39 vagonov lanenega olja in 70 vagonov surovih kož. Fižola smo izvozili v inozemstvo 270 vagonov, v ostalo državo pa 24 vagonov. Gob smo izvozili v inozemstvo 22 vagonov, v ostalo državo pa 2 vagona. Nadalje smo izvozili v inozemstvo 7091 glav govede, v ostalo državo pa 1277 glav. Celo svinje smo izvažali, zlasti mesne. Izvoz živih svinj v inozemstvo je znašal 23 vagonov, v ostalo državo pa smo izvozili 5 vagonov živih svinj. Tudi svinjske masti smo izvozili v inozemstvo 38 vagonov in v ostalo državo 7 vagonov. Umetnih gnojil je šlo iz Slovenije v inozemstvo 256 vagonov, tropin pa 323 vagonov. Vina pa smo leta 1937 izvozili v inozemstvo 16 vagonov in v ostalo državo 2 vagona. Jaje je šlo v inozemstvo 143 vagonov. Nadalje smo izvozili v inozemstvo 848 konj, poleg tega pa 160 vagonov mesa. V tej zvezi je omeniti tudi izvoz perutnine; žive in zaklane perutnine smo prodali v inozemstvo 142 vagonov, v ostale banovine pa 2 vagona. Važna postavka v izvozu iz Slovenije so končno jabolka. Jabolk smo v l. 1937 izvozili v inozemstvo 534 vagonov, v ostalo državo pa celo 785 vagonov.

Tudi za zabavo je na velesejmu vedno dobro preskrbljeno

Danes bo otvoritev velesejma

Danes dopoldne ob 10. bo slovesna otvoritev letošnjega velesejma. Pomladni velesejem v Ljubljani od 3. do 12. junija bo že 45. razstavna prireditev v Ljubljani. To pomeni 19 let rastavnotehničnega dela v službi gospodarskega in kulturnega napredka našega naroda. Splošni del velesejma obsega vse panoge obrtniške in industrijske proizvodnje. Pohoštvo tvori posebno razstavo. Te razstave so že tako ukoreninjene, da jih pozna vsa Jugoslavija. Iz vseh predelov prihajajo kupci, da tukaj na podlagi razstavljenih garnitur izbirajo in naročajo po svojem okusu in premoženjskih razmerah. Razstava avtomobilov, avtobusov in motornih koles je tako bogata kot še nikdar doslej. Še pred leti smo bili navezani na uvoz tekstilnega blaga. Sedaj že naše tvornice krijejo vso domačo potrebo in mislijo že na izvoz. Gradnja cest je za našo državo življensko vprašanje. Na velesejmu so razstavljeni najmodernejši stroji za gradnjo cest. Splošno društvo v Ljubljani vzajemno v zvezo gospodinj podaja letos pregled slovenskih narodnih ženskih izdelkov, predvsem vezenin, narodnih noš in ženskih ročnih del. Ljubljanska tobačna tovarna je pripravila razstavo tobačnih izdelkov. Komite tehničnega dela v Ljubljani priredi razstavo o pasivni obrambi prebivalstva za slučaj vojne. Zanimiva je tudi dolenska kmečka hiša v narodnem slogu.

Vsak naj uredi svoje poslovno potovanje v Ljubljano tako, da bo to potovanje zvečal z ogledom velesejma, saj bo mogel že na velesejmu samem rešiti velik del svojih poslovnih zadev, tako nakup blaga, oddajo naročil itd. Na železnici ima vsak obiskovalec brezplačen povratek, če si pri odhodu na odhodni postaji poleg cele vozne karte nabavi še rumeno železniško izkaznico za 2 din in si preskrbi potrdilo o obisku velesejma, ki ga bo dobil na velesejemski blagajni. Potovanje v Ljubljano od 31. maja do 12. junija, povratek od 3. do 17. junija.

★

Gradbeni material na ljubljanskem velesejmu

V zadnjih letih smo videli na ljubljanskem velesejmu razstavljene tudi izdelke iz umetnega kamna domače proizvodnje. Letos pa se nam predstavlja naša renomirana tovarna umetnega kamna »ALPEKO« v še večjem obsegu.

Kakor po izdelavi, tako tudi po kakovosti prednjačijo ti izdelki slihim inozemskim proizvodom. Takih izdelkov na tržišču gradbenega materiala preje nismo videli. Vsi izdelki so precizno izdelani in v barvah ter strukturah tako nedosegljivi, da je izbira lahka vsakemu še tako razvajenemu kupovalcu.

Plošče, kakršne razstavlja ta tovarnica, so primerne tako za zunanjo kakor tudi

notranjo oblogo ter je z uporabo tega materiala podana možnost, da se da lahko vsem zgradbam skrajno higieničen in arhitektonsko učinkovit izgled.

Prav posebno pažnjo pa zasluži v tem paviljonu razstavljen plastičen mozaik iz marmornik kock, izdelan po starem rimljanskem načinu. Precizno in harmonično izdelan mozaik predstavlja po lastnem osnutku izdelanega in v naravni velikosti upodobljenega N. Vel. kralja Petra II. v uniformi letalskega generala ter dvorno damo cesarice Teodore, posneto po originalnem mozaiku iz VI. stoletja, ki se nahaja v baziliki v Ravenni v Italiji. S tem deli je naše domače slovensko podjetje doprineslo dokaz, da ima smisel za staro rimljansko-bizantinsko umetnost, da pa tudi sodobno v vsakem oziru dohaja. (—)

»Jutro« na velesejmu

Tovarna kemičnih izdelkov v Hrastniku

Tovarna kemičnih izdelkov v Hrastniku d. d. je bila ustanovljena leta 1859, začela je obratovati leta 1860 in spada danes med najstarejša industrijska podjetja dravske banovine.

Najprej se je kemična tovarna v Hrastniku bavila s proizvodnjo kalcijevega solitrata, nato je bila leta 1870 produkcija razširjena na žvepleno-solno kislino in glauberjevo sol. Počeniš z letom 1873 prolažava tvornica železno-oksidske barve in zeleno galico. Fabrikacija superfosfata je bila uvedena leta 1890, potem izdelovanje kristalne sode in magnezijevega sulfata. Okrog leta 1900 je tovarna zgradila svoje apnenice, ki jih je pozneje modernizirala, ter ima danes svoj lastni kamnolom in 3 jaskove peči za žganje apna v Hrastniku. V letu 1925 je tovarna začela s proizvodnjo vodotopnega olja za usnjarsko in tekstilno industrijo. Nato je bila leta 1927 ustanovljena podružnična tovarnica za izdelovanje fosfatnih gnojil v Celju. Nov oddelek za kemofarmaceutske proizvode je tovarnica uredila leta 1932 ter izdeluje sedaj vse važne opojne droge (alkaloide opija itd.).

Kakor je razvidno iz tega kratkega pregleda, se je kemična tovarna v Hrastniku iz malega obrata v teku več desetletij razvila v veliko industrijsko podjetje kemične stroke, čigar proizvodi so znani v vsej kraljevini ter zlasti tudi v sosednjih državah. Kljub večletni gospodarski krizi je bila tovarna v Hrastniku stalno v obratu ter zalaga skoraj vse industrijske in obrtne panoge, kakor tudi trgovino z najvažnejšimi kemičnimi izdelki, razen tega pa naše kmetijstvo z izvrstnimi umetnimi gnojili, klajnim apnom, zaščitnimi sredstvi za rastline in končno naše zdravstvene zavode z opojnimi drogami, desinfekcijskimi sredstvi itd.

Obsežni fabrikijski program kemične tovarne v Hrastniku se od leta do leta izpopolnjuje z novimi proizvodi, kar je v času splošne avtarkije in pomanjkanja deviz velike važnosti za nemoten razvoj našega gospodarstva. (—)

Naročajte, čitajte in širite

»JUTRO«!

Ing. T.

Slovenija uvaža na leto za 250 milijonov žita in moke

Kakor nam trgovinska bilanca z inozemstvom pri vsaki državi najbolj zgovorno in točno kaže, kakšna je gospodarska struktura dotične države in kakšni so njeni produktivski presežki in njene uvozne potrebe, tako so tudi za presojo gospodarske bilance posamezne pokrajine v eni in isti državi važni podatki o izvozu iz dotične pokrajine v ostalo državo in v inozemstvo, ter o uvozu iz ostale države in iz inozemstva. Taki podatki so sprito raznolikosti blagovnega prometa seveda mnogo težje dostopni kakor podatki o zunanji trgovini. Zato si ne moremo na podlagi statističnih števil ustvariti točne slike o gospodarski bilanci naše banovine. Na razpolago so nam le nekatere značilne številke o železniškem izvoznem in uvoznem prometu, od katerih mnoge obsegajo pretežni del celotnega prometa v dotičnem blagu.

Slovenija mora vsako leto uvoziti za preko četrtil milijarde dinarjev žita in moke

V žitni produkciji je Slovenija kakor znano precej pasivna in mora iz ostalih pokrajin naše države, zlasti iz Vojvodine, vsako leto uvoziti velike količine krušnega žita, moke in koruze. Povprečno uvažamo na leto okrog 11.000 vagonov krušnega žita in moke ter okrog 2000 vagonov koruze. Pri sedanjih cenah stane pšenica, dostavljena v Slovenijo, s prevoznino in ostalimi stroški okrog 200 din za meterski stot. Če bi uvažali za kritje primanjkljaja samo žito (pšenico, rž) in bi to žito mletli v domačih mlinih, tedaj bi znašala vrednost tega uvoza okrog 220 milijonov dinarjev. Ker pa uvažamo znaten del našega primanjkljaja v obliki moke, se ta znesek še poviša na okrog 240 milijonov dinarjev in če tej vsoti še prištejemo vrednost uvoženih 2000 vagonov koruze (24 milijonov dinarjev), tedaj pridemo samo pri uvozu krušnega žita, moke in koruze do zneska, ki presega četrtil milijarde dinarjev.

V tej zvezi je treba omeniti velike žrtev, ki jo doprinese v žitni produkciji pasivna Slovenija za vzdrževanje višjih žitnih cen na vojvodinskem žitnem trgu z državno intervencijo. Vsako povišanje cene pše-

nici na trgu v Vojvodini za 10 din pri meterskem stotu (n. pr. od 150 na 160 din) pomeni za Slovenijo novo obremenitev v višini 11 milijonov dinarjev na leto. Če drži Prizad ceno pšenici za 40 do 50 din preko izvozne paritete tedaj predstavlja ta razlika v ceni za Slovenijo žrtev v višini 44 do 55 milijonov din na leto. Če pa upoštevamo, da je pri sedanjih izvoznih pariteti 90 din za meterski stot cena v Vojvodini na višini 160 din, potem vidimo, da je ta žrtev še mnogo večja.

Ce hoče Slovenija kriti te znatne izdatke za uvoz krušnega žita, moke in koruze, kakor tudi velike izdatke za uvoz ostalih kmetijskih proizvodov, zlasti surovin za industrijo, izdatke za uvoz blaga in surovin iz inozemstva in če mora vrhu tega prispevati v obliki davkov v centralno blagajno mnogo več, kakor pa znašajo državni izdatki v sami Sloveniji, tedaj je gospodarstvo naše banovine za vsako ceno primorano izvažati svoje prideleke, bodisi v inozemstvo ali pa v ostale pokrajine naše države, saj morejo biti plačila med posameznimi gospodarskimi področji vedno le izraz medsebojnega blagovnega prometa, kolikor ne pridejo v poštev kreditne operacije.

Glavni predmeti izvoza iz Slovenije

V nasprotju s precej razširjenim mnenjem, da tvorijo industrijski izdelki glavni predmet izvoza iz Slovenije je treba pripomniti, da je v celotnem izvozu Slovenije izvoz lesa daleč na prvem mestu. Za leto 1935 je univ. doc. dr. Črtomir Nagode v reviji »Tehnika in gospodarstvo« (1936/37) na podlagi statističnih podatkov o železniškem tovornem prometu izračunal, da so se tega leta izvozile iz Slovenije v ostalo državo (brez izvoza v inozemstvo) naslednje količine blaga: 21.121 vagonov lesa (41% celotne količine), 15.365 vagonov premoga (30%), 4475 vagonov kovin in kovinskih izdelkov (9%), 3387 vagonov mineralij, 2312 vagonov poljedelskih proizvodov, 1609 vagonov kemičnih proizvodov, 1526 vagonov lesovine in celuloze, 347 vagonov kolonialnega blaga, 193 vagonov predelanih poljedelskih pro-

Elektrokemična industrija

v službi kmetijstva!

V Rušah pri Mariboru je naša največja elektrokemična industrija: Tvorica za dušik d. d. Ruše.

Izdeluje umetna gnojila: apneni dušik — calcijev cianamid, nitrofoskal in sečnino (karbamid). Poleg tega izdeluje še: karbid, ferrochrom iz kromove rude, ki jo dobiva v Južni Srbiji, elektro-korund, amonjak in amonjačno vodo ter suhi led (trdo ogljikovo kislino). Karbid služi poleg acetienske razsvetljave v zvezi s kisikom še za avtoogeno varenje in rezanje kovin (dissous-plin).

Glavni proizvod je apneni dušik. Apnenega dušika proizvajajo v Jugoslaviji (Ruše in Dugirat) letno okrog 30.000—60.000 ton. Leta 1929-30 je znašala proizvodnja 63.000 ton, leta 1934-35 pa samo 23.000 ton (gospodarska kriza!). V Jugoslaviji se porabi le neznaten del celokupne proizvodnje apnenega dušika, okrog 10%! Ostalih 90% se izvažava v Avstrijo (sedaj Nemčijo), Italijo, Nizozemsko, Egipt, Grčijo, Britansko Indijo, Ceylon, Avstralijo, Kanado, Argentino itd. Ker naše gospodarstvo in kmetijstvo ni urejeno po načrtu, se dogaja, da poleg tako velike domače proizvodnje dušičnih umetnih gnojil uvažamo draga inozemska dušična gnojila ter s tem otežavamo in oviramo domačo produkcijo.

Apneni dušik prodira na inozemskem

trgu v modernem kmetijstvu, vse bolj in bolj ter spodirva ostale vrste dušičnih gnojil. — Apneni dušik ima gnojilno in desinfekcijsko moč. To dvojno dejstvo daje apnenemu dušiku prednost pred ostalimi gnojili.

Apneni dušik je izredno učinkovito dušično gnojilo za vse kulturne rastline in vrste zemlje, se ne izpiira iz zemlje, zboljšava kemična, fizikalna in biološka svojstva zemlje, razkužuje tla, uničuje plevel in razne škodljivce v zemlji, povzroča hitrejšo preceenovo organskih odpadkov v humus. Vsi ti mnogobrojni učinki za povzdigo rodovitnosti zemlje, zboljšanje kakovosti pridelkov, uničevanje plevela in škodljivcev, pospeševanje bakterijskega življenja v zemlji in komposta itd., ki so združeni v enem samem elektrokemičnem produktu: Apnenem dušiku — calcijevem cianamidu — dvigajo ta proizvod iznad povprečnosti ter ga stavišajo v red najvažnejših sredstev za povzdigo in napredek kmetijstva. Želeli bi bilo, da se naše kmetijsko gospodarstvo in agrarna politika ter tozadevne ustanove in organizacije bolj temeljito poglobijo v to vprašanje. V našem načrtnem gospodarstvu in kmetijski proizvodnji mora zavzeš apneni dušik vidno mesto!

Ljubljana - središče slovenske trgovine

od naistarejših dobe do naših dni

V starih časih so nastala večja in pomembnejša tržišča pod zaščito močnih gradov. Na tak način so se ustanovile večje in manjše naselbine, mesta in trgi, kjer so se žele zgodaj naseliti trgovci. Take naselbine so dobile tržno pravico. Tako je nastala večina naših mest in tudi Ljubljana. Naša trgovina je bila že v najstarejši dobi v domačih rokah. Zgodovinar Valvasor poroča, da so bili v začetku 11. stoletja v Ljubljani bogati trgovci, med njimi Peter Berlach, ki je l. 1043. sezidal vzgojevališče za osirotele dečke, in Peter Baldaviz, ki je na lastne stroške postavil cerkev sv. Filipa v Ljubljani.

Ko je bila trgovina še prosta, se je trgovala na sejnih pri cerkvah, samostanih in na božjih potih. Nekateri zunanji sejmiki so bili tako priljubljeni in dobro obiskani, n. pr. v št. Vidu na Dolenjskem, kjer so bili vsake nedelje in vsak praznik, da so vzbudili veliko nevoljo in zavist meščanskih trgovcev. Zaradi tega so se pritožili ljubljanski trgovci l. 1360. vojvodi Rudolfu IV., da bi take sejme prepovedal. Ta je njihovi pritožbi ugodil ter so imela nato samo mesta in trgi tržne pravice.

Ze od nekdanj je imela Ljubljana zaradi svoje ugodne zemljepisne lege dobre trgovske zveze s severom in jugom, vzhodom in zahodom, kar je vplivalo tudi na porast mestnega prebivalstva. V 14. stoletju je imela Ljubljana 4000 prebivalcev in je bila večja od Trsta. Vojvoda Leopold III. je dovolil l. 1376. ljubljanskim trgovcem, da so smeli kupčevati po štajerskem in Koroškem z vsem blagom, razen s štajerskim vinom; tržili pa so do Dunaja in še naprej. Ljubljanski trgovci so imeli z Nemčijo tako ozke trgovske zveze, da so vzdrževali v Aachenu cerkveno ustanovo sv. Cirila in Metoda s samostojnim duhovnikom, ki je bil več slovenskega jezika. Enako živahni trgovski stiki so bili v starih časih tudi s Primorjem, zlasti z Benetkami. Ljubljanski trgovci so dobili v začetku 15. stoletja, v dobi beneškega dožja Moceniga, v Benetkah enake tržne pravice, kakršne so imeli nemški trgovci s severa, t. j. razne ugodnosti glede cestnine in carine, svoje skladišče in svoj poseben vhod. Tržili pa so se bolj južno v Italijo, kjer so kupovali tkanine, svilo, fino usnje, bisere, dišave ter razne steklene, zlate in sreberne izdelke, prodajali pa so žito, živino, železo, kožuho, platno, suhino in živo srebro iz Idrije. Ko je prišel Trst l. 1382. pod Avstrijo, je navezal nase ljubljansko trgovstvo. Vsa trgovina iz severnih avstrijskih dežel in zahodne Madžarske do morja je šla skozi Ljubljano. Zgodovinski viri nam poročajo, da je šlo vsako leto okrog 40.000 glav tovarne živine z domačim blagom v primorske pokrajine. Tudi z Reko so bili zelo živahni trgovski stiki.

V Ljubljani, kjer je bilo trgovsko središče in so imeli tukaj koroški vojvode že l. 1243. svojo mitnico, so se stekale razne prometne ceste in pota. Od Ljubljane je šla važna trgovska cesta proti Štajerski čez savski brod pri Črnučah, skozi Domžale in čez Trojane; stranska tovarna pot je bila od Ljubljane čez savski brod pri Sv. Jakobu, potem pa skozi Moravce in Medijo proti Celju. Po drugi strani je šla trgovska pot skozi Mengeš na Kamnik, pa tudi proti severu na Kranj, ki je bil že od nekdanj važen trgovski kraj. Iz Ljubljane se je tovorilo tudi skozi Vrhniko in Logatec, čez Hrastovo in naprej v Gorico. Vse prometne zveze pa niso bile vozne trgovske ceste, temveč mnogo je bilo tovarnih potov, kjer so prenašali blago le z obloženimi konji in mulami.

V 16. in 17. stoletju je bila ljubljanska trgovina že tako pomembna in trgovci tako ugodni, da so avstrijski vladarji podeljevali posebnim trgovcem plemstvo. Iz trgovskih vrst je izšel naš domači zgodovinar baron Ivan Vajkard Valvasor. Njegov ded Janez Krstin Valvasor je prišel v Ljubljano v 16. stoletju iz Italije. V tej dobi je bila Ljubljana tako znamenito trgovsko mesto, da je v tem pogledu prekašala Trst in Gradec. O takratni Ljubljani poroča Valvasor: »Kakih petdeset let sem je znatno napredovala, tako po lepoti hiš kakor po številu prebivalcev in zunanjem sijaju. Če si namreč v začetku tega stoletja videl v mestu komaj štiri kočije, jih zdaj našteješ lahko nad petdeset. Trgovina je zelo živahna, ker stoji mesto v središču raznih dežel in pošilja blago na tri strani. Ljubljana izvaža v Italijo žito, živino, železo in volno ter dobiva od nje

sol, svilo, morske ribe in dišave. Na Hrvaško pošilja omenjeno blago in dobiva žirino, kožuho, med itd. Na Solnograško in Bavarsko prodaja vsako leto mnogo stotov medu za pripravljanje medice. Na sever pošilja tudi italijansko blago, dragoceno vino, živo srebro in baker ter dobiva za to volno, ustrojeno usnje in ostale za domače gospodarstvo potrebne stvari.«

Seveda je vplivala tako cvetoča trgovina tudi na razvoj in blagostanje mesta. V Ljubljano so prihajale ob navadnih tržnih dneh tolike množice ljudi kakor ob letnih sejnih. Prehrana je bila tako poceni, da je delavec, ki je zaslužil po štiri do pet grošev na dan, potreboval za del komaj en groš. V Ljubljani so bile takrat lepe trgovske palače, a tudi skromnejše trgovine. Zgodovinar, profesor Ivan Vrhovec poroča, da so bile v Spitalski ulici od Glavnega trga naprej na obeh straneh nizke lesene kramarske lope, kjer so manjši trgovci prodajali usnje, platno in ostalo blago. L. 1783. je premetil mestni magistrat te lope na Stari trg. Pa tudi na Spitalskem mostu, na današnjem tromostovju, je stalo 14 kramarskih lop. S stojnino vred je bila vredna vsaka 500 goldinarjev, za tisto dobo kaj lep denar! Na sredi mosta je stalo razpelo, pred katerim je vedno gorela luč. Kadilci so imeli navado, da so ponoči prižigali svoje pipe pri tej luči. Zato so leta 1796. križ odstranili in ga kljub prošnjam kramarjev niso več postavili nazaj. Tuji trgovci so prihajali v Ljubljani čez Čevljarski most, ki je bil starejši od Spitalskega mosta. Tudi tukaj so bile majhne kramarske lope. Zaradi čevljarskega, ki so prodajali svoje izdelke, je dobil most svoje ime. Novi trg je imel že leta 1651. veliko tržišče. Deželni glavar se je pritoževal zaradi trgovcev, ki so se v slabem vremenu zatekali s trga v lontož (deželno hišo) in tamkar kar v več nadaljevali svoje kupčije. Mestni magistrat je poročal l. 1789., da so skladišči trgovci svoje blago na trgu in s tem neprestano ovirali promet. Trgovski promet so zelo ovirala mestna vrata, po večini zelo ozka in temna. L. 1789. se je primerilo, da se je z volno naložen voz zagostil v Nemških vratih, ki so se imenovala tudi Tržaška ali Pušalska vrata in so bila zvezana s komendo Nemškega viteškega reda v Križankah. Voz niso mogli spraviti niti naprej niti nazaj, niti niso mogli v ozkem prehodu blaga razkladati ter je bil ves promet skozi ta vrata dva dni popolnoma zaprt.

Ljubljanski trgovini je zelo škodovalo, da so Turki zasedli otok Kandijo (Kreto), kamor se je izvažalo mnogo blaga iz naših krajev. Zaradi zmagovitih Turkov je prenehala tudi ljubljanska trgovska zveza z Madžarsko. Italijanski trgovci so uvedli pri nas izdelovanje baržuna, svilnenih izdelkov, finih tkanin in damasta. V Ljubljani so izdelovali tudi dragocene čipke po italijanskih vzorcih in kupčevali z njimi daleč naokrog. V 16. stoletju se je pričelo doseljevanje italijanskih trgovcev v naše kraje v večjem številu in je pozneje še naraščalo. Italijani so se s svojim kapitalom polagoma polastili veletrgovine in postali zelo važen in ugleden činitelj v Ljubljani. Mnogi izmed njih so se dokopali do časti mestnih svetovalcev, nekateri so postali celo ljubljanski župan. V ozki zvezi z ljubljansko trgovino je bilo v minulih stoletjih tovarništvo, pa tudi čolnarstvo in brodarstvo. Okrog l. 1700. so bile ceste v naših krajih še zelo slabe in blaga takrat v splošnem še niso prevažali na vozeh, temveč so ga tovorili s konji, mulami in osli. Tudi po vodnih prometnih cestah po Ljubljani in Savi je bil kaj živahna trgovina. Pod cesarjem Karolom VI. so začeli delati l. 1720. veliko ali cesarsko cesto z Dunaja v Trst, ki je bila za ljubljansko trgovino velikega pomena.

Veliko blagostanje v tisti dobi je bilo vzrok, da se je ljubljansko trgovstvo v dolo razkošnem in zapravljivem življenju. Cesar Ferdinand I. je objavil l. 1542. policijski red, ki je določal, kako so se smeli trgovci oblačiti. Te policijske določbe so bile l. 1552. obnovljene. Ljubljanskim trgovcem se je očitalo, da jim za plačevanje davkov vedno primanjkuje denarja, za dragocene oblike in nepotrebni lišp pa imajo vedno dovolj sredstev. Prepovedano je bilo zlato in srebro, svila in dragocena kožuho, s katero so podšivali svojo obleko. Zenske so

smele nositi le zgornja krila, obrobljena s satenom in atlasom, pa še to prav ozko. Dražje kožuho, med lisiče ali od domačih zajcev si niso smeli nabavljati. Prstanov niso smele nositi dražjih kakor po pet goldinarjev in brez dragih kamenov. Pasovi niso smeli veljati več kakor po šest goldinarjev. Ljubljanskim trgovcem je bil dovoljen nekoliko večji lišp. Njihove žene so smele nositi pasove do 12 gold. in prstane do 15 gold. vredne. Zlati robovi so bili lahko po dva prsta široki, zlate zapone pri ovratnikih pa so smele veljati do dva gold. Za trake v laheh so smele njihove hčere izdajati po 6 gold. Le najbogatejši trgovci so smeli nositi dragoceno kožuho, n. pr. kunjo in pa prstane do 40 gold. S splošno zapravljivostjo in razkošnostjo ljubljanskih trgovcev se je pečal l. 1585. tudi zbor deželnih stanov kranjskih. Ti so očitali trgovcem zapravljivost v jedi, pižavi in obleki, da stanujejo v krasnih palačah, mnogo plemičev pa v lesenih hišah. Trgovci kupujejo na kmetih kožuho, kože, platno, med, vosek in razno surovino, kar potem drago prodajajo v Trst, Gorico in Italijo. Kraški teran kupujejo po tri krajcarje, prodajajo ga pa po šest krajcarjev. Nekateri trgovci so si napravili svojo mero in uporabljajo eno pri prodaji, drugo pri nakupu itd. Trgovski promet v Ljubljani je bil v začetku 19. stoletja pred francosko okupacijo zelo živahen. Ljubljanska trgovina je daleč prekašala sosednjo na Koroškem in štajerskem. K cvetoči trgovini je mnogo pripomogla zelo razvita domača obrt.

V oni dobi je zapel prvak slovenskih pesnikov, Valentin Vodnik, bodrilo svojim rojakom:

Kranjc, tvoja zemlja je zdrava,
za pridne nje lega najprava;
polje, vinograd, gora, morje,
ruda, kupčija tebe rede.

Ljubljana je imela takrat že stare, zgodovinsko zasidrane trgovske zveze s sosednimi deželami in državami ter bližnji dostop na morje. Ves kupčijski promet se je vršil po veliki ali cesarski cesti iz Trsta v Ljubljano in naprej čez Trojane na štajersko ter obratno. S Koroškega je šla prometna cesta čez Ljubelj v Ljubljano, odtod pa proti jugu na Karlovec. Po teh cestah so tovorili in vozili na težko naloženih parizarijih, spremljanih od voznikov, »stonglajtarjev«, ovekovčenih tudi v naši narodni pesmi. Ilirija je posredovala ves trgovski promet med Francijo in vzhodom, tem bolj še pozneje, ko je Napoleon odredil celinsko zaporo, ki je imela vsaj v začetku za naše kraje zelo dobre posledice. Ves promet kolonialnega blaga je šel skozi Ljubljano, ki je postala po svoji ugodni legi zelo važno trgovsko središče in tržišče. Blagostanje v Ljubljani je bilo takrat velikansko in mnogo zlata se je v oni dobi pretakalo skozi roke ljubljanskih trgovcev.

Francosi se niso brigali samo za trgovski promet, temveč tudi za notranjo trgovsko organizacijo in trgovsko pravno zastopstvo. Po vzorcu svojih zbornic so ustanovili trgovsko zbornico v Iliriji, ki je pošiljala svoje delegate v osrednji trgovski svet v Parizu. Z gubernialnim odlokom 5. febr. 1812. so ustanovili Francozi posebno trgovsko sodišče v Ljubljani, ki je poslovalo za razsojo pravnih prepričev iz trgovskih zadev. Sodniški so bili trgovci. Dobra stran trgovskega dela Napoleonovega zakonika je bila, da je upošteval v trgovini udomačene nazore in običaje. Ta doba je dovela ljubljanske trgovce do tega, da so se prilagodili novim razmeram. Ljubljanska trgovina je dobila nove zveze z novimi deželami in pokrajinami. L. 1810. so sklenila grška trgovska zastopstva na Dunaju, da bodo prenesla svoj sedež v Ljubljano, zakaj samo odtod bi lahko pošiljali v Italijo in Francijo ovčjo volno, ki so jo dobivali iz Male Azije. Zaradi celinske zapore je zelo primanjkovalo volne v francoski industriji. Že l. 1811. so začeli tovoriti iz Orienta skozi Ljubljano velikanske množine volne, bombaža, tobaka, voseka, kož, novejih peres itd. Turški in grški trgovski potniki, ki so poprej potovali čez Dunaj, so preložili svoj trgovski promet skozi Ljubljano.

Novo trgovsko življenje in blagostanje je dalo Ljubljani tudi na zunaj povsem novo lice. Tukaj so se stekale in križale trgovske prometne ceste s severa na jug

in od vzhoda na zahod. Ni čuda, če je pisal francoski uradni list o takratni Ljubljani: »Ko vidi človek toliko ljudstva, ki pritiska od vseh strani v mesto, toliko kočij in toliko zlatega cvenka, misli skoraj, da je v Milanu in na Dunaju. Tu je videti Albanca in Korošca od tirolske meje, Gorčana in Turkom sosednega Hrva. Tu se srečujejo najrazličnejši ljudje. Tukaj se sklepajo prijateljske in druge pogodbe. Meščani si nikakor ne želijo drugih časov nazaj. Njihova stanovanja in hiše so poskočile za dvakratno ceno...«

Samo l. 1812. je bilo pri carinskem uradu na Trojanah vplačanih 150.000 frankov carine! (Cf. dr. Mal: Zgodovina slov. naroda!).

Takšne so bile notranje in zunanje trgovske razmere v Ljubljani v dobi francoske okupacije, ki se tudi pozneje v začetku avstrijske restavracije niso bistveno spremenile. Ves blagovni promet je šel skozi Ljubljano. Iz Hrvaške, Srema in Banata so prevažali žito po Savi v Ljubljano, kjer so bila velikanska žitna skladišča. Žitna trgovina je bila trdna podlaga za ljubljanske trgovce in meščane. Pred sto leti je bilo v Ljubljani 25 trgovin z deželnimi pridelki, ki so bile večinoma v domačih slovenskih rokah. Med žitnimi trgovci v tej dobi je bil tudi Prešernov dober prijatelj Andrej Smole, ki je vzdrževal trgovske zveze s Hrvaško in Slavonijo, z Bačko in Banatom. Poleg teh trgovin je bilo takrat v Ljubljani še 31 špecerijskih, 25 manufakturnih in 15 trgovin z železino, za tisto dobo, ko je šla Ljubljana komaj petino današnjega

prebivalstva, vsekakor lepo število trgovin. V Ljubljani je bilo takrat 12 velikih prevoznih tvrdk, večinoma v slovenskih rokah.

Kljub vsemu pa so bili ljubljanski trgovci dolgo časa brez pravega stanovskega zastopstva. Do l. 1833. je poslovala kranjska komercialna komisija, ki je zastopala trgovske koristi. Poleg te so bili še trije trgovci kot reprezentančni trgovskega stanu, ki je posredovala med trgovstvom ter gubernijem in magistratom glede potrebnih teženj trgovstva. L. 1834. se je trgovska reprezentanca izpopolnila s tremi namestniki. Zastopane so bile odseji: manufakture, špecerija in prevoznistvo. To je bil temelj in prvi začetek poznejšega trgovskega gremija v Ljubljani.

Cvetoči in lepo razviti ljubljanski trgovini je zadala usoden, malodane smerten udarec otvoritev železnice, zveze z Dunajem 1849. in s Trstom 1857. Ljubljanski trgovci so sicer pričakovali od železnice še večjega blagostanja in novega razmaha, zato so podpisali za nove železniške zveze nad milijon goldinarjev, za ono dobo naravnost bajno vsoto. Toda njihove nade so bile varane; železnica ni prinesla ljubljanskemu trgovstvu pričakovane blagostanja, saj so prevažali blago z Dunaja v Trst in obratno — mimo Ljubljane. V tisti dobi je propadlo v Ljubljani mnogo trgovin, mnogo tvrdk in trgovskih zastopstev pa je preneslo svoje sedeže na Dunaj in v Trst.

Rudolf Dostal

Iz stare Ljubljane: sedanji Novi trg

Prometni razvoj stare Ljubljane

Šmartinska cesta — nad tisoč let glavna žila ljubljanskega prometa

Prva predmestja so ustanovili prometniki

Rimska Emona na svojem planem prostoru je opustela. Izgubilo se je v pozabo celo njeno častljivo ime. Človek se je njej razvalin ogibal ter jim dal značilni imeni Gradišča in Mirja. Neminljivo na svojem mestu pa je ostala velika zemljepisna lega kraja, to je položaj, ki sprejema, oziroma pošilja vplive svojega prostora na večje daljave, po slovenskih deželah in še daleč čez.

Ta duh prostora ni nikoli prenehal bodriti človeka, da je tukajšnje prirodno spreminjal in dvigal v kulturno pokrajino meščanske smeri. In tako se je zgodilo tudi ob doselitvi naših slovenskih prednikov, da je zrasel tukaj nov kraj novega imena ter je v njem zopet oživela meščanska delitev dela, že davno, preden so nam zavladali tuji.

Potem je razvoj stare Ljubljane hodil vtrje z napredkom ostale Evrope. Kraj je prenehal biti golo krajevno tržišče, začel je dobivati v čedalje bolj rastoči meri naloge trgovskega posredovanja s sosednjimi deželami, zlasti seveda v smeri velikega prehodišča iz panonskega severa proti jadranskemu jugu in obratno. V tej smeri se razvija v današnji Ljubljani skoraj ves promet po Dunajski (Tyrske) cesti, oziroma po najstarejši železniški Slovenije in Jugoslavije Maribor-Trst. Razvija se v precejšnji oddaljenosti od podgrajske stare Ljubljane, po sredi Ljubljanskega polja in medgorja med Gradom in Šišenskim hribom. Tako je bilo tudi v časih rimske okupacije, ko je križišče cest ležalo tam v Gradišču. Ali z Emono vred je zamrla tudi tamkajšnje križišče, namesto tega pa je začel organizem novega slovenskega sela privlačiti promet na svojo stran, v podgrajsko znožje.

Te spremembe so pokazale svoje učinke v razpreditvi poti, pokazale jih pa niso samo na tleh tedanje naseljene Ljubljane, ampak kar na dolgem prostoru

od Črnega grabna do Vrhnike

Od južne smeri se je promet primaknil podgrajski Ljubljani po vodni poti Ljubljanice. Močvirnost barskih tal se je v srednjem veku razpasla bolj ko za Rimljanov, in tako je bilo široko ravan južno in zahodno od mesta mogoče doseči le s čolnom in veslom. Čoln na skoraj nepomirno tekoči reki, kakor so jo bili bržkone uravnali že Rimljani, je postal prav dobro došlo prometno sredstvo ter se je čolnarstvo razvilo primeroma mnogo bolj ko poprej.

Prvi, najstarejši pristan je treba iskati pač na tisti strani reke, kjer je stala prvotna Ljubljana, torej na podgrajskem bregu. Ko pa je promet s tranzitnim blagom toliko narasel, da javnega življenja v temnem Starem trgu ni več toliko pospeševal, kolikor oviral, tedaj se je pristan preselil na nasprotno stran, na Breg. V listinah najdemo Breg omenjen prvič l. 1318.

Dolga stoletja je bil torej v smeri do Vrhnike vodni promet absolutno na vladi. Valvasor nam ga opisuje takole. »Ljubljana je polna ladij, na njih se prevažajo blago, ki prihaja iz Italije in se pošilja v Italijo. Takšna vožnja se vrši ponoči in podnevi, ne samo v majhnih, temveč tudi v velikih ladjah. Manjše so napravljene iz enega samega debla in pokrite z lesenimi strehami, da se more ponoči v njih lepo mirno spati ponoči, ker v manjših ladjah se vozi večinoma ponoči, oziroma biti varen pred dežjem. Tudi je pozimi precej gorko v njih. Večje ladje so stesane iz dosti debel in nosijo nad tri sto stotov tovara.«

Se več ko to besedilo nam pripovedujejo Valvasorjeve ilustracije

Velika slika Ljubljane v njegovi 11. knjigi ima poleg osrednje podobe v desnem kotu zgoraj sliko, ki nas posebno zanima. Tu se nam kaže v ospredju široka struga Ljubljanice. V rečno dno zapičene grablje od Brega navzgor do Vodnih vrat pri Zabjeku dovoljujejo čolnom vhod v mesto le

Ko se nam je bližala železnica

Bliža se železna cesta,
nje se ljubca, veselim.
Iz Ljubljane v druga mesta
kakor pičec poletim.

Prešeren.

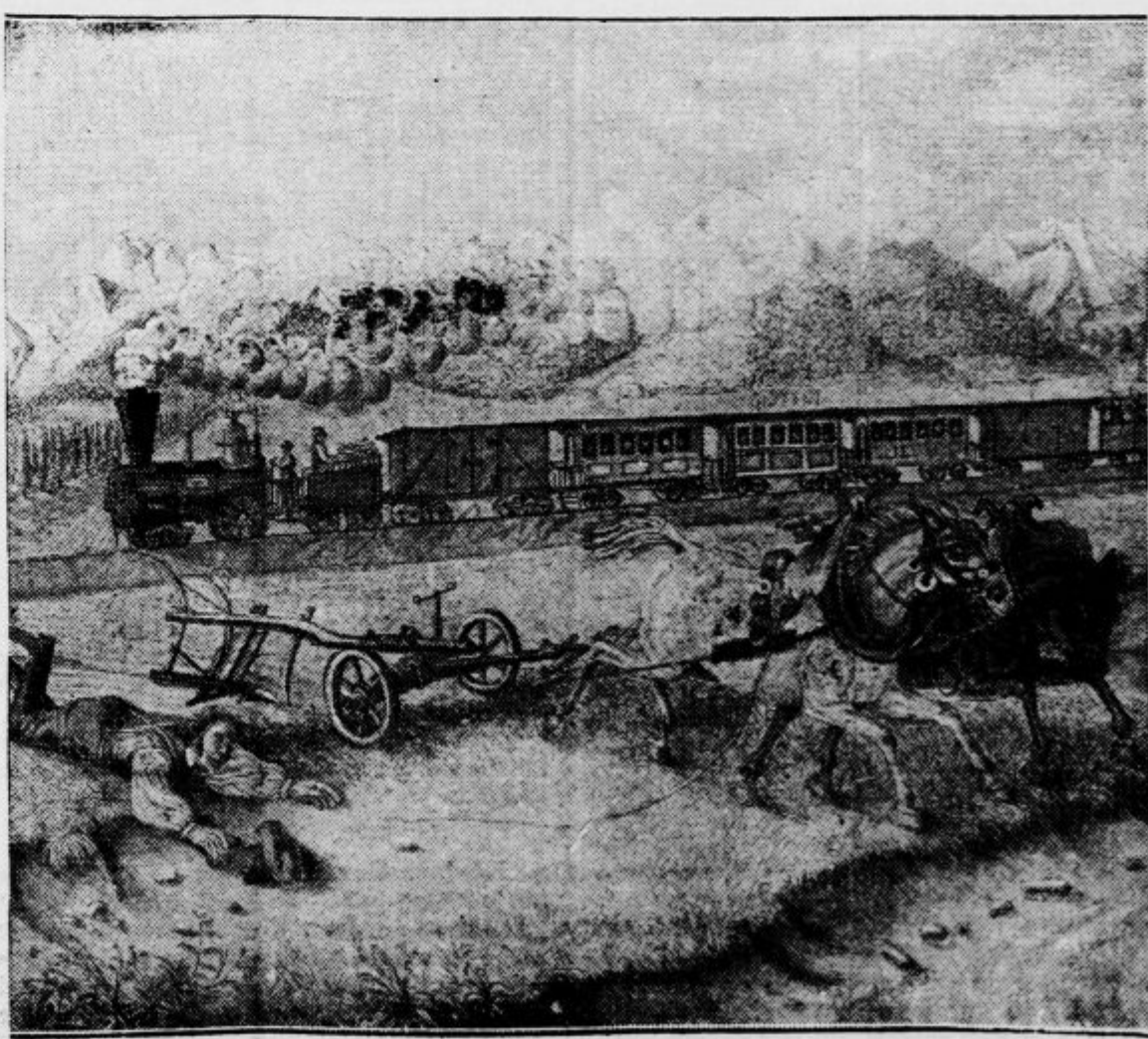
Letos v septembru obhajamo devetdesetletnico, odkar je dobila naša Ljubljana železniško zvezo z ostalim svetom. Ne morda iz ljubezni do nas Slovencev je gradila država to železniško progarsko. Temveč so jo prisilile k temu gospodarski interesi, predvsem za velik napredek tega prvega prometnega sredstva v sosednji Nemčiji. Obstojala je nevarnost, da se usmeri vsa trgovina, uvoz in izvoz iz slovenskih pokrajin t. j. iz Češke, Moravske, Poljske, kakor tudi iz vzhodno in še južneje ležečih trgovskih središč proti lukam Severnega morja, zato je izdala avstro-ogrsko monarhija že v letu 1836 zakon, po katerem je bila odrejena zveza nekdanje prestolnice s Trstom preko bivše Štajerske in Kranjske do Jadranskega morja.

Veliko truda, prerakanja in intervencij je bilo treba, preden je bila končno veljavna določena definitivna trasa. Takrat je bila železniška tehnika še v povojih ter je bilo v prvem, severnem delu proge Dunaj-Glognitz-Mürzschlag Madžarom lahko napeljavati vodo na svoj mlin s tem, da se jim je skoraj posrečilo zgrabiti odločilne činitelje za zgradbo najtežjega dela proge preko zapadne Ogrske namesto preko grebene Semmeringa. Toda vpiiv odločujočih mož je zmagal z načrtom, da je stekla proga v sedaj obstoječi trasi.

Delu proge Mürzschlag-Gradec, ki je za-

šel obratovati že 21. oktobra 1844 se je priključila 2. junija 1846 proga Gradec-Celje, ki je na sedanjem teritoriju Jugoslavije prva zgrajena proga na našem osvobodjenem ozemlju. Takoj naslednje leto se je pričela graditi tudi proga Celje-Ljubljana. Toda ta del je bil tedanji tehniki že skoraj trd oreh ter sta obstojale dve varianti: Celje-Zidani most-Ljubljana in Celje-Tuhinja dolina-Kamnik v smeri proti Ljubljani. Ta varianta je določala gradbo železnice tako, da bi pustila slovensko prestolnico ob strani ter bi tekla vzdolž brege Save proti Medvodam in dalje skozi Poljansko dolino proti morju. Toda se pred definitivno odločitvijo za ta projekt je bilo sklenjeno, da se zgradi proga ob Savinji in Savi do Ljubljane. Pridobitni krogi deželne mesta bivše Kranjske, te kraljeve veselja, matere vseh slavnosti in botrice prešernih ur, kakor imenuje naš Cankar Ljubljano, so vedeli ceniti bližino železne ceste. Meščani in trgovci so podpisali obligacijo v znesku enega milijona goldinarjev, samo da stee proga v neposrednem pomerju mesta. Njihova požrtvovalnost in trud sta rodila uspeh. Ker pa je država, finansirala vse gradbene stroške sama, so bili za skrbiljeni meščani oproščeni te velike žrtve.

16. septembra 1849 je bila predana proga Celje-Ljubljana javnemu prometu. Ob petih popoldne je privrskal prvi vlak v okrašeno Ljubljano. Tudi potoma je narod pozdravil visoke goste ter se veselil tega dogodka. Najbolj svečano so pričakovali vlak v Zidanem mostu. Zagorje je bilo praznično odeto in veselo razpoloženo, v Za-

Učinek prve železnice na našega kmeta (slika iz tedanjih »Novic«)

logu so navdušeno pozdravljali okrašena stroja. Ljubljana in »Triglav« mogočni slavoloki s primernimi napismi. Tadašnji rod se je že otresel predsodkov, da povzroča vožnja po železni cesti razne neozdravljive bolezni, da postanejo otroci že pri pogledu na drveči vlak vročnici, kakor so prerokovali zdravniki. Tem pa so pomagali s prinašanjem takih govoric razni obrtniki, ki so spoznali in občutili zmanjšanje dohodkov v izvrševanju svojega poklica. Okoličani in bližnji posestniki okoli železniške proge so znali ceniti visoko vrednost napredujočega prometnega sredstva ter niso preklinali hlapenosti, če so se oroču splašali konji ter zbežali po polju, sam pa poljubljaj mater zemljo ter dvigal prestrašen nogo in soke proti nebu, kakor nam priča Serland v svoji sliki, ki so jo priobčile tedanje »Novice«.

Med gmenjem topov in zvonjenjem zvonov se je pričelo v Ljubljani veselo slavlje in praznično razpoloženje ogromne množice, ki je čakala v gostem špalirju sprevod posvete in duhovne gospode. Bila je nedelja in narod se je zbral od blizu in daleč, da prisostvuje velikim svečanostim. Poročila trdijo, da ni bilo v Ljubljani zbranega še nikoli toliko ljudstva. Današnja Masarykova in Tyrskeva cesta je valovala v veselju in narodnem navdušenju. Posebno svečan je bil sprejem na Ajdovščini. Godba je neprestano udarjala poskočne koračnice po ulicah, kjer se je premikal sprevod tja do Kongresnega trga. Ob prvem maku so zažarele po ljubljanskih ulicah neštene lučice ter je odjeknila navdušeno slovenska pesem. Z zadovoljstvom in ponosom ugotavlja »Slovenija«, da so vzhajali

ob teh zastraženih vratih. Na desni vidimo Stari trg z Gradom, na levi Novi trg z Bregom, čez vodo pa drži v ozadiju Čevlarski most s svojimi trgovinami. In glejte, to sliko nam razlaga kratko besedilo, ki pravi: »Kako je (Ljubljano) gledajo tisti, ki prihajajo sem od Benetk«.

Se zanimivša je leva stranska slika, saj v njej je skrita stvar, ki jo površni bravec prav težko opazi. Tukaj stoji daleč v ospredju šentpeterska cerkev, ki je imela takrat en sam stolp, za njo se dviga Grad, a pod njim na desni se nam kažejo strehe in stolpi obzidanega notranjega mesta. Ker nam razlaga k sliko pravi: »Kako je videti (Ljubljano) tistemu, ki se ji bliža od Grada« sem, bo pravilo to marsikoga v nemalo zgodilo. Saj sedanja cesta iz te smeri nas privede skozi Črnuče, Ježico in Bežigrad v Ljubljano, ne da bi stopila šentpeterska cerkev neposredno pred naše oči. Iz te zadrege bi se bilo težko izmotali, če nam ne bi pomagal isti pisatelj.

Domžale — Sentjakob ob Savi — Ljubljana

V 2. knjigi nam naštevava Valvasor vasi na Gorenjskem. O desetih vaseh piše, da ležijo ob deželni cesti, oziroma da bivajo v njih prometniki tedanjega časa, tovarniki ali izposojevalci konj. In če spravimo te vasi v vrsto po medsebojni legi, bomo opazili, da so nanizane v prostoru od Črne grabe do Ljubljane. Te vasi so: Podpeč, Sentvid, Vrba, Vir, Domžale, Goričica, Dragomelj, Podgorica, Sentjakob ob Savi in Udmat, privedejo pa nas na pot, ki je danes precej nenavadna. To je Sentjakobska pot, ime, ki ga je nosila po Sentjakobu ob Savi svoje ime tudi na ljubljanskih mestnih tleh vse do l. 1876, ko so jo prekrstili po Smartnem ob Savi v Smartnisko (recte Smarsko) cesto.

Ta cesta, ki vozimo danes po njej po koljne Ljubljancane k večnemu počitku, se je blizala po robu visoke ježe za Udmatom in čez Friskovec skozi Kravjo dolino (Vidovdanske ceste) ter se iztekala pri Znamenju v Šentpetersko cesto. Risar Valvasorjeve slike je torej stal na Friskovcu, zato mu je bila šentpeterska cerkev res najbližja stavba tedanje Ljubljane.

Marsiko se bo začudeno vprašal, kako da je bila Ljubljana zvezana proti Celju in Mariboru po tej poti, ne pa po Dunajski (Tyrševi) cesti, ki je vendar manjša in slavnja še iz rimskih časov. Rešitev te uganke nam dajejo zgodbe

o rimskem mostu pri Črnučah in posledicah. Na istem mestu, tam za Tavčarjevim dvorom, kjer je stal od 1724. do 1906. lesen most, so staroslovci odkrili ostanke mostu iz rimskih časov. Most je bil 300 metrov dolg, 8 m širok a 11 m visok, bil pa je v zgornjem delu lesen in zaradi tega potreben stalnega oskrbovanja. Dokler je bila rimska država še trdna, to vprašanje ni delalo nobenih težav, nastorile pa so, ko je v burni dobi ljudskega preseljevanja država zamrla. In tedaj smo moramo predstaviti, da je most strohnel in razpadel.

Takrat je v prometu čez Savo nastopila zopet doba primitivnosti, ko je bil človek prisiljen reko preplavati, oziroma prebrskati. V takšni si je človek ne zabredel kar brez pomisleka, ampak si izbere v rečni strugi točko, kjer je voda najplitvejša. Pri Črnučah te prednosti ni našel, pač pa pri Sentjakobu, saj tu je bila reka še nedavno na široko razlita in nizka. Izbrana smer pa je bila ugodna še v drugem pogledu: pot od tega broda do podgrajske Ljubljane je bila dokaj krajša.

O rimski cesti na levem bregu Save je naš staroslovec V. Schmid dožgal, da se je iz Črne grabe blizu Črnučam skozi Ihan, Nádgorico in Ježo. Ker je torej čisto drugače ko danes tekla dolgo blizu mimo Save, srednjeveškemu našemu človeku ni bilo treba drugo, ko da je pri Podgorici krenil na levo in prišel je pod Sentjakobom do Save, potem pa v ravni črti v podgrajsko naše mesto. Na Savi med Sentjakobom in Hrastjem je bil sčasoma urejen brod na čolnih ter segajo o njem dokazi nazaj do l. 1475. To pot je hodila od l. 1584., pozneje jezdila poštena zveza z Gradcem.

Kako je bila med Ježico in Črnučami? Tudi tam vmes je bil brod, vendar je ta služil le smeri proti Mengšu in Kamniku. Stara veljava kot mostišču se je semkaj vrnila komaj l. 1724. Tedaj so bile Domžale povezane s čisto novo cesto do kamniške ceste pri Trzinu ter je krenil namah proti Črnučam tudi ves promet iz Črne grabe. Ob istem času je bila na novo načelana Tržaška cesta skozi Zablatu, tako da se je začel polagoma obračati v to smer tudi ljubljanski promet proti Vrhniki. Stara črta prometa čez Sentjakob ob Savi pa je izgubila svoj mednarodni pomen tako naglo, da je Florjancem zemljevid iz l. 1744. ne pozna več.

skoraj povsod le slovenske zastave in da so pričeli mnogi napisati le v domačem jeziku narodno zavednost.

Slavje je minilo, tujci so se vrnili v svoje domove. Ljubljana je oživela. Posebno pestro in živo je bilo življenje okoli kolodvora. Kajti vse blago, ki so ga prevažali doslej po prašnih in blatnih cestah bahati vozniški iz Trsta proti notranjosti države in narobe, je ostalo v Ljubljani, odkoder je odšlo odtod prišlo do sem z vlakom. Izginila je idila in pestra slika prevoznikov na cesarski cesti, nehali so pokati biči. Stisnjena skladišča, tirne naprave ljubljanskega kolodvora ter pomanjkanje železniških prevoznih sredstev je zadrževalo odpravo blaga. Nepregledna vrsta cestnih vozil je oblegala prostor pred kolodvorom. Iz tedanjih poročil preračunamo, da so čakali vozniški tudi po cel teden na prevzem pošiljk za prevoz po železnici. Takrat so vozili dnevno le trije pari vlakov, a od teh sta prevažala tovarno robo samo en mešani in en tovarni vlak. Zato se ne smemo čuditi tolikemu zaostanku.

Konec železniških tirov je bil na prehodu današnje Tyrševe ceste. Treba je bilo misliti na nadaljevanje proge proti Trstu. Ljubljanskim meščanom ni bilo povojni trasa dveh tirov skozi Tivoli. Ugovarjala je mestna občina, da preseka železniška proga sprehajališče v Tivoliju, da vodi preko cvetličnih rondojev in zahteva delno posekanje Lattermanovega drevoreda. Že takrat naj bi se zgradila proga v trasi sedanje gorenjske železnice in prešla v sedaj obstoječo smer nekje nad Vičem. Podaljšek dvotirne proge preko Krasa je bil definitivno zasnovan. Toda veliko pregledavo je povzročilo ljubljansko barje. Nekateri strokovnjaki so bili mnenja, da je nemogo-

Rojstvo ljubljanskih predmestij

Ves promet iz celjske in mariborsko-ptujске smeri je torej nekdanj zmagovalec pot iz Črne grabe skozi Domžale in Sentjakob ob Savi. Dolge čase najmanj tisoč dve sto let so doletale s tega pota največje pobude meščanskemu življenju stare Ljubljane, zato se nam ne more zdeti prav nič čudnega, da je dobila Ljubljana ob tem potu do glavnih mestnih vrat Predmestje tudi prvo predmestje, Forštát.

Obzidano notranje mesto, kjer so na tistem živeli in delali trgovci, obrtniki in lastniki, je dobilo tukaj neobhodno potrebno bivališče ljudi tedanjih vrst prometne stroke. Vrsti hiš z gornjega dela Šentpeterske ceste in Kravje doline sta bili zaradi tega do nedavno najdaljši odročki zasedenega ljubljanskega prostora. Na njihovih hišah pa se pozna še danes, da so dajale prostora velikim ostajališčem in gostilnam in strehe starodobnim prometnikom, izposojevalcem konj in stolonošcem, tovarnikom, voznikom in kočijažem kakor tudi mešetarjem in prekupcem-mesarjem.

Prav tako je dal promet južno od notra-

njega mesta pobudo, da sta tam že zgodaj nastali klub močvirnim tlom drugo in tretje predmestje, Krakovo in Trnovo. Skoraj vse hiše Krakovega in nekaterih trnovske so imele na prostoru današnjih širokih nasipov ob Ljubljani še v 18. stoletju pripete svoje čolne. Tudi Gradaščica je imela po vsej dolžini od cerkve do ustja tako široko strugo, da so se mogli po njej kretati čolni in ladje vseh vrst. V teh dveh vaseh so bivali prometniki čisto posebnega kova, čolnarji in ribiči ter valčelci ladij in fakini. Mnogo naporov in nevarnosti je bilo združenih z gospodarstvom na vodi, a tudi dosti romantike, zato ni čudno, da je o teh »zlatis časih« ohranjene med domačini toliko sveže tradicije.

Stara šmartninska cesta, kje si?

V začetku 18. stoletja so se začele v razporeditvi ljubljanskih deželnih cest velike spremembe, spravile so prostorno medgor-ske ravan znova do velike prometnosti. V zvezi s tem sta se trgovina in obrt razpredli tudi po Šentpeterski cesti, ljudstvo prometne stroke pa si je moralo urediti

nova bivališča dalje zunaj mesta. Tako je postal Udmat, nekdanja vas starodobnih izposojalcev konj, prvo predmestje železničarjev.

Krakovci in Trnovčani so si našli nov vir zaslužka v zelenjadstvu. Ker pa stoji tam ob trnovskem bregu Ljubljane, od Špice do Jeka, že leto dni moderno urejen pristan, čakajo, kdaj se bodo mogli deloma zopet posvetiti delu na vodi.

Vplivi razmaha našega mesta so segli tudi do Sentjakoba ob Savi. L. 1872. je bil tamkajšnji brod zamenjan z brvjo, l. 1905. pa z mostom. Ker so se prav v poslednjem času v mesta stremee ceste postavile znova krepko v službo prometa, bi mogla tudi ta naša stara prometna dominantna zaživeti novo življenje. Le žal, da je Ljubljana ni umela dalje iznovegovati. Nastopili so obojevalci mehanizirajoče civilizacije ter začeli l. 1904 brezobzirno v to staro premo prometno črto mešati mrežo pravokotno urejenih stranskih ulic. In tako se danes promet od te strani drobi in tenka okoli posameznih vogalov v veliko gospodarsko in estetsko škodo organske iznovegovane starega mestnega jedra.

Dr. Jože Rus

Kranj - naš Manchester

Od srednjeveškega obrtniškega mesteca do industrijskega središča širne Gorenjske

Mogočna skala ob sotočju dveh izrazitih gorenjskih rek Save in Kokre, je s svojo ugodno izolirano pozicijo in z razgledom po širni gorenjski ravnini dala bivališče ljudem že v prvem tisočletju pred našim štetjem. Od treh strani obdan od nedostopnih pečin, je iz stoletja v stoletje dobival Kranj poleg strateškega tudi vodno večji gospodarski in trgovski pomen. Njegova lega v osrčju Gorenjske, mu je ustvarila vse pogoje za nastanek gospodarskega in trgovskega središča vse gorenjske kotline.

samo domači obrtnik in trgovec upravičena in poklicana kriti potrebe domačega trga, je združila mestne obrtnike v prisilne stanovske organizacije, tako imenovane

cehe

usnarjev, čevljarjev, sedlarjev, klobučarjev, mesarjev, pekov itd. Te prisilne stanovske organizacije so v prvi vrsti hotele preprečiti priselitev rokodelcev z dežele v mesto in tako omejiti nepotrebno konkurenco. Le v onih obrtnih strokah, ki jih kranjski meščani niso mogli pritegniti v mesto, pred-

nji gospodarskega razvoja je v Kranju prišel do veljave

trgovski stan.

Sedaj so nastopili prvi kranjski kapitalisti, ki so si nakupili denar po večini s trženjem deželnih pridevkov, in z nakupi raznih javnih dajatev (davkov, carin, mitnin in drugih). Nekateri so se razvili v tako zvane podjetnike-založnike, ki so že na potu do industrijskega obrata. Nakupovali so surovine na debelo in sicer volno, bombaž, žimo in oddajali obrtniškim delavcem na deželo, nato pa prevzemali od njih izgotovljene izdelke, s katerimi so potem tržili doma in v inozemstvu. Predvsem so izdelovali in prodajali sita, platno, koce, konjske odeje in preproge.

Sredi 19. stoletja je prišel najhujši udarec — železnica, ki je zadel predvsem malega človeka, ki si je služil kruh s prevozništvom ali z domačo obrtjo. Tkalna obrt je skoraj popolnoma izginila. Vpliv velikih tujih industrijskih središč je pričel vedno krepkeje segati v naše kraje. Razvila pa se je nova panoga — lesna trgovina, kateri je pozneje sledila lesna industrija. Že v drugi polovici 19. stoletja so se pojavile težnje nekaterih podjetnih kapitalistov po industrializaciji. Tako je ustanovil Karl Polak tovarno usnja, Peter in Vinko Majdič pa sta zgradila velik valjni mlin, ki je dosegel dnevno kapaciteto 8 vagonov. Majdiči so zalagali z moko Trst, Koroško, Salzburško in Dalmacijo. Bil pa je v Kranju še en mož, z velikimi načrti, med katere so spadale že tvornice za izdelovanje bombažnega blaga, toda konkurz »Glavne posojilnice« je pokopal vse načrte tega podjetnega moža — Tomaža Pavšlarja.

Z nastankom Jugoslavije so nastale nove prilike in nastopila je tretja stopnja v gospodarskem razvoju Kranja —

industrializaciji.

Prvi požuk industrializacije po vojni je bil, da bi se razvila boroveljska pušarska obrt, ki se je preselila po koroškem plebiscitu v Kranj, s pomočjo praške »Zbrojevke« v močno pušarsko industrijo na Gorenji Savi, ki bi dobila strokovno osebo v absolutnih kranjske pušarske šole. Iz vojaških obratnih razlogov pa ni prišlo do izvedbe teh načrtov.

Več je obetal poskus domačih kapitalistov — ustanovitev tvornice kavčukovih izdelkov. Franc Šumi in družabniki so l. 1921 ustanovili tako tovarno pod imenom »Vulkan« družba z o. z. Zaradi pomanjkanja kapitala in zunanjih zvez je tovarna l. 1934 prešla v roke inozemcev, ki so jo pretvorili v »Jugoslovenski Semperite« družba z o. z. Letos pa je zopet spreminila ime v »Jugoslov. tvornica gume, družba z o. z. Kranj. Koncern je ostal isti. Družba je opustila lastno prodajo in dela sedaj izključno za Palmo v Zagrebu in Continental v Beogradu. Tovarna zaposluje nad 500 delavcev in izdeluje vse vrste kavčukovih tehničnih izdelkov.

Leto 1923 je prineslo rojstvo tekstilne industrije. Kot prva je bila zgrajena na »Gaščejski gmajnici« tekstilna tovarna »Jugoslovska« d. d., ki obratuje z osnovno glavnico 20 milijonov. Zaposluje danes 1200 delavcev in ima lastno kalorično električno centralo. Izdeluje predvsem umetno svilo. Le-

ta 1926 je pričela obratovati na Farovški loki tovarna »Intex« d. z. o. z., ki zaposluje 550 delavcev. Izdeluje vse vrste bombažnih tkanin. Dve leti pozneje je bila ustanovljena na Gorenji Savi tovarna »Jugobruna« d. z. o. z., ki je že prehitela kapaciteto Jugoslovske, saj zaposluje danes že blizu 1500 delavcev in ima tudi že lastno kalorično električno centralo, predilnico in najmoderneje urejeno tiskarno. Istega leta je pričela obratovati na Gaščeju Hellerjeva tovarna »Textilindusa« d. z. o. z., ki zaposluje danes nad 300 delavcev.

Leto 1929 pomeni rojstvo domače tekstilne industrije, to se pravi, da so nastala z domačim kapitalom domača slovenska podjetja. To sta podjetji Franja Sirca na Gaščeju in Adolfa Praha na Primskem. Prvo zaposluje 200 delavcev, drugo pa 50. Leta 1930 pa je sledil omenjenima še Anton Božič s tovarno na Primskem, ki zaposluje 50 delavcev. Posebno je treba poudariti, da so lastniki domačini, in da so tudi vsi nameščenci od strokovnjakov pa do delavcev v teh podjetjih sami Slovenci. Vsa ta tri podjetja imajo najmoderneje stroje in vse tehnične oddelke kot tkalnice, apreturo, barvarno, škrobilnico in belilnico. Letos pa je bilo ustanovljeno še eno domače podjetje, to je »Tez« d. z. o. z., na Farovški loki, ki zaposluje zaenkrat samo 10 delavcev.

Pletilna industrija

je tudi izredno dobro razvita in je brez izjeme vsa v domačih rokah. Največja »Ika«, lastnik Adamič, zaposluje 130 delavcev in je bila ustanovljena l. 1924. Leta 1931 je ustanovil Ivan Savnik lastno tovarno ro-kavic in trikotarje »Iska«, ki zaposluje 100 delavcev. Poleg tega pa so še pletilska podjetja: Andrej Ogrizek, Kušan, Macarol, Špenko itd.

Čevlarska industrija

Tudi čevlarska industrija zavzema važno vlogo. Anton Štefe je ustanovil Jadransko-posavsko tovarno čevljev, potem je Presernova tovarna čevljev, »Elita« d. z. o. z. in izdelovalnica domačih čevljev A. Cernilec, V. Kranjc in ostala.

Trgovina

je predstavljala takoj po vojni le kakih 20 trgovskih podjetij, medtem ko jih je danes že nad 150. Nekajere trgovske hiše so se tudi industrializirale, kot Crobath, Savnik, Adamič, Kušan itd. Trgovci Fr. Berjak pa je l. 1933 pričel obratovati z lastno kemično tovarno, ki jo vodi pod imenom »Kika«.

Obrtništvo

se je po prestani krizi zopet nekoliko opomoglo in imamo danes nad 200 obrtnikov, ki zaposlujejo okrog 500 delovnih moči.

Tujski promet

je danes v stalnem porastu po zaslugi hotelske industrije. Samo hoteli Stara pošta, Jelen in Evropa razpolagajo s 130 moderno opremljenimi sobami.

Sitarstvo in žimarstvo

v Stražišču, ki je bilo nekdanj največje in najmočnejše podjetje te vrste v državi in menda v Evropi sploh, je danes obsojeno na životarenje in vedno bolj izpodirjavo žimnata sita navadna kovinasta, ki pa nimajo niti ene lastnosti žimnastih, pač pa so cenena. Nad sto stariških sitarjev je ob zaslužek in danes morajo iskati kruha po tovarnah. V treh mesecih letošnjega leta ni bilo prodane blaga te vrste niti za tisočak. Drugače pa je s

stražiško industrijo konjske žime,

ki je bila do leta 1937 zastopana v naši državi samo po tvornici za žimo J. Knific in podjetju V. Masterla in Franca Ješeta. L. 1937 pa so vsa imenovana podjetja stopila v zadrugo in si ustanovila novo tovarno v Stražišču za predelavo živalske dlake, ki je danes edina tovarna te vrste v vsej Jugoslaviji. K tej zadrugi je pristopil poleg imenovanih še S. Smid iz Beograda. Tovarna predelava žimo za vse vrste tapetiranja in zaposluje 22 delavcev. Zaradi izvrstnih surogatov ter odlično izdelanih izdelkov je nova tovarna zaslovela po vsej državi pa tudi v tujini. Izmed vseh industrij ima danes največje in najlepše izglede baš industrija konjske žime, ker je brez konkurenca.

S takim naglim razvojem industrije se je Kranj v povojnih letih močno povečal, saj se je prebivalstvo pomnožilo za 4krat. Danes je Kranj zbirališče industrijske, trgovske, obrtniške, delavcev in kmetov iz okolice, emigrantov in inozemcev, z eno besedo, eldorado vseh, ki iščejo zaslužka in dela, ki hočejo kaj ponuditi, prodati ali kupiti, kjer je poleg bogastva in izobilja doma tudi pomanjkanje in brezposelnost. Vse to je verna slika današnjega Slovenskega Manchesterja, kjer so na delu poleg domačih tudi tuji klavirarji, ki mu kujejo usodo. tč

Sejmski dan v Kranju

Po svetovni vojni si je Kranj ustvaril nove sile za čim lepši in močnejši razvoj. Ni slovenskega mesta, ki bi v teh kratkih povojnih letih doseglo tako silen razvoj kakor naš starodavni Kranj. Ta veliki razvoj, pa je Kranj dosegel z lastno silo in po zaslugi onih svojih mož, ki so uvideli, da je treba dati, nekoč izrazito trgovsko obrtno mestu z deloma kmečkim obležem novih življenjskih sokov. Niso se ustrašili žrtv za pritegnitev tekstilne industrije, kateri se ima mesto danes zahvaliti, da je dobilo ime, ki pove vse — »Slovenski Manchester«.

Osnovo današnjemu industrijskemu Kranju je dal

srednjeveški obrtniški Kranj,

ki je štel nekaj nad 1500 prebivalcev. Tedanje meščanstvo je zraslo iz raznih plasti prebivalcev, ki so se naselili v mestu. Temelje so mu položili trgovci in obrtniki, ki so prišli v dobi povečane gospodarske aktivnosti v srednji in južni Evropi iz nemških in italijanskih mest. Čim bolj je rasklo število meščanov, tem bolj se je krepila zavest skupnosti in solidarnosti. Srednjeveška meščanska miselnost, da sta

čez zgraditi progo od Notranjih gorc odno-sno Brezovice do Presejra. Pojavile so se mnoge trase: tako skozi Iški Vintgar, v smeri Vrhnike, kakor teče danes lokalna proga, v smeri proti Medvodam v Poljan-sko dolino. Od Vrhnike dalje obstoja več variant in razni dokumenti domačih arhi-tehnikov ni bila vabljava, priča študija pro-ge poklicni strokovnjaki in tudi laiki. Da zgradiša železnice preko Krasa pri tedanji tehnik ni bila vabljava, priča študija pro-fesorja Voigta, ki dokazuje v predmetni brošuri najboljšo rešitev za trasiranje pro-ge proti Trstu v tem, da se položi železni-ca v podzemeljskih kraških jamah počeniši od Vrhnike pa tja do Jadrana.

Končno je padla definitivna odločitev železne poti od Ljubljane do Trsta med tra-sama v smeri Idrije v dolino Soče ter preko Postojne in Divače v prvih dneh oktobra l. 1849. Prednost zadnje imenovane trase je bila doba gradbe in stroški. Proračun je bil:

za idrijsko-soško linijo za kraško traso:

Spodnji ustroj	20.598.901 gl.	11.928.313 gl.
gornji ustroj	2.722.790 gl.	2.120.100 gl.
visoke stavbe	2.640.000 gl.	2.234.000 gl.
	25.961.691 gl.	16.282.413 gl.

Gradbeno dobo za prvo traso so izraču-nali na 6 let, za drugo pa le samo polo-vice prve. Toda bodočnost je pokazala, da je bila kalkulacija površna in slaba. Kri-tika poznejših let in nasprotnikov obsto-ječe proge trdi, da je zahtevala kraška pro-ga skoraj dvojne izdatke, gradbena doba pa je bila tudi preokročena za več kakor šo enkrat ter je dobila Ljubljana zvezo z Jadranskim morjem in ostali kontinenti po morskem poti šele 28. julija 1857, ko je bi-la dvotirna proga predana v javno upo-rabo in korist.

J. Jenko

kranjski ponedeljki

so kmalu zasloveli po vsej Gorenjski. Tako je Kranj bogatel od sejmov in ponedelj-kov, ki so kmalu ustvarili prve kapitaliste. In ko je v dobi merkantilizma v 18. stoletju pričela padati gospodarska avtonomija sred-njeveških mest, je tudi v Kranju in na de-želi pričela hirati obrt. Krajevna trgovina in obrt nista bili več zaščiteni pred kon-kurenco iz drugih dežel in na tej novi stop

**Za časa
velesejma
po vino in
na oddih
v**

**Daj -
Dam**

Štiri sto let ceste čez Ljubelj

Nekaj zanimivih spominov na čas, ko so gradili eno naših najvažnejših prometnih žil

V času, ko skozi našo deželo še ni bila stekla železnica, so bile ceste in plovne reke edino občilo, ki je našo zemljo vezalo s svetom. Železni konj, ki je sredi prejšnjega stoletja prvikrat pridrvel skozi slovenska mesta in vasi, je do dobra spremenil lice pokrajine, a cesta in reka sta bili od tistihmal deležni precej različne usode. Medtem ko je Sava na priliko ostala samo še prometna žila splavarjev, dobivajo ceste v konkurenci z železnicami zmerom večjo, zmagovitejšo veljavo, odkar je prvo mesto med vozili zavzel avtomobil. Med najpomembnejšimi cestami, ki vežejo Slovenijo in Jugoslavijo s širokim svetom, je brez dvoma cesta, ki od Kranja preko Trčiča, Ljubelja in Velikoveca spaja našo zemljo z rajhom. Najbrž ne bo odveč, če na to cesto, ki bo letos tudi pozorišče motociklističnih tekem za evropsko prvenstvo, opozorimo z nekaj zanimivih poglavij iz zgodovine njene gradnje.

Ta veljavna cesta, ki je bila stari avstrijskoogrski monarhiji pač živa notranja potreba, saj je bila pred stoletji edina neposredna zveza med slovenskimi pokrajinami tostran Karavank in ostrjem države, je bila na koroški strani dograjena l. 1573, na kranjski pa dve leti pozneje, gradbeni stroški zanjo so veljali 20.000 goldinarjev. Po prvem načrtu je niso izpeljali čez vrh, temveč so pod vrhom napravili daljši predor. Snežni plazovi in povodnji pa so cesti kmalu prizadejali precej občutno škodo, da so morali že leta 1579, na novo graditi vse serpentine. Takrat so temeljito popravili tudi predor, a stroški popravila so znesli 1040 goldinarjev. Vsa svoja tretjina so k računu prispevali kranjski in koroški deželni stanovni, ki pa so si s tem pridobili pravico, da postavijo po eno mitnico vsak na svoji strani. Koroški so mitnico postavili pod Ljubeljem in so od tovornega konja ali voza pobirali po dva krajcarja mitnine, Kranjci pa so si uredili mitnico v Trčiču. Promet je bil precej živahen, saj je tržiška mitnica od l. 1581. do 1583. kasirala 1127 goldinarjev in 17 krajcarjev in 2 pfe-niga mitnice. Ta podrobnost, ki jo je zabeležil zgodovinar dr. Valter Šmid v »Laibacher Zeitung« 1907., nazorno priča, kako potrebna je bila zgraditev ceste čez Ljubelj.

Težave na novo odprti prometni liniji pa še dolgo niso pojele. Pozimi so zametli in plazovi silno ovirali promet. Valvasor, ki je bil moč velikih načrtov, je postavil podoben predlog, kako naj bi se skozi goro napravil predor, ki bi se na kranjski strani začel pri Sv. Ani, na koroški pa na koncu pri Sv. Lenartu. Do izvedbe te zamisli pa ni prišlo, ker so bile vsake vrste zadržbe v deželi. Sredi naslednjega stoletja pa je začel promet na lepem pojeati. Italijanske družbe so lahko železo mnogo ceneje prevažale čez Trbiž in Pontebo in posledica je bila, da tudi za transport drugega blaga niso uporabljali poti čez Ljubelj. Zveza s Hrvatsko pa je bila zaradi zmerom ponavljajočih se turških navalov povsem pretrgana. Za Trčič je bila ta sprememba težak udarec.

Promet čez Ljubelj pa se je spet dvignil za Karla VI., ko je bil l. 1725. Trst proglašen za prsto luko in sta iznova zacveteli industrija in obrt. Treba je bilo samo še dobrih cest in tako je tudi ljubeljska prišla na vrsto, da so jo temeljito popravili. Komisija se je zavzela za stari Valvasorjev načrt. Izračunali so, da bi bil predor 350 sežnjev dolg, stroški zanj pa bi znašali 17.500 goldinarjev, stroški za popravilo ceste so bili preračunani na 30 tisoč goldinarjev. Drzni načrt pa se je izjalovil deloma zaradi velikih stroškov, deloma zaradi najavljenega cesarjevega obiska. Stari predor vrh Ljubelja so podrl

Zelo sva bila presenečena, da sva tu »Pri grozdju«, ki so nam ga že prej hvalili kot najboljše gostilno kraja, naša prav udobno prostorno, svetlo sobo in naju je krmarica v nemškem jeziku pozdravila kot dobrodošla gosta.

V tem kraju živijo ljudje, ki imajo zaradi bližnjih rudnikov opravka s težkim delom. Njim se pridružujejo vozniki, ki morajo z mnogo napora spravljati blago na vrh Ljubelja. Zato je v Trčiču poskrbljeno za dobro vino, ki je močno, ki daje moč in ki ga krmarji nalašč kupujejo za ta kraj. Tudi midva sva ga okusila in ko se je zvečer razlegala godba in so kranjske lepote same nudile roko za ples, se midva, fichtelberška botanika, niso mogla upirati, čeprav sva imela precej težko hojo osmih ur čez Ljubelj za seboj. Grof Radetzki je bil takrat lastnik tržiškega gradu (»Neuhaus«) in največjega plavža, ki je stal na prostoru, kjer sta danes predilnica in tkalnica. Tudi grad je danes last tovarnarja Andreja Gassnerja.

Pa če že navajamo nemška potopisa, moramo dati besedo še domačemu zgodovinarju A. Koblarju, ki piše o ljubeljski cesti med drugim: Čez ljubeljski prelaz je držala cesta že za Rimljanov. Vezala je mesti Virumum in Emono. Da so tod prehajali Rimljani, nam priča rimski napis na cerkvi sv. Lenarta na Ljubelju. Po tej poti so hodili trgovci tudi v srednjem veku — kakor je zgodovinsko dokazano že pred letom 1239. Tega leta je namreč oglejski patriarh Bertold podaril cerkev sv. Lenarta in več drugih posestev vetrniškemu samostanu s pogojem, da vzdržuje duhovna in nekoliko hlapcev, ki bodo varovali roparjev potnike čez Ljubelj. Na Malem Ljubelju mu je koroški nadvojvoda Bernard leta 1253. podaril gozd in cerkvico sv. Marije Magdalene. Ko je leta 1350. nadvojvoda Henrik ustanovil pomnožil, je na Malem Ljubelju stalno bival duhovnik, ki je v hospici dajal prenočišče popotnikom in skrbel, da so varno hodili čez prelaz. Deželni knez je že od nekdaj imel na Ljubelju svojo mitnico.

V začetku XVI. stoletja je bila ljubeljska pot izročena v oskrbovanje deželnim stanovom, na oni strani koroškim, na tej kranjskim. Ozka tovarna pot se jim je zdela preslaba in okrog leta 1560. so sklenili napraviti cesto. Delali so jo skoraj 20 let, kranjska in koroška dežela sta prispevali 9000 goldinarjev, drugo pa je zaradi mitnice dal koroški nadvojvoda. Iz zanimivega poročila koroškega deželnega glavarja Jurija pl. Heuenhüllerja, vicedoma Jurija pl. Paradaiserja in komisarja Leonarda Weltzerja z dne 1. decembra 1565. posnemamo, da so ta čas lomili skalnato steno pod cerkvijo sv. Magdalene na Malem Ljubelju. Pa to se je godilo na kaj preprost način. Glavni mojstri so bili Ivan Schnelko, fužinar pod Malim Ljubeljem in nadvojvodski mitničar, dalje ondotni rudar Leonard Brandstätter, Jurij pl. Rein iz Strmola in neki Idrijec. Po lesenem vzorcu, ki ga je napravil celovski mizarski mojster Hanns — on je premeril hrib na višavo in daljavo — so ljubeljski rudarji in italijanski zidarji delali cesto, robotali pa so jim kmetje iz okolice. Mojster Hanns je pri podjetju opravljal službo pooblaščenega pisarja. Ker menda še niso znali s smotnikom razstreljevati pečn, železnega orodja, ki ga je popravljal Schnelko v svoji fužini, pa se jim je zdelo škoda, so delali veščidel pozimi. Ko je zmurnila skalnata stena, so na njej zakurili grmado, odgrebli razdrobljeni apnenasti kamen, potem zažgali in odgrebli drobce. Drv za kurjavo je bilo v okolici dovolj. Pri vsem so gledali na čim manjše stroške.

LJUBELJSKA CESTA.

in na istem kraju speljali vozno cesto. Obe piramidi na meji obeh dežel sta bili postavljeni v znak hvaležnosti ljudstva do cesarja, ki je tako povzdignil promet čez Ljubelj.

Kakšno podobo je nudil Trčič v časih Radetzkega — slavni maršal je bil tržiški graščak — nazorno razberemo iz potopisa, ki sta ga v naših deželah objavila l. 1816. profesorja dr. David Heinrich Hoppe in dr. Friedrich Hornschum iz Fichtelberga (»Tagebuch einer Reise nach den Küsten der adriatischen Küste und den Gebirgen von Krain«). — Tako sva dosegla vrh gore pišeta med drugim, kjer se loči Koroška od Kranjske, in sva srečn prispela do Sv. Ane. Končno sva le — čeprav ne brez pekočih skrbi — stopila na Kranjsko. O prebivalcih te daljne dežele do takrat še nisva slišala bogve kaj slavnega; neznanca nama je bila njihova gostoljubnost, tuja nama je bila njihova govornica. Polna pomislekov sva korakala dalje. Toda glej! Povsod so ljudje kloboke smemali z glave, povsod nama je v slovenskem jeziku zvenel naproti njihov krščanski pozdrav: »Hvaljen bodi Jezus Kristus!« Med veselimi nadami sva dosegla Trčič. Ves kraj je bil poln vozov.

Dne 14. marca 1573. ko je bila cesta na koroški strani že izgotovljena, je dobil kranjski deželni glavar Herbert pl. Turjaški od nadvojvode Karla naznanilo, da se je snameenje in vzdrževanje novega pota čez Ljubelj izročilo cerkovnikom pri Sv. Lenartu in Sv. Mariji Magdaleni. Cerkovnika pa sta bila upravičena, da pri tem delu tudi sosedje kličeta na pomoč. Trud za snameenje ceste se jima je plačeval iz dohodkov nadvojvodske mitnice pod Ljubeljem. Cerkovnik pri Sv. Lenartu in drugi ljubeljski posestniki pa so morali imeti pripravljene tudi vole in konje za priprego. Od parad volov so dobivali po 8 krajcarjev, od konja pa po 4 krajcarje priprezine. L. 1575. je bila cesta, ki je bila še zelo ozka in za vozove neprimerna, izdelana tudi na kranjski strani. Nadvojvoda je dovolil obema deželama postaviti mitnici. Koroški so k naredili na Malem Ljubelju in določili, naj se od tovornega konja plača po 2 krajcarja, če bi pa kdo šel z naloženim vozom, pa tudi po 2 krajcarja. Kranjci so postavili nov most in mitnico v Trčiču, kjer so Koroški plačevali od tovora vina le po 4 vinarje in vendar je kranjska dežela dobila v letih od 1581. do 1583. samo od vina 732 gol-

dinarjev 30 krajcarjev mitnine, od vsega blaga pa 1127 goldinarjev 17 krajcarjev in 2 vinarja. Deželni mitničar v Trčiču je bil ta čas Jakob Schnelko.

Nadvojvoda Leopold je 24. januarja 1631 ukazal kranjskemu deželnemu vicedomu cesto od Kranja do vrh Ljubelja tako razširiti, da bi bila pripravna tudi za vozove. Na koroški strani so jo bili razširili najbrž l. 1615., ker govori napis na kamniti steni v Malem Ljubelju, da je bila cesta tistega leta prenovljena. Kljub temu je bila še zmerom preozka. Z vsa hitricno se je kranjski deželni glavar Wolf Weikard, grof pl. Galenberg, lotil poprave, ko je izvedel, da pride cesar Karol VI. čez Ljubelj v Ljubljano. Meseca junija in julija je bilo tam zaposlenih 71 voz in 374 delavcev iz kranjskega, radovljskega in kamniškega okraja. Za čas od 2. do 28. avgusta pa so morali poklicati na tlako

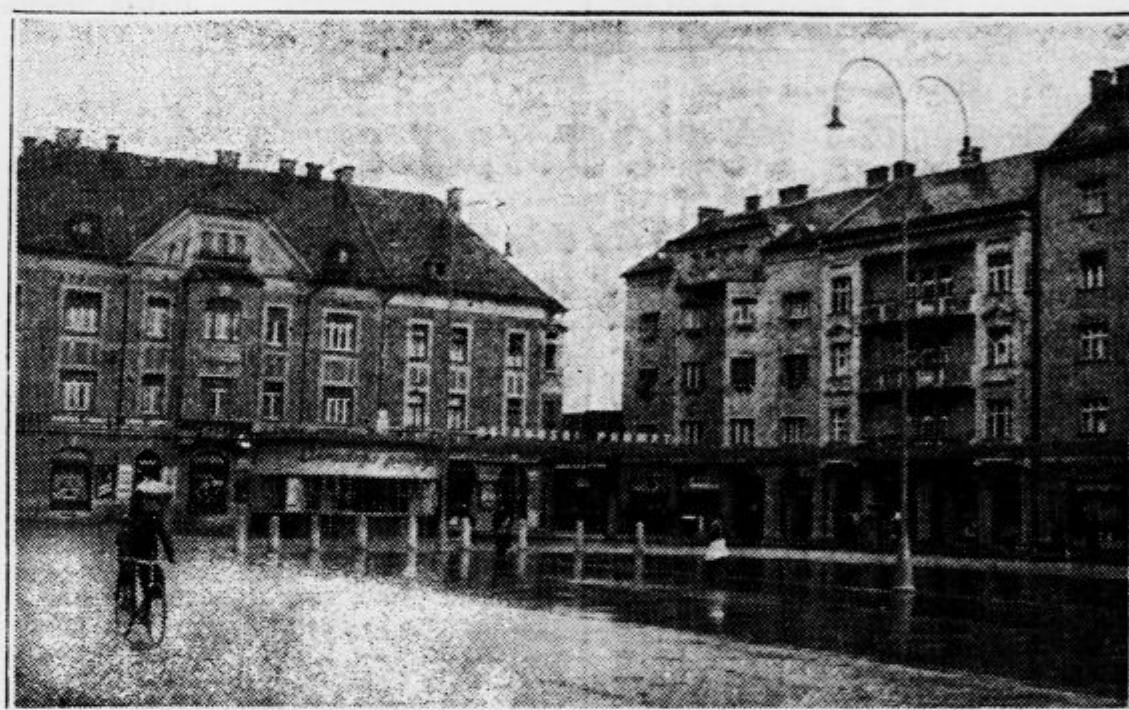
še enkrat toliko voz in ljudi. Predor na vrhu so podrl, ker je že sam začel razpadati, in napravili 130 m dolgo in 3,4 m globoko zarezo v skalnato steno, kakršno vidiš še danes. Dvorna komora je dala za to popravilo les in 4220 goldinarjev. Kranjci so poslali cesarju Karlu VI. za potovanje 16.000 goldinarjev in delali lepe priprave za dostojen sprejem, obenem pa so se mu zahvalili, da je z novimi cestami odprl pota kupčiji. Na popravljeni cesti so dali postaviti dve piramidi vrh Ljubelja na svoje stroške. Cesar je na svoji poti v Ljubljano prenočil v mitnici na Malem Ljubelju in je 25. avgusta prvič svečano stopil na kranjska tla.

Kamen za obe piramidi so bili nalomili v Moravčah. Izdelal ju je s podstavkom kamnoseki mojster Alojzij Bombasi, Italijan, ki je stanoval v šentpeterskem predmestju v Ljubljani. Na 20 vozovih so kamenje za piramidi odpeljali iz Ljubljane proti Ljubelju 9. julija 1728. V goro je šlo trdo. Samo tržiška graščina je za prevoz od Trčiča do vrha spravila skupaj 197 konj. Pri postavljanju piramid so pa rabili 74 funtov svinca, 270 funtov železa in 1000 žebeljev.

Podobno piramido so Kranjci postavili tudi na Trojanah, kjer se je cesar na svojem povratku proti Dunaju poslovil od njih. M.

Severna vrata na jugovzhod

Romantika zgodovinskega Maribora se je umaknila novodobni industriji

Artobusni kolodvor v Mariboru

V razvoju Maribora sta pomembni predvsem dve letnici: leto 1863 in leto 1918. Obe pomenita prelom s preteklostjo, temeljito spremembo v zunanji podobi Maribora, znaten pospešek v njegovi rasti.

L. 1863. je dobil Maribor železniške delavnice in kurilnice. S tem so bile postavljene osnove povsem novemu urbanističnemu in topografskemu razvoju Maribora, Maribor postane železniško mesto, mesto razvijajoče se industrije. S tem pa sta dobili velik podnet tudi mariborska obrt in mariborska trgovina, ki je imela od 13. stoletja naprej svoj pomen zlasti v prodaji lesa in železa, moke in drugih raznih deželnih pridelkov. Mariborska obrt in trgovina sta se vse bolj osredotočevala na Pristanu ob Dravi.

Leto 1918 pa je prineslo v maribor-ko poslovno življenje nove možnosti razmaha obrti, trgovine ter industrije, pa tudi nove oblike sodobnih gospodarskih poslovnih metod. Mariborska trgovina, ki je bila nekoč omejena ob staroslavem Pristanu na trgovino z vinom, lesom, železom in deželnimi pridelki, se je močno razrasla prav tako tudi mariborska obrt. Velikopoteznost poslovne iniciative, sodobna urejenost izločb, tempo našega časa, vsi ti in drugi znaki kažejo razmah solidnega mariborskega trgovanja in obrtništva, ki polagoma oblikujeta uravnoteženo plast nacionalno zavednega meščanstva in ki kažeza razvojno pot stanu, ki ga Slovenci severovzhoda doslej prav za prav nismo poznali.

Do blesčete stopnje se je razvila industrija, Maribor ni danes samo mesto železnice, ampak še veliko bolj mesto tekstilstva. Dočim je imel predvojni Maribor komaj 7 večjih industrijskih obratov pretežno živilske in usnjarske industrije, je danes v mestu in okolici 90 industrijskih obratov. Samo tekstilnih tvornic je 19, ki zaposlujejo okoli 8.000 delavcev in okoli 300 nameščencev, tako da živi do te industrije skoro 13% Mariborčanov ter okoličanov. Potem sledi kovinska industrija z 12 obrati, stavbna in opkarska industrija z 12 obrati, kemična industrija s 6 usnjarska in čevljarstva 6, živilska s 16, tiskarska in književska s 7, lesna s 16 obrati. Razen tega pa je še falska elektrarna. 10 manjših ter večjih industrijskih obratov, železniške delavnice, kjer je bilo l. 1919. zaposlenih 1415 delavcev, l. 1937 pa 1973. Po glavje zase tvori Mestna podjetja, ki so pričela s svojim poslovanjem l. 1933. pod prejšnjo mestno upravo in ki upravljajo danes celotno premoženje mestne občine, ki ga cenijo nad 100 milijonov din.

Doba železnice je vplivala tudi na smer mariborske trgovine in prometne gravitacije. Mesto smeri proti zapadu se je uveljavila tedaj smer proti severu. Gradec in Dunaj na eni strani ter smer Maribor-Trst na drugi strani potiskata v ozadje Beljak in Celovec. Z letom 1918 pa se pomembnost prometne smeri spet preusmeri: Maribor postane važna vstopna postaja v našo državo in ves jugovzhod. Poleg smeri Maribor-Ljubljana se močno uveljavlja pot Maribor-Zagreb-Beograd ter Maribor-Zagreb-Sušak oziroma Split.

Z nastopom nove dobe pa je seveda precej obledela nekdanja romantika zgodovinskega in starodavnega mariborskega Pristana. Tukaj je bilo nekoč cvetoče življenje, živahno središče mariborske trgovine, podravskega prometa, tukaj je bilo po-

membo pristanišče številnih podravskega splovov, ki so od 17. stoletja naprej predstavljali pomemben stik Maribora z Dravsko dolino in od Maribora navzdol s širo-

Dolenjska metropola

Splošen pregled gospodarskega življenja v dolenjski prestolnici

Novo mesto je tipično uradniško mesto. To obsežje je imelo mesto pred sto leti in ga ima še danes. Razlika je pač ta, da se je mesto z gradnjo dolenjske železnice pričelo vsestransko modernizirati.

Pred železniško zvezo z Ljubljano se je ves promet na Dolenjsko mraziljal samo s konji, ki so vlačili težke tovore na vse strani in vseh strani Dolenjske in Bele Krajine. Vozniki so imeli svoja postajališča v Trebnjem in v Grosupljem. Pravo skladišče trgovskega blaga za Novo mesto je bilo v Vidmu pri Krškem, kjer je bila izpeljana najbljža železniška proga. Transporti so bili usmerjeni po cesti na St. Jernej—Kostanjevica in Videm. Sedanje ceste na Krško preko Skočjana takrat še ni bilo. Promet z Metliko, Črnomljem in Karlovcem je bil usmerjen po stari cesti preko Gorjancev. Postojanka oziroma zavetišča teh »furmanov« in potnikov, ki so bili po dolgi in naporni vožnji potrebni počitka, obstojajo še danes. Po svoji zunanosti sličejo velikim gosposkim dvorcem. Pred l. 1900, ko je spajal oba dela Krke še stari leseni most, je vodila tu čez strma cesta proti Gorjancem. Velika enonadstropna hiša je bila zbirališče uglednih posestnikov in prevoznikov. Tu so se sklepale tudi kupčije za razno blago kar na debelo. V Pogancih, kjer je bila »šrangac«, je pobiral mitnico zakupnik Jankelj. V tem kraju so nakladali in preprekladali svoje blago predvsem vinski trgovci in prekupevalci.

Po gradnji nove, bolj položne izpeljane državne ceste, in z otvoritvijo belokranjske železnice so vse te postojanke zgubile na svojem pomenu. Tudi »salvagn« z vprego treh konj so izgnili. Vozili so le pošto v Ljubljano. V Metliko so vozili pošto s pokritim lesenim vozom, ki je sličil malim kolibim. Z istim prevoznim sredstvom tudi v Kostanjevico in Toplice. Glavno izhodišče teh poštnih zvez je bilo v Novem mestu. V Trst so z velikimi »parizariji« prevažali žito, kože, zaklane prašiče in vino od tam pa južno sadje, olje, morske ribe in razno kolonialno blago. Že tedaj je bila trgovina v Novem mestu zelo razvita.

Predvsem so prednjačili v trgovini mlevski izdelki. Iz Hrvatske uvožena raznovrstna žita so se mlela v številnih mlinih ob Krki. V tistih časih je Dolenjska še »veliko bolj trpela na pomanjkanju žita, kot je to danes. Nek nemški potopisec se je tedaj v Dolenjski izrazil, da so pravi vegetarijanci, ki se preživljajo zgolj z gozdnimi sadeži. Za priboljšek jim je mleko in črn kruh, napravljen iz razne na grobo zmlete žitne zmesi in prosa. Vsekar je mož stvarno stanje zelo pretiraval. Posebno razvita je bila usnjarska stroka in kožna obrt. V mestu ob Krki so bile kar tri velike tovarne, ki so še takrat strojile raznovrstne kože »na beloc«. Spričo goste grajenih jevoz za številne mlinske ob Krki se rečna plovba ni mogla ni-

kim svetom vec tja do Beograda in celo Črna morja.

Nekoč so plule po Dravi tako zvane plitke ali šajke, na katerih je bil rezan les, koljce, skodle, čreslovina itd. Prevažali pa so z njimi tudi sadje. Središče šajkarstva je bila Vuzenica, saj je tu ob izlivu Cerkvenice naravno pristanišče za šajke. V velikem številu so gradili šajke pred otvoritvijo koroške železniške proge. Šajka je bila dolga 7 sežnjev, široka pa 3 sežnje. Od l. 1914. niso več gradili šajk. Šajke pa so izdelovali tudi v Vuhredu, Dravogradu in Libelcih. Ob sadni letini so prihajali v Dravsko dolino celo Svabi iz Sedmogorške, ki so odpravljali nakupljene količine sadja na šajkah. Šajke so bile tudi s streho krit. S temi šajkami so spravljali sadje Dravske doline celo v Segedin, Sento in Arad. Naše šajke so vlekli po Tisi navzgor z volovi. Te šajke, ki so bile barkam podobne rečne ladje, so na daljnjih progah z blagom vred prodali, naše šajke pa so potem pod tujim lastnikom nadaljevale pot skozi Rumunijo do Črnega morja. Ugotovljeno je, da je plula zadnja šajka skozi Truj l. 1888. S šajkami so vozili tudi s Koroškega v Maribor oglje in druge predmete. Šajk danes ni več. Ostal pa je spлав.

Spлавarstvo je še danes navzlic sodobnim prometnim sredstvom važen prometni in gospodarski činitelj Maribora ter vsega njegovega zaledja. Niti železnica, niti avto nista mogla spodriti tega dravskega plovnega in prevoznega sredstva, ki veže davnino s sodanostjo. Spлавi imajo spredaj in zadaj dolga vesla, navadno 4 ali 6. Veslač, ki stoji na prednji strani desno, mora dobro poznati rečno strugo. Pravijo mu »kormann«, »kormannu«, oziroma »kolmonče«. To je vodja splava. Poleg njega je njegov pomočnik. Na zadnji strani je zadnji »kormann« ali zadnji »plovec«, poleg njega njegov pomočnik. Vuzenški spлавarji imajo svoj poseben sloves. Znani so bili že v dobi turških vojn. V Brezmem je bila že v 17. stoletju bratovščina sv. Miklavža, patrona in zaščitnika spлавarjev. Slična bratovščina spлавarjev je bila že leta 1776 v Vuzenici. V bratovščini so strogo ločili spлавarje-mojstre ter hlapce-pomačaje. Ta bratovščina je prenehala delovati l. 1914. V Vuzenici je najstarejša cerkev ob dravski vodni črti posvečena zaščitniku spлавarjev sv. Miklavžu. Tudi druge cerkvice in kapelice ob Dravi so posvečene varuhu in patronu dravskih spлавarjev.

Sezonska doba spлавarstva po Dravi je od aprila do oktobra. Ko še ni bilo koroške železniške proge, so cenili število spлавov letno na 1100 do 1200, število šajk pa na 700 do 800. Danes pa vozi še zmerom letno do 2000 spлавov proti Beogradu, od koder se potem vračajo dravski spлавarji nazaj v Dravsko dolino s svojo znano opremo, s svedri, cepini in vrvmi.

Spлавarstvo ni samo pomemben činitelj pohorskega gospodarstva. Postalo je odločilnega pomena tudi za razvoj in rast Maribora samega. Da je Maribor do železniške dobe lahko držal ravnovesje s staroslavim Ptujem in ga v vsestranskem razvoju celo prerastel, je predvsem zasloga spлавarstva in šajkarstva. Od te romantične dobe so se ohranili do danes znani simboli spлавarskega življenja in tradicije, ki jih ob točnem opazovanju lahko zasledimo ob staroslavem mariborskem Pristanu. Dr. V.

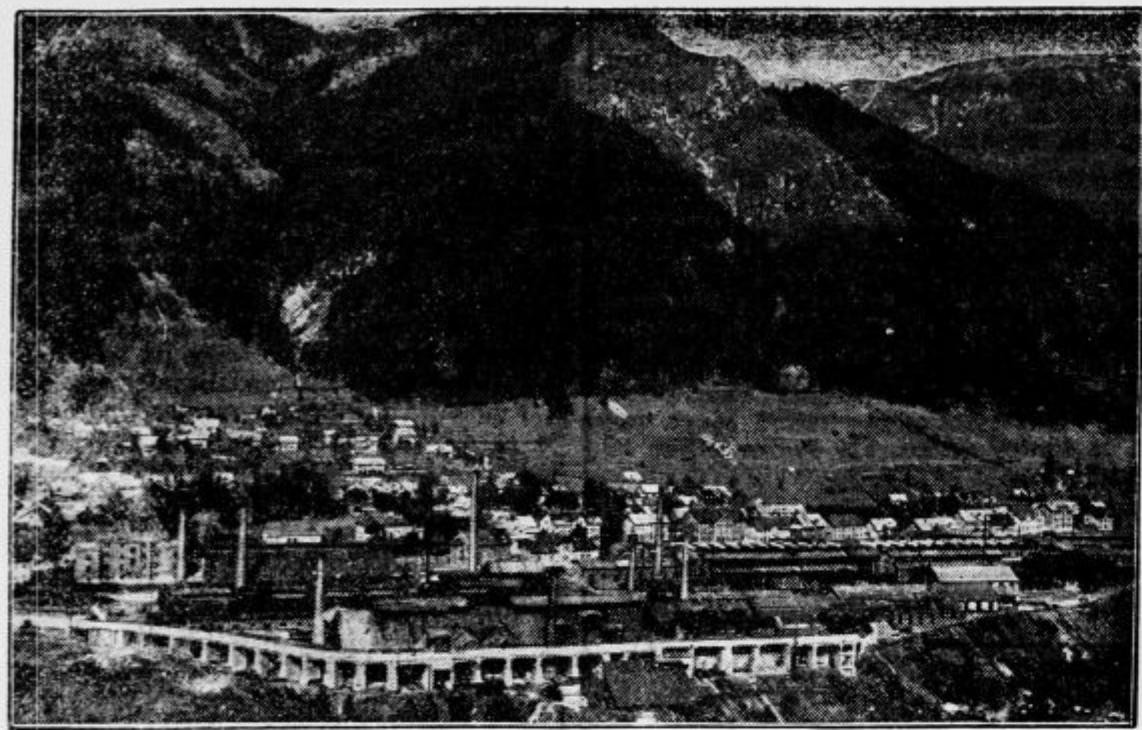
koli vršiti. Eden glavnih izvoznih predmetov za so bili rečni rakci. Veliki rakci iz Krke so uživali v svetu veliki sloves. V mestu je raka kupoval neki Avsec, ki je živel drugače v Krškem kot poštar. Ta mož je tudi prvi zvedel za tržišča in vrednost tega blaga. L. 1882 se je med rakci v Krki pojavila kuga in od tedaj rakov ni več. S to veliko nesrečo je mesto prišlo ob lep in izdaten zaslužek. Vsi pozkusi, da se rakci o Krki znova zarode, se doslej niso obnesli.

V okolici so bile postavljene tri večje tovarne za strošno in zidno opeko. Zelo je bila razvita tudi lončarska obrt. Znameniti železni izdelki so prihajali iz Fužin na Dvoru. Raznovrstni izdelki tega velikega podjetja, čigar ostanki so še danes vidni — so se razpetavali na raznih tržiščih. Izdelovali so se vrtno ograje, stebri za ulično razsvetljavo, razni podstavki, sidra, lonci, nagrobni križi i. dr. V tej tovarni je bila tudi umetniško izdelana vrtna ograja, ki danes krasi vrt pred frančiškansko cerkvijo. V Dolju pod Gorjanci je obratovala kratek čas steklarna. V Pogancih je bila veliko tovarna za špiřit. Po vojni je lastnik podjetja obrat opustil in vso tovarniško napravo prodal nekam v Slavonijo. Lep zaslužek je domaćinom donášalo tudi zelo razvito ribolovstvo. V predvojni dobi ni bila razvita lesna trgovina in industrija. Šele z gradnjo dobrih cest in dolenjske železnice se je pričelo buditi zanimanje za to obrt in trgovino. V zadnjih letih se je lesna industrija močno dvignila, saj je črpala svoje bogastvo iz še nedotakanih gozdov, ki pa so sedaj že popolnoma izsekani. Obdelani les se izvažja največ v Italijo in Grčijo. Zanimanje za industrijske obrate je bilo takoj po vojni veliko. Podjetni ljudje, ki so nameravali postaviti svoja podjetja v mestu, so povsod našli na skrit odpor. Ker niso mogli dobiti primerne zemljišča in vodne moči, so dali Novemu mestu za vedno slovo. Tako so sturili tudi lastniki sedanjih velikih tekstilnih tovarn v Kranju.

Večja podjetja v Novem mestu so: Keramična tovarna, ki izdeluje prvovrstne stvari, katere poznajo tudi v inozemstvu. Na lanski mednarodni obrtni razstavi v Nemčiji so bili izdelki tega domačega podjetja visoko odlikovani. Zelo se je razvila mizarska obrt, ki slovi po svojem ličnem pohištvu. Nadalje lončarska in čevljarstva podjetja, tovarna perila, in velike znaša 1.5 do 2 predilnice, umnih vrdgov s predilnic, opkarna, avtomehanišne delavnice, mesarska podjetja, krojaška obrt, dobro znana pa tudi avtobusna podjetja. Novomeščani so tudi ponosni na prvi dol mlin na valjčke, ki zmelje na dan več sto tvojov žita. V mestu je okrog 40 raznovrstnih trgovin, nad 30 gostiln in dve kavarni, kar dokazuje živahen trgovski promet. K. P.

Jesenice nekdanj in sedaj

Povezanost železarske industrije z gospodarskim in kulturnim razvojem gorenjskega industrijskega kraja

Ob vzhodu v Zgornjo Savsko dolino in ob obeh hribovskih podkorenih Save ter med visokimi gorami leže Jesenice z največjim kolodvorom in najbolj razvito železarsko industrijo v Sloveniji.

Skozi Jesenice gre državna cesta, ki vodi po Zgornji Savski dolini v Italijo in čez Korensko sedlo v sedanjo veliko Nemčijo. To znamenito cesto, ki veže zapad z vzhodom, so zgradili že za Julija Cezarja. Po njej so mestni vozniki prevažali blago iz žitnodolnih in obrnorskih krajev v planinske dežele bivše avstroogrske monarhije.

Prvi začetki jeseniške železarske obrti so gajo že v davno preteklost. O tem pričajo spisi velikega zgodovinarja Valvazorja o Jesenicah in Planini, ki med drugim omenjajo naslednje:

»V starih časih so bile fužine med Savo in Plavčem in na Planini. Tam se je delalo v četrti in pol peči. Te peči omenja svobodniško pismo (privilegium), ki ga je izdal ortenburški škof Friderik na dan sv. Jerneja, dne 24. avgusta l. 1381. Ko so začeli gospodje iz rodovine Buccellini z železarnstvom na Savi in pozneje še na Plavču, je začela železarska obrt na Planini pomehavi. Na Planini-Sv. Križ prebivajo sedaj le mali posetniki, drvarji, oglarji in vozniki.«

Iz tistih starih časov pa o razvoju rudarstva in fužinarstva manjkajo razni važnejši podatki. Iz raznih starih rudarskih spisov je razvidno, da so bile prvotne topilnice le male, dober meter visoke primitivne peči, postavljene na holme, preko katerih je pihal stalen veter. Kasneje so začeli topilnice postavljati v doline v bližini voda in potov, po katerih so železarske izdelke prevažali v širni svet.

Skozi dolga leta so se Jesenčani preživljali od železarske obrti, predvsem kot rudarji, fužinski delavci, vozniki, drvarji in oglarji. To je povsem razumljivo. Dolina je tu ozka. Plodno zemlje je malo. Večina je trda in skalovita. Poljedelstvo in živinoreja je v tem okolju slabo uspevala. Zato je bilo prebivalstvo skotaj popolnoma navezano na zaslužek, ki ga je imelo pri lesni, rudarski in fužinarski obrti, ki je bila v posesti Buccellinijev, Garzonijev in Ruadov vse do l. 1869, ko je prešla v roke Kranjske industrijske družbe.

Ko se je v letih 1889 do 1891 osredotočila skoraj vsa gorenjska železarska industrija na Jesenice in ko so l. 1906 dogradili karavanski predor, ogromen jeseniški kolodvor in bolnišniško železnico, so nastopili za Jesenice dobri časi.

S porastom in naglim razvojem industrije je začela precvetati tudi mala trgovina in obrt. Pred 40 leti je bila jeseniška trgovina šele v povojih. V trgu je bilo le nekaj malih trgovin, po domače štacum, kjer si dobil poleg moka, riža, sveč, olja, kaviarja, prinesi še v mali izbiri razno perilo in delovne obleke. Med vrati takratnih štacumov so vesele vrvi, verige in bič. V malih oknih so bile razstavljene za reklamno copate, limone, jajca, klobase in drug drobiž.

Dandanes je v tem pogledu na Jesenicah vse drugače. Stare občestne hiše so lastniki že davno prodali. Na njih mestih so zrasle moderne enonadstropne trgovske hiše z velikimi izlozibami, kakršne so v večjih mestih. V mesto je prišlo lepo število strokovno izvežanih trgovcev in obrtnikov, ki so v nekaj letih domače štacumarje, ki so se držali za zastarelih metod, potpisili skoraj popolnoma ob stran. Skoraj vsa trgovina in obrt se je osredotočila na Gospodarski cest, Prešernovi, Cankarjevi in Kralja Petra cesti. Kar je za Ljubljano. Mestni in Stari trg, kar je za Zagreb. Ilica, to je danes za Jesenice Gospodarska cesta.

V zadnjih letih so Jesenice postale skoraj povsem nove. Nove so mestne ulice, ceste in trgi, novi so lokali in novi so tudi ljudje, ki so šele nedavno prišli na Jesenice. Na Jesenicah smo danes domačini tako rekoč tuji med tuji in sem se skoraj utopili med gostimi množicami ljudi, ki so prišli iskat sreče v naše mlado mesto.

Vzporedno z ugodnim razvojem industrije in trgovine pa je procvetala tudi obrt. Pred desetletji je bilo na Jesenicah le po nekaj čevljarjev, krojačev, šivilj, mesarjev in brivcev. Dandanes so v obratu moderno urejene in s stroji opremljene ključavničarske, kleparske, instalaterske, elektromehanične in krojaške delavnice, tiskarna, parne pekarnice, lepe in higienski predpisom odgovarjajoče mesnice, slaščičarne, gostilne, kevarne, restavracije, hoteli, frizerski saloni, cvečličarne, fotoateljije itd.

Na Jesenicah so dandanes izdeluje in prodaja vse, kar človek potrebuje v življenju od zibelke do krste. Tu dobiš obutev od finih damskih plesnih čevljev do nepremičljivih smučarskih čevljev, od igle do živalskih strojev, od obleke za dojenčke do nevestinih oprem in od delovne obleke do oficirskih uniform.

Tudi v pogledu nastavitve in oskrbe tujcev je na Jesenicah že zelo dobro preskrbljeno. V mestu so danes štirje hoteli z le-

po opremljenimi sobami, s kopalnicami, prhami, toplo in mrzlo vodo. Za prevoz izletnikov, letoviščarjev in potnikov je vedno na razpolago cela vrsta avtomobilov, ki čakajo pred postajo in te za mal denar potegnejo v Kranjsko goro, na Planino Sv. Križ, na Bled, Bohinj, Pokljuko, v Nemčijo, Italijo in Svico.

Skratka, Jesenice so postale mesto in kot take nudijo vse, kar zahteva sodobno življenje. Take so Jesenice danes in tako kot

so male in razvijale se doslej, tako naj se razvijajo tudi v bodočnosti.

Nadaljnji procvit in razvoj Jesenic pa je v zelo veliki meri odvisen od razvoja in obseja Kranjske industrijske družbe, ki daje solidni temelj kmetijstvu, trgovini in obrti. Kar so škodove tovarne za Plzen, Böhlerjeve za Kapfenberg in Krupp za Essen, to je KID za Jesenice in velik del Gorenjske. Da še več! V drugih mestih obratujejo tudi druge vrste industrije. Če ena od teh industrij ustavi obratovanje, potem še cela vrsta drugih podjetij lahko nemoteno obratuje naprej. Če pa na Jesenicah KID ustavi obratovanje, je možno, da se v nekaj mesecih skoraj vsa trgovina in obrt sesuje na kup, saj je obstajala 10.000 ljudi povezana s tem podjetjem skoraj na življenje in smrt.

Upajmo, da do te skrajnosti nikdar ne pride in da močnejši plavž v tovarni na Jesenicah nikoli ne bo ugasnil. V skladu z zahtevami časa in sodobne tehnike je KID zmodernizirala in povečala skoraj vse svoje naprave in si utrjuje v industriji naše mlade države svoj odlični sloves. Vsi njeni izdelki, ki so znani daleč po svetu, izpričujejo dobro in smotno vodstvo podjetja in uspešnega dela nameščenecv in delavcev, ki se v polni meri zavedajo, da je njih obstoj odvisen od povojnega razvoja KID. Vodstvo podjetja hoče s vzornim upravljanjem, s zvišanjem produkcije, s konkurenčnimi cenami, kvalitetnimi izdelki utrditi pota na svetovni trg.

Vzporedno z rastjo in ugodnim razvojem Kranjske industrijske družbe bodo Jesenice tudi v bodoče procvetale in rasle.

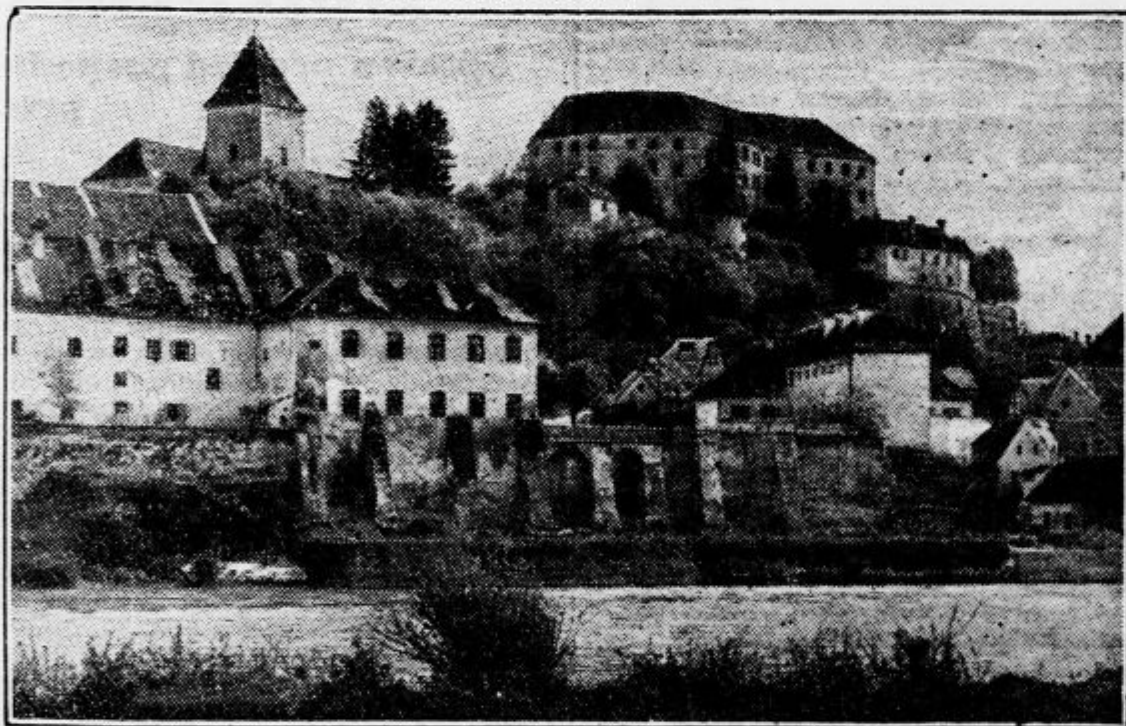
Matija Sušnik

Razvoj trgovine v Ptuj

od davnine do današnjih dni

Ptuj, najstarejše mesto na Slovenskem z več kakor 2000 letno preteklostjo, je bil že v dobi neolitika in bronaste dobe naseljen. Ljude, borovi gaji, gozdovi, srebrna Drava in njeni tisočeri otoki, ki se igrajo kakor otroci v njenih valovih ob robu Slovenskih gor in Haloz, so že ustvarili v davni preteklosti v življenju ljudi nekaj lepega in nepozabnega.

Sredi prirodnega raja kraljuje ob vznožju slikovitega gradu prijazni in zmerom vedri Ptuj, nekoč keltsko-panonska naselbina z živahno trgovino, ki je privlačila ponosne rimske legije, tako da je Poetovio postal važna postojanka v tisočletnem rimskem imperiju. Bil je kot obmejno mesto med alpskimi pokrajinami in panonsko nižino, ter kot križišče vojaških in trgovskih cest med Italijo, severnimi in vzhodnimi deželami eno izmed najvažnejših oporišč. Po odhodu XIII. legije se je Ptuj z naselitvijo veteranov razvil v pravo trgovsko in prometno središče, ki mu je cesar Trajan kraj leta 100. po Kr. dal uradni naslov Colonia Ulpia Trajana Poetovio.

Vplivala je ugodna lega za razvoj starega Ptuja, ker je bil ravno ob stoletišči važnih prometnih prog. Proti severu je vodila cesta iz Ptuja prav do Dunaja, proti severovzhodu tja do Budimpešte, proti zapadu pa do Celovca, vzdolž Drave skozi Osijek v Sremsko Mitrovico. Dravska pot se je cepila v Ptuj od reke v notranjost preko Trojan v Ljubljano, odtod v Ogled in Italijo. Zato je bilo v Ptuj blagovno prekladišče, izza 2. stoletja še osrednji carinski urad za vso Panonijo. V mestu je potemtakem vladal živahen promet. Rodovitna okolica ga je zalagala z naravnimi pridelki in vinom, kajti že takrat je uspeval v naši okolici vinski trs. V mestu samem se je lepo razvijala industrija, trgovina in obrt. Žgali so zlasti izvrstno opeko. Iz marmornja, ki so ga lomili na bližnjem Pohorju ali pri Sv. Barbari v Slovenskih gorah, so klesali za javne zgradbe, svetišča in druge stavbe stebre, oglavja in oltarje. Zelo važne so bile lončarske tvornice, ki so izdelovale izvrstno lončeno robo, oplenke, amfore in položene posode, ki so jih razpečavali daleč po sosednjih provincah tja do Donave. Rimske predilnice in tkalnice v Poetoviju so tudi izdelovale dobro volneno in sukneno blago. Prosluli Dioklecijanovi maksimalni cehnik iz leta 301. po Kr. naštevajo med drugimi predmeti, ki jim predpisuje ceno, tudi nekako oblačilo, imenovano prav po mestu Poetoviju.

Ob zatonu rimske države so prodrali barbari skozi mesto v sončno Italijo in tedaj je zamrla cvetoča trgovina, a ne za dolgo časa. Minila so tudi leta preseljevanja narodov. Po odhodu Longobardov so se naselili naši pradedi po naših domovih, po l. 568. tudi v razrušenih rimskih stavbah v Ptuj in na gradu, kjer so imeli svoje stražišče in pokopališče. Med drobnimi najdbami so tam našli tudi mnogo bronaste nakita in predmetov, ki so prišli kot trgovsko blago v naše kraje z vzhoda. Ptuj je postal tudi za Slovence trgovsko središče, posebno z Bizancem, kar nam pove-

do novci vzhodno rimskih cesarjev. Ze takrat smo torej imeli živahne zveze z vzhodom, a to je bilo le nadaljevanje prejšnjih stikov.

V dobi slovenske samostojnosti so našli vojvode in knezi skrbno poglobili trgovske vezi s sosedji, ki tudi niso zamrle, ko so Franki potisnili svoje meje globoko v našo narodnostno ozemlje. Ptuj je prešel kmalu v last solnograških škofov. Stari pergamenti vedo mnogo povedati o posesti naših prednikov, njihovem premoženju, trgovini in obrti. Osnovo temu gospodarstvu je dalo ptujsko mestno pravo iz XIII. stol., najstarejše na Slovenskem.

Preobširno bi bilo naštevati vse podrobnosti bujnega obrtniškega in trgovskega življenja v srednjeveškem Ptuj. Ptujski meščani so bili večinoma obrtniki, v manjši meri tudi trgovci. Pisali takrat seveda niso mnogo, vendar pa vidimo med nemškimi kolonisti, ki jih je naselil Solnograd, še mnogo slovenskih meščanov. Izmed obrtnikov se pojavljajo krojači, pergamentar, poštar, usnar, sodar, izdelovalec lesenih studenčnih cev, pek, zlatni-

Drogist

Skočir Bogomir

PTUJ — Slovenski trg

Velika izbira parfemov, toaletnih, kozmetičnih in foto-potrebščin. Zaloga drog, kemikalij in pripomočkov za uspešno sadjenje, vinogradništvo in kmetijstvo.

Najmodernejše klobuke vseh vrst po konkurenčnih cenah nudim

modni damski salon ANICA LANGUS

Ptuj, Ljutomerska cesta (pri Zupančiču)

TRGOVCI IN POTNIKI!

Ob priliki potovanja skozi Ptuj se zglasite v restavraciji

NARODNI DOM

(Panjan Franjo)

Odlična postrežba / Tujske sobe / Garaže

Obiščite

trgovsko hišo JAKOB ZAVRNIK

PTUJ

Ogled brezobzezen

Galanterija / pletenine / trikotaža / perilo / Tivar-obleke / Hubertus-plašči / Peko-čevlji / čevljarske in kroatke potrebščine / otroški vozički itd.

Na drobno!

Na debelo!

Foto-ateljé

Langerholc Franc

PTUJ

Prešernova ul. (Hotel Osterberger) Portreti, povečane in legitimacijske slike, amaterska dela, Leica posnetki, reprodukcije, posnetki na domu. Prvovrstna izdelava in solidne cene.

RAŠL IVAN

PTUJ

VSEH SVETNIKOV ULICA 8

priporoča

manufakturo, perilo, konfekcijo, špecerijo l. t. d.

PINOZA ALOJZ

urar in optik

PTUJ

MAJSTROVA ULICA

Prodaja ur, zlatnine, srebrnine, očal itd. Prvovrstna strokovna delavnica

VUGA & BAČNAR

PTUJ

Galanterija, moda, manipulacija nahrbtnikov

Na debelo in drobno!!

ci zasegli vso krušno zalogo in jo oddali revežem v bolnišnico.

Trženje ob tržnih dneh je bilo vezano na določene prostore. Po Martinovem ni smel nihče voziti vina v ali skotno mesto. Kdor se je pregrešil zoper to, temu so ga izlili, ali oddali hiralcem v bolnišnico ali pa zasegli za nadškofa.

Ob letnem sejmu (in der Frelung) so smeli samo mestni mesarji prodajati meso na krajih, ki so že od nekdanj za to določeni. Čevljariji so imeli svoje stojnice ob letnem sejmu v Pivski ulici na obeh straneh. Pekli, prodajalci krme in branjeveke so mo-

rali od mest, kjer so prodajali, pod stolpom in med mostovi, plačevati davek. Pestro življenje ptujskih meščanov odseva iz navideznih suhoparnih listin. Mestni sodnik je imel ob tržnih dneh, ko je zastopal nadškofa, obilo posla, ker je domači trgovci ljubosumno pazil, da ne bi kak Bistričan, Mariborčan ali Ormožan prestopil njegovih, v mestnem pravu določenih pravic. Ptujčana drugod po deželi niso smatrali za polnovrednega deželana, ker je bil v prvi vrsti podložnik solnograškega nadškofa.

Stajerski vojvoda je tudi štiti svoja mesta, posebno Maribor, Radgona in tu Slovensko Bistrico na škodo Ptuj in vinski trgovini. Dolgo časa je bilo prepovedano izvažati vina skozi Maribor ali Slovensko Bistrico. Po kateri poti naj bi bili Ptujčani vozili vina na Koroško in v Salzburg? Po hudih borbah je mesto doseglo, da so končno smeli prevažati vino tudi skozi Slovensko Bistrico, kajti od tam naprej je vodila cesta v Konjice - Vitanje - Slovenj Gradec in Dravograd in po njej izvažali svoje vino.

Ptujška trgovina je bila zelo razvita. Meščani so prodajali čez Kras v Trst in Benetke živino, kože, usnje in kovine ter dovažali laško blago, med tem tudi vino, ki so ga prodajali vzdolž Drave in Donave v Srbijo in Vlaško. Z Ogrskega so posebno uvažali živo živino. Neka listina iz leta 1430. poroča, da se je obvezal neki Oger iz Segedina, da bo ptujski meščanki dobavil do določenega roka 1000 ovac, zanje pa dobil primerno količino suknja.

Ko so si Turki po bitki pri Nikopolju l. 1396. osvojili polagoma skoraj ves Balkan in vpadali vse češče v naše kraje, je Ptuj izgubil mnogo svojih odjemalcev. Razen tega so mu pri trgovini močno škodovali boji med kraljem Matjažem, Habsburžani in solnograškimi nadškofi. Vendar si je trgovina spet opomogla, ko so potiskali Turke vse bolj proti vzhodu. Zlasti vidimo, da je stalo ptujsko celovstvo na zelo visoki stopnji. Ustanovljena je bila celo lastna bolnišnica za obrtne pomočnike. Tri letne sejme so obiskovali trgovci in obrtniki s Stajerskega, Kranjskega, Koroškega in Hrvaškega. Ta živahna trgovina je trajala do otvoritve južne železnice in Maribor je odsej prevzel nase skoraj vso ptujsko trgovino. Ptujška tranzitna trgovina je doživela svoj smrtni udarec. Dve največji špedicijski tvrdki sta ustavili svoj promet. Čeprav so potem otvorili novo železniško progo od Pragerskega skozi Ptuj v Budimpešto, se mesto z nekdanjo cvetočo trgovino vendar ni moglo tako dvigniti, kakor nekoč v davnih časih.

Tudi predvojna doba za ptujsko trgovino ni bila ugodna. Ko pa smo se znašli v svobodni domovini, je čakalo ptujsko trgovstvo in obrtništvo obilo dela in vztrajnost. Težavna je bila pot slovenskih trgovcev in obrtnikov v minulih časih. Krepko so prišli za delo za nadaljni procvit in razvoj slovenske trgovine, ki danes uživa dober sloves in zaupanje prebivalstva zlasti okoliškega kmečkega naroda. Dandanes se Ptuj ponaša z velikimi manufakturnimi, galanterijskimi, špecerijskimi, železnarskimi trgovinami, z veliko in moderno urejeno trgovsko hišo. Vse so dobro organizirane in založene ter nudijo kupcu vsakovrstno blago in izdelke od najboljših do najcenejših po najsolidnejših cenah, ki so pri nas mogoče in tudi najzibirnejšega odjemalca lahko zadovoljijo. V začetnem razvoju je tudi industrija, saj imamo v Ptuj veliko tovarno za usnje in kože, dve manjši in eno tekstilno tkalnico, dve tvornici perila, veliko, moderno žveplarno. Ptujška pletarna slovilač daleč naokrog s svojimi lepimi in strokovnjakovo izdelanimi pletarskimi izdelki. Elektra, ki se je tudi ustanovila v povojni dobi, je poskrbela za modernizacijo obratov ter ima v svojem razvoju najlepše uspehe za Ptuj in okolico.

Videli smo dolgo razvojno pot ptujске trgovine skozi vse veke, in spoznali vire nekdanjega blagostanja, a tudi ovire uspešne narodne trgovine. Da pa bo trgovini v Ptuj omogočen nadaljni razmah, so nujno potrebne dobre ceste, primerno tlakovane ulice, moderna kanalizacija, vodovod, nov dravski most, v prvi vrsti pa napredek okoliškega prebivalstva. Upamo, da bodo odločujoči krogi znali pravilno oceniti trud za nadaljnji uspešni razmah slovenske trgovine v Ptuj in se bodo s podvojeno silo lotili dela na področju našega narodnega gospodarstva.

Slatina Radenci pred novo sezono

S 1. majem se prične sezona v svetovno znanem zdravilišču na obronku Slovenskih gor, v Slatini Radencih. Zdraviliška uprava je z obsežnim aparatom pod spretnim vodstvom sedanjega lastnika dr. Anta Saviča že v rani spomladi pričela z vsemi potrebnimi pripravami za sprejem letošnjih gostov, pa tudi z ureditvijo obsežnih parkov. V sporazumu z občinsko upravo in cestnim odborom dokončuje zadnja dela z zaspavanjem ogromnega občestnega jarka niže postaje nasproti gostilni Domanjko ter z osušenjem tega prostora, ki je bil zalaga nadležnih komarjev. Ta prostor bo spremenjen v lep park in bo na ta način prejšnji zdraviliški park na levi strani banovinske ceste znatno razširjen. Ker bo po takem vodila sedanja banovinska cesta tako rekoč po sredi parka, bi bilo pač nujno potrebno, da bi se ta cesta asfaltirala in sicer od šolskega poslopja mimo postaje skozi zdraviliški park onstran do Jurkovičeve gostilne, da

celo svetovni sloves, saj ustreza zahtevam najbolj razvitega mednarodnega občinstva, kar dokazuje zlasti vsakoletni porast gostov. Izjemo je tvorilo lansko leto, ko je zaradi znanih evropskih dogodkov izostalo precej gostov iz bivše Avstrije.

Padcu tuji gostov pa je sledil porast gostov iz notranjosti države in porast gostov iz Madžarske in Italije, od koder so tudi za letos že prijavili številni gostje, zlasti za glavno sezono, ki se prične s 1. julijem.

Gradnja mostu Radenci - Petanjci v zadnjem času hitro napreduje. Pričakujemo, da bo tudi ta dograditev mostu, ki bo vezal obsežno Prekmurje z gornjim delom Priekije in Slovenskimi gorami pri zdravilišču Slatina Radenci, promet v zdravilišče znatno poživila, zlasti še, ker bo omogočena tudi uvedba avtobusnih voženj od Maribora, Radencev, Murske Sobote, Dolnje Lendave in obratno. Sicer pa dobimo to leto prvič nočne vlake, kar vse govori za dvig tujskega prometa v tem predelu naše ožje domovine.

ne bi bilo ob velikem poletnem prometu toliko prahu, ki se kakor oblaki dima dviga nad obsežnim in lepo urejenim zdraviliškim parkom.

Z dokončno dograditvijo številnih novih objektov in ureditvijo sodobnih kopališč naprav je izven dvoma, da se je to zdravilišče uvrstilo med prva, najboljša in najlepša naša zdravilišča, ter je doseglo

**širite
naročajte
»JUTRO«**

SLOVENIA TRANSPORT

Železniško-carinski, špedicijski in transportni zavod za industrijo in trgovino
družba z o. z. — last. Josip L. Šilih

Ljubljana — Miklošičeva cesta — Jugoslavija

Brzjavni naslov: Sloveniatransport. — Telefon
27-18, 37-18, car. pisarna 37-19, stanovanje 2419.

IZVOZ

JESENICE

EKSPOZITURE:

RAKEK — MARIBOR — SUSAK

UVOZ

Zastopstva in korespondenti v vseh industrijskih
in trgovskih centrih tu- in inozemstva.

Špedicija — Mednarodni transporti — Odprema robe po kopnem in po morju
preko raznih tu- in inozemskih pristanišč — Brzi zračni promet na vseh obsto-
ječih zračnih progah — Zbirni promet za tu- in inozemstvo — Reekspedicije
Strojni transporti

Carinska špedicija — Oskrba uvoznega, izvoznega, tranzitnega ocarinjenja ter
raznih dovoljenj za carine svobodni in znižani uvoz

Skladišča — Prevozi — Avtotransporti — Preselitve s pohištvenimi vozovi —
Inkaso faktur in povzetij

Železniško-carinski, tarifni in revizijski biro — Kontrola tovarnih listov in carin-
skih deklaracij — Reklamacije — Rekurzi — Transportni proračuni — Želez-
niško-tovorninske in carinsko-tarifne informacije — Oskrba transportnih
zavarovanj — Obavljanje vseh v transportno stroko spadajočih poslov

L. WINDER:

Gospod iz Konopišta

Roman o Francu Ferdinandu

(Avtoriziran prevod)

duhovščino so z nejevoljo videli, da ni bil poklican v Belvedere noben drug duhovni dostojanstvenik, ki bi bil zamenil prestolonaslednikovega bivšega zaupnika in učitelja. Madžarski, ne avstrijski duhovnik je smel živeti v Belvederu, delovati kot izpovednik in učitelj ter si ustvarjati tla pod nogami. Avstrijska duhovščina je sicer vedela, da tisti, ki je bil poklical madžarskega prelata dr. Lanyija v Belvedere — največ zato, da bi poučeval madžarščino — ni bil nadvojvoda, ampak njegova žena, toda nevarnost, da avstrijska duhovščina nepovračljivo izgubi svoj vpliv na bodočega cesarja, ni bila zato nič manjša. Cerkvenim prvakom, ki so nek-
daj podpirali cesarja v njegovem boju proti grofici Chotkovi, Franc Ferdinand ni hotel odpustiti. Seveda pa prestolonaslednikovo razmerje do katoliške cerkve zaradi tega še ni moglo biti brezupno skaljeno, kajti Franc Ferdinand je bil ostal pobožen katoličan, in njegova pobožna žena je imela gorečo željo, da bi ga potrdila v njegovi pobožnosti. Odrašenik in Mati božja sta bili edini sili, ki sta jima belvederski gospod in belvederska gospa zaupala; njuna edina opora v boju zoper sovražni svet je bila molitev. Nad takim pobožnim, vernim gospodom duhovščini ni bilo treba obupati.

A kako naj ga spet pridobi? Kako naj mu do-
kaže, da on in cerkev ne smeta živeti v neslogi? Cerkev je bila ogrožena, povsod so se gibal njeni

85

sovražniki, ohrabreni in gnani od nevarnega duha nove dobe. Liberalizem, ki so ga klerikalci sovra-
žili, sicer res da že davno ni bil več tako vpliven kakor za časa prestolonaslednika Rudolfa, najviš-
jega zavetnika liberalcev toda novi sovražniki, ki se jih je morala duhovščina bati, so bili mnogo ne-
varnejši. Vsenemci, nemški nacionalci in socialci demokratije so imeli, čeprav so trdovratno pobijali drug drugega, bistven skupni namen, važno skup-
no zanimanje: zmanjšanje cerkvene moči. Avstrijska socialnodemokratska stranka, ki je bila na svojem dunajskem strankarskem dnevu zamenila stari hainsfeldski program z »dunajskim progra-
mom«, je dobivala pod smotnim vodstvom svojega voditelja dr. Viktorja Adlerja čedalje večji vpliv na delavske množice. Slabo plačanim delavcem, ki bi jih bilo podjetništvo hladnokrvno pustilo umreti od gladi, je šlo v glavo, da jim Bog ne bo pomagal, če si sami ne pomorejo. Toda velika nevarnost, ki je grozila avstrijski duhovščini, ni izhajala toliko iz socialnih demokratov, kolikor iz Vsenemcev. So-
cialnodemokratski delavci niso sovražili cerkve, temveč izkoriščevalstvo, ki mu niso hoteli biti več v oblasti; njihov boj se je obračal proti lakoti, stiski in bedi življenja, nevrednega ljudi. Vsenemci — in z njimi nemški nacionalci — so pa sovražili kato-
liško cerkev. Njihovo geslo je bilo: »Proč od Rima!«
V velikih množicah so izstopali iz katoliške cerkve in prestopali v protestantstvo. Bili so sovražniki Avstrije; oni niso marali katoliške Avstrije, temveč Veliko Nemčijo, Vsenemčijo, kakor so jo imenovali, ki naj bi obsegala vsa nemška ozemlja v Evropi. Ta Velika Nemčija naj bi bila po njihovih željah mogočnejša od vseh drugih držav na svetu in naj bi zavzela v Evropi vodilen položaj, ki bi zbujal strah in trepet.

Proti tem strankam se je za zdaj še uspešno borila nemška krščansko-socialna stranka, ki je bil njena glava dunajski župan dr. Lueger. Barvi te

stranke sta bili črna in rumena — avstrijski barvi. Dunajski župan, ki cesar več let ni hotel potrditi njegove izvolitve, je branil Avstrijo in cesarja zoper vse sovražnike. Lueger je bil cesarjev brani-
telj, najprej pa branitelj ogrožene katoliške cerkve.

Naval, ki mu je morala kljubovati cerkev, je iz-
kušal omajati tudi moč krščansko-socialne stranke; zato sta bili cerkev in stranka v velikih skrbih za prihodnost. Duhovščina in krščansko-socialna stranka se v takšnem težavnem položaju nista mo-
gli odreči naklonjenosti bodočega cesarja. Ker njun posrednik, namestni škof dr. Marschall, ni imel več dostopa v Belvedere, je bilo treba nasno-
vati drugo zvezo med stranko in prestolonasledni-
kom. Lueger, čigar priljubljenost je bila prestolo-
nasledniku enako malo všeč kakor cesarju, ni mogel prevzeti vloge posredovalca. Ne da bi imeli zaupanje v uspeh, so šli pred sklicanjem katoliške-
ga kongresa nekateri zastopniki duhovščine in kato-
liške stranke v Belvedere, prosit prestolonasled-
nika, naj postane zaščitnik katoliškega šolskega društva, čigar uspevanje je bilo za krščansko-socialno stranko življenjsko važno. Ako bi Franc Ferdi-
nand sprejel to zaščitništvo, bi bil s stranko kar najtesneje združen.

Franc Ferdinand je izjavil, da sprejme zaščitni-
štvo. Še presenetljivejši od tega uspeha, ki ga ni-
sta pričakovali ne Lueger ne duhovščina, je bil pa politični nagovor, ki ga je imel prestolonaslednik pred odposlanstvom. Rekel je, da rad prevzame za-
ščitništvo, da bo pa še mimo tega dejavno podpiral katoliško šolsko društvo v potrebnem boju proti vsem sovražnikom katoličanstva in stal v prvi vrsti bojnikov zoper gibanje »proč od Rima«. »Proč od Rima« pomeni: »Proč od Avstrije«. Zaradi tega je protirimsko gibanje veleizdajniško.

Ta nagovor, ki so ga s prestolonaslednikovim dovoljenjem objavili v listih, je bila vojna napo-

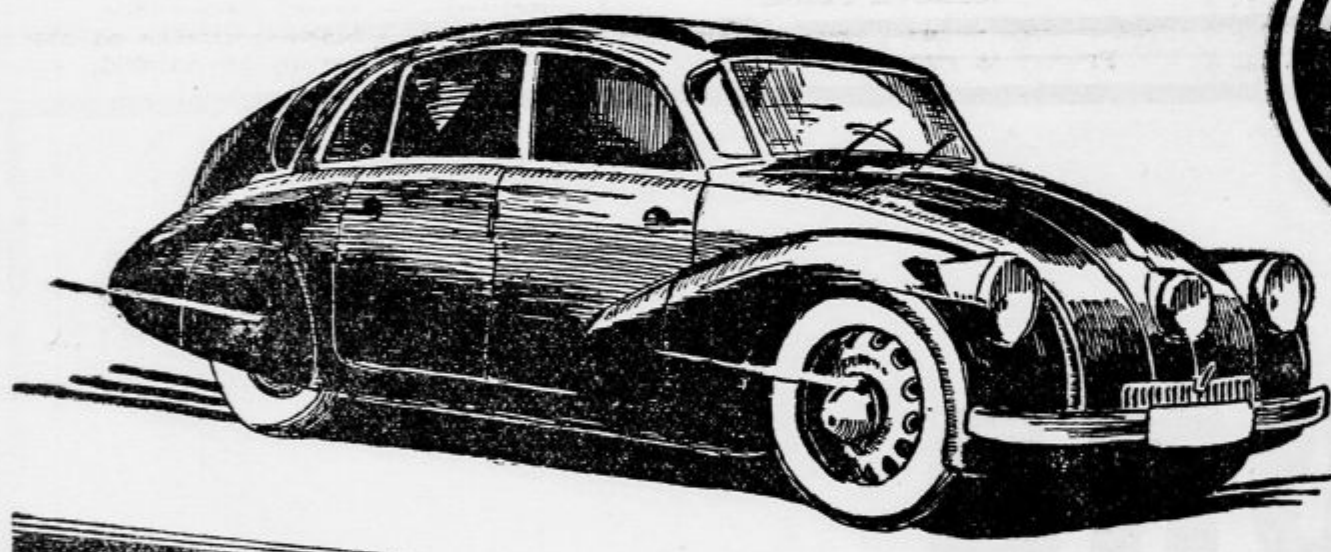
ved. Vse avstrijske stranke, ki so pobijale krščan-
skosocialni program, so srdito napadle prestolo-
naslednika. Vse so izjavile v avstrijski poslanski zbornici, da prestolonaslednik ni imel pravice, po-
stati zaščitnik katoliškega šolskega društva, ki hoče ustanavljati verske šole, kar po besedilu državnih osnovnih zakonov ni dovoljeno. Ostre strune, ki so jih v interpelacijah in tisku ubirali proti presto-
lonasledniku, so bile razumljive le tistemu, kdor je vedel, da smejo napadalci računati z napaden-
čev neprijateljnostjo »na najvišjem mestu«.

Cesar ni posegel vmes. Res je bil prepovedal prestolonasledniku vsak politični nastop, a ta boj za katoličanstvo ga je bilo tem manj volja grajati, ker si je bil Franc Ferdinand s svojim dejanjem nakopal veliko krdelo novih neustrašnih sovražni-
kov. Franc Ferdinand je bil od tega dne v očeh javnosti izrazil strankar, prvobornik krščanskih socialcev. Spet je bil zatajil svoj veliki načrt za prihodnost, ki je bil narodom še neznan, kajti po-
slej mu ni mogel nihče več verjeti, da res želi po-
miriti vse stranke in vse narode v monarhiji, dati vsem enake pravice in pridobiti vse uporne življe za velikoavstrijsko misel.

Tisti, ki ga niso poznali, so začudeno vpraševali, čemu je po nepotrebnem izzval stranke; zakaj mu ni bilo ljubše ohraniti nepristranost svojega polo-
žaja in kazati nasproti vsem strankam tisto vzdrž-
nost, ki jo je bil cesar spoznal za najvišji zakon vsakega vladarja. Franc Ferdinand se je vdajal temnemu gonu. Ženina vzhicena pobožnost ga je zanašala, in gnalo ga je, da bi pokazal vsem bogo-
tajcem in sovražnikom katoliške cerkve stisnjeno pest. In gnalo ga je, da bi vsem sovražnikom, naj-
prej pa Vsenemcem, ki so hoteli pripojiti habsbur-
ško cesarstvo državi, ustanovljeni od Bismarcka, že zdaj jasno in odločno povedal, da kot cesar ne bo trpel njihovega početja.

LJUBLJANSKI VELESEJEM

PAVILJON F

TATRA TYP 87,

8-cilindrski zračno hlajeni, zadaj vgra-
jeni motor 75 HP. Čisto aerodinamična
limuzina s 5-6 sedeli, maksimalna
brzina 160 km na uro. Poraba bencina
vsega 14 litrov na 100 km.

TATRA TYP 57b,

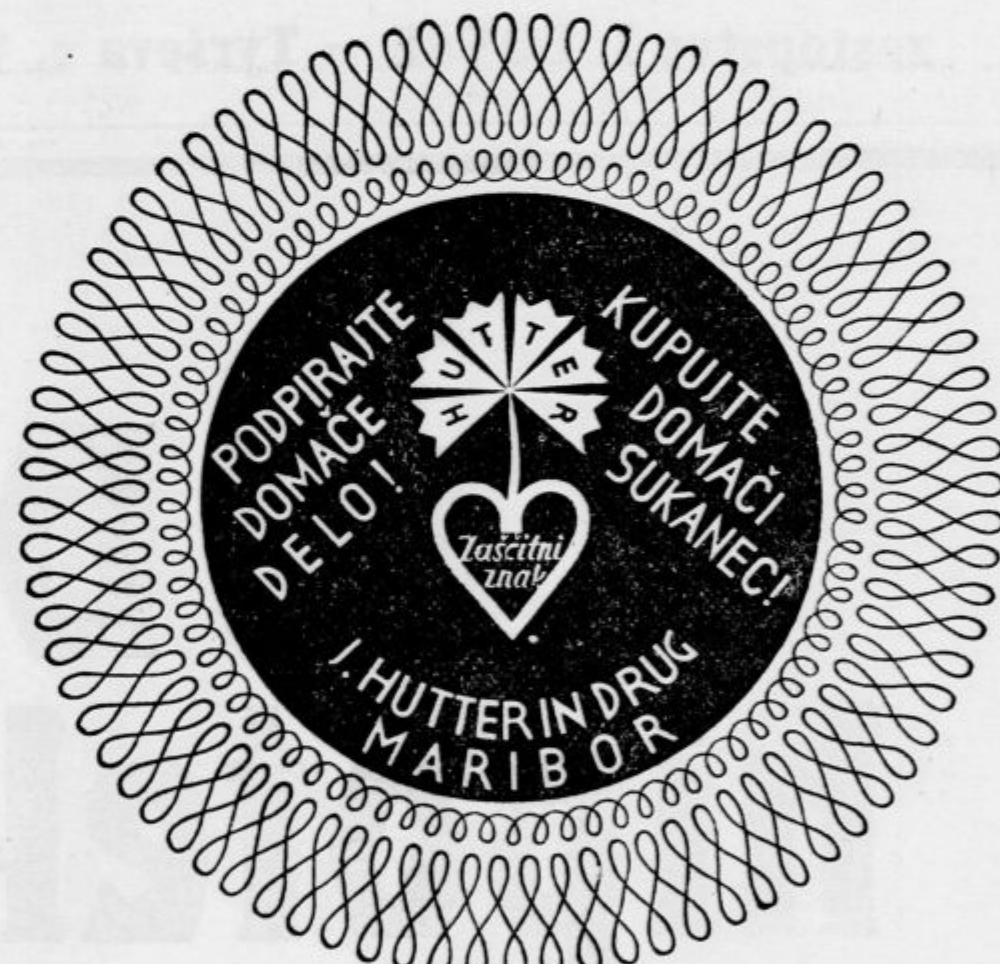
4-cilindrski zračno hlajeni motor 25
HP. — Znana solidna izdelava.

Petovar Lavoslav

TATRA - AUTO

ZAGREB, GAJEVA ULICA št. 42

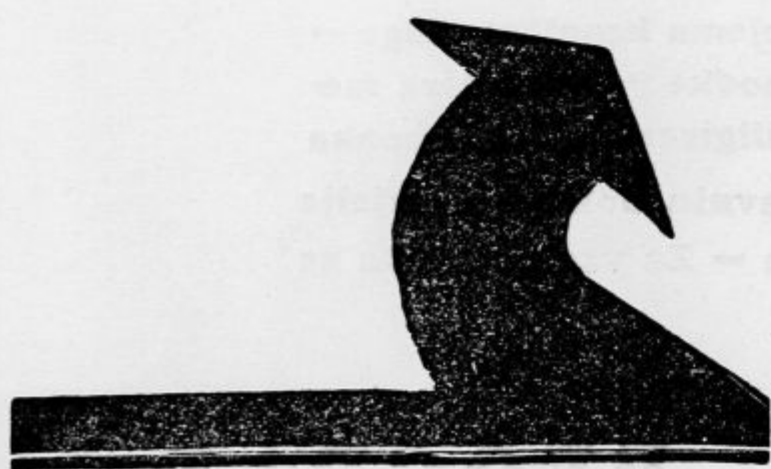
TELEFON številka 71-17

Thoma & Co

Mehanične tkalnice svilenih izdelkov, barvarna,
apretura in tiskarna

MARIBOR in POBREŽJE

Telefon številka 21-77, 21-76

Brzjavni: THOMA MARIBOR

Izdeluje vse vrste blaga kakor:

Crepe de chine
Crepe satin
Crepe mongol
Crepe marocaine
Crepe imprimé

modno svilo v različnih izdelavah,
svileno podlogo za plašče. — Svi-
lene brokate, nadalje vse vrste
jacquardnega blaga, brokate za
odeje, satin za odeje

Svilene rute
Echarpes, Shawls

TVORNIC A ČOKOLADE

ADOLF ZAVRTANIK

LESCE-BLED

nudi najboljše izdelke vseh vrst čokolade

Oglejte razstavljeno blago na velesejmu — Paviljon H

Proba

K R A N J

USTANOVLJENO 1885

INDUSTRIJA PERILA IN SPLOŠNE KONFEKCIJE

PRIZNANIH NAJPOPOLNEJSIH
KROJEV IN ZADNJIH NOVOSTI

CENE ZA GROSISTE KOT DETAJLISTE KONKURENČNE

VISOKOVREDNI **BELI CEMENT**

„LILJAN“

PROIZVOD TOVARNE »DALMATIA« D. D.
KASTEL SUČURAC PRI SPLITU
ZA FASADE, STOPNICE, TERACO,
UMETNI KAMEN,
CEMENTNE IZDELKE ITD.
ZASTOPSTVO IN ZALOGA:

M. GREGOVIĆ & CO

LJUBLJANA, CELOVŠKA CESTA št. 37. — Tel. 39-48

Josip KOBE

NOVO MESTO

veletrgovina

špecerijskega-delikatesnega blaga na
drobno in debelo. — Zastopstvo Stan-
dard Vacuum Oil Comp. d. d. Zagreb.
Na željo cenj. odjemalcev dostav-
ljamo blago direktno na dom z
lastnim avtomobilom in priračuna-
njem lastnih prevoznih stroškov.

Velika izbira modernih damskih
plaščev, dežnih plaščev za dame in
gospode, ter vsa v stroko spadajoča
dela, po najhitrejšem izidu novosti,
v modi ali kroju, samo v modnem
salonu za dame in gospode

Šetinc Lado

Novo mesto

BORGWARD

(H A N S A — L L O Y D)

TOVORNI AVTOMOBILI

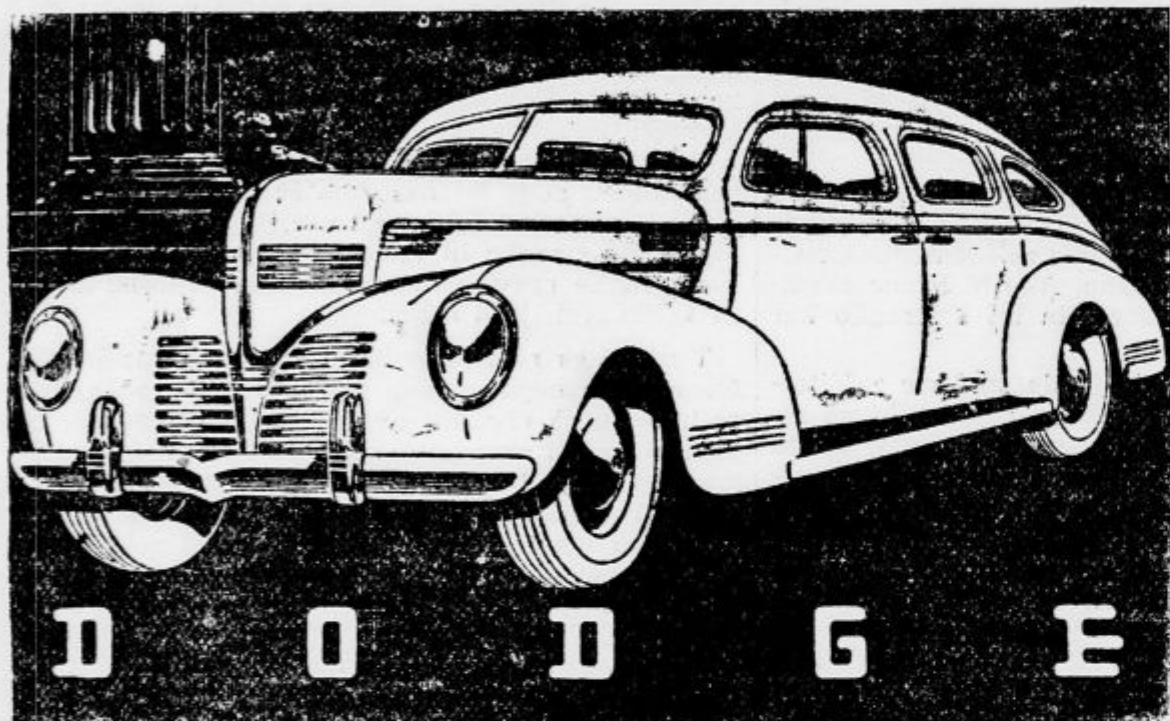
1 — 5 To BENZIN IN DIESEL

Jerman & Co

d. z o. z.

LJUBLJANA, Kolodvorska ulica 8

razstavljeno na ljubljanskem
v e l e s e i m u

Kvalitetne amerikanske avtomobile
izdelek

CHRYSLER, Detroit U.S.A.

uvaža direktno

zastopstvo I. LOVŠE — Tyrševa c. 35

SPLOŠNA ZAVAROVALNA DRUŽBA

ANKER

PODRUŽNICA LJUBLJANA, KRALJA PETRA TRG 8/I.

Z A V A R U J E:

ZIVLJENJE / POŽAR / NEZGODE /
JAMSTVO / LOM STEKLA / VLOM
AUTOKASKO IN JAMSTVO / CHO-
MAGE — TER PREVZEMA TUDI
DRUGE VRSTE ZAVAROVANJ.

Državna hipotekarna banka

KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

(prej Uprava fondov osnovana 1862. l.)

Banko upravlja neodvisen upravni odbor.

Centrala je v Beogradu.

GLAVNE PODRUŽNICE:

Zagreb, Ljubljana, Split, Sarajevo, Cetinje, Novi Sad, Niš,
Skoplje, Banja Luka in Zemun.

AGENCIJE:

Kragujevac, Valjevo, Čačak, Pančevo, Petrovgrad,
Bitolj in Prijepolje.

GLAVNI BANČNI POSLI: Upravlja vse državne in javne fondе, depozite, pupilni in cerkveni kapital, samo-
stanski, občinski in zadužbinski denar i.t.d. — Emitira obveznice in zastavnice — Sprejema hranilne vloge —
Daje posojila na nepremičnine, a občinam in samoupravnim telesom na davek in dohodke — Eskontira me-
nice denarnih zavodov, lombardira vrednostne papirje, delnice Narodne banke in Priviligirane agrarne banke
ter blagajniške zapise ministrstva financ, eskontira prihodnje kupone svojih zastavnin dolarske emisije
(Seeligmann) nostrificirane v kraljevini. — Za vse bančne obveznosti jamči država — Za vsa pojasnila se
je obrniti na naslov:

DRŽAVNA HIPOTEKARNA BANKA — BEOGRAD
ali na njene podružnice.

Nekaj o uporabljivosti električne energije

Dandanes je samo ob sebi umevno, da povsod tam, kjer je električni tok na razpolago, isti služi za razsvetljavo in pogon motorjev. Ugodnosti električne razsvetljave in električne pogonske sile so danes v ljudstvu že tako globoko vkoreninjene, da ni več potrebna posebna propaganda, da se tudi revnejši sloji pridobijo za vporabo električnega toka za luč in pogon. Tokovne cene so pri skoraj vseh električnih podjetjih že tako znižane, da more električni tok uspešno konkurirati z vsemi drugimi energijskimi viri.

Širokim plastem ljudstva pa ni znano, da služi električni tok že dalje časa in z velikim uspehom tudi za kuhanje in da se tudi pri nas opaža vedno večje zanimanje za uporabo električne energije v to svrhu. Prednosti električnega kuhanja so za vsako gospodinjstvo tako velike, da ne bi smela nobena gospodinja več odlašati, da se pri najbližnjih električnih podjetjih informira o porabi in ceni toka za kuhanje, o stroških za nabavo električnega štedilnika kakor tudi drugih koristnih aparatov.

Električna podjetja nudijo posebno ugodne tokovne cene za kuhanje, ki omogočajo tudi manj premožnim slojem uporabo električnega toka za kuhanje.

Za poletje

TEKSTILNE TVORNICE

MARKO ROSNER

BOMBAŽNE PISANE TKANINE VSEH VRST
IN HLAČEVINA

JUGOSVILA D.Z.O.Z.

SVILENE MODNE TKANINE IN TISK NAJBOLJŠIH
KAKOVOSTI.

JUGOTEKSTIL DZOZ.

POPELINI, BLAGO ZA ŠPORTNE SRAJCE IN PO-
LUSVILENE TKANINE VSEH VRST.

MARIBOR

TOVARNA VERIG D. D.

V LESCAH PRI ELEDU

IZDELUJE

VERIGE VSEH VRST
JEKLENE PLUGE ZNAMKE „LESCE“
PLUŽNE DELF, PLUŽNE GLAVE
ŽIČNIKE, VZMETI ZA POHIŠTVO
KLESCE, NAKOVALA

LESCE, TELEFON 51 — 16

„PUTNIK“ MARIBOR

TUJSKOPROMETNA ZVEZA V MARIBORU

URADNA POTOVALNA PISARNA - BANČNI ODDELEK Z MENJALNICO
GLAVNA KOLEKTURA DRŽAVNE RAZREDNE LOTERIJE

Tel. int. 21-22
21-29
Ček. račun
14.720

Vse železniške vozne karte za domače in inozemske proge v predprodaji po originalnih cenah z vsemi možnimi popusti. Nakup in prodaja vseh valut, kreditnih pisem, potovalnih čekov, hotel-skih bonov itd. po najugodnejših cenah. Preskrba vizumov za vse države. Zavarovanje potnikov. Organizacija izletov, društvenih potovanj z avtobusi, vlaki in parobrodi (obisk svetovne razstave v New Yorku). Brezplačni prospekti, brezplačne informacije v vseh zadevah tujkega prometa.

Srečke državne razredne loterije

Brez skrbi, poceni in udobno potujete
le s posredovanjem „PUTNIKA“

Podružnice: MARIBOR - glavni kolodvor, ŠT. NJ - državna meja, CELJE, PTUJ, ROGAŠKA
SLATINA, GORUJA RADGONA, DRAVOGRAD

DELNIŠKA
DRUŽBA PIVOVARNE

UNION

V LJUBLJANI

priporoča svoje
izborne izdelke:

SVETLO IN ČRNO
UNION PIVO
v sodih in steklenicah

PEKOVSKI KVAS IN ŠPIRIT
VSEH VRST.

Ustanovljena
1895. leta

Žiro račun:
NARODNA
BANKA KRALJ.
JUGOSLAVIJE

PUČKA ŠTEDIONICA D. D.
Ljudska hranilnica d. d. — Volkssparkasse A. G.

KUTINA

MOSLAVINA

Din 200,000.000 (dvesto milijonov)

VPISANA KONČNA HRANILNIČNA GLAVNICA

TELEFON
interurban št. 5

Čekovni račun:
POŠTNA
HRANILNICA
ZAGREB 46.788

- Bavi se** z vsemi bančnimi in hranilničnimi posli
- Sprejema** vloge na vlozne knjižice in tekoči račun, ki jih zelo ugodno obrestuje. Nevezane vloge izplačuje brez vsake odpovedi.
- Eskontira** menice in druge vrednostne papirje.
- Podeljuje** amortizacijska posojila, odplačljiva na 1—10 let v mesečnih obrokih.
- Posojila:** hipotekarna na podlagi nepremičnin;
kontokorentna za trgovce in obrtnike;
uradniška na podlagi kompetence državnih in samoupravnih uradnikov;
lombardira na podlagi vrednostnih papirjev in blaga.
- Vsa posojila** daje samo hranilec ODDELKA ZA VARČEVANJE IN KREDIT po šestih mesecih redne štednje in v skladu z določbami istega.
- Kupuje in prodaja** vse vrste vrednostnih papirjev in daje nanje posojila.
- Pristopite takoj k našemu oddelku za varčevanje in kredit kajti:**
- uplačujete majhno vsoto tedensko
 - uživajte visoke obresti
 - prihranite znatno gotovino
 - dobivate brezplačno zavarovanje
 - imate pravico, da zahtevate raznovrstna posojila
 - sodelujete brezplačno na žrebanju dobitkov.

Vsa navodila dajemo naravnost ali potem naših pooblaščenecv.
Zahtevajte prospekte!

Pučka štedionica d. d.
KUTINA
MOSLAVINA

Mali oglasi

Kam pa, kam?

Beseda 1 din, davek 3 din za šifro ali dajanje naslova 5 din, najmanjši znesek 17 din

V gostilni Putrich danes in jutri domača zava do 2 ure. Ljubna vina, gorka in mirna jedila. Vljudo vabljeni. 13800-18

Službo dobi

Gospodično (bono) iščem k otrokom s perfektnim znanjem nemščine. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Dobro«. 13756-1

Servirko za hotel na Gorenjskem sprjemem. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Gorenjsko«. 13785-1

Službe išče

2 hotelski sobarici prva in druga moč, iščeta zaposlitve za sezono kjerkoli v Jugoslaviji. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod šifro »Resnost«. 13805-2

Slaščičar. in med. pomočnik, vešč v čokoladi in desertu išče službo, najraje v tovarni. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Dolgoletna praksa«. 13742-2

1000 din nagrade dam tistemu, ki mi preiskrbi službo posamično, ga službe ali kaj sličnega. Ponudbe na Rudolf Korenjak, Sv. Barbara v Halozah. 13745-2

Zasluzek

Vsaki osebi, družini nudi stalni zaslužek doma »Mara«, izdelovalnica nogavic in plen, Maribor. 123-3

Prodaj

Parkete kupite v dobri kakovosti ugodno pri ALOJZIJU KANCU, tovarna parketov, Mengeš. 13825-6

Relief Jugoslavije prodam. Kovačič, Tržička c. 6. 13789-6

Vojno brodovje podmornice, križarke, rušilci s topovi, zelo lepo in masivno izdelani posamično, skem. načrta, so zakasneli prevoz v Ameriko ter se bodo prodali na ljubljanskem veletrgu in sicer na vselelnem prostoru po smešni ceni, doli 15 komad. — Razveselite otroke s to lepo in trajno igračo! 13797-6

Dvigalo (Aufzug) za skladišče (150-150), 150 stolov, mize, omara za pivo, 2 pipi, mali sodčki, vse v dobrem stanju poceni naprodaj. Beethovnova, dvorišče št. 9. 13695-6

Dva spalna fotelja in linolej za jedilnico — prodam. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 13774-6

Otroške vozičke

tricklike v veliki izbiri najceneje dobite pri BANJAI, Ljubljana, Miklošičeva 20. 13634-6

Glasbila

Gramofon kovčeg »Columbia« skoraj nov in 50 krasnih dobro ohranjenih plošč prodam. Naslov v vseh posl. Jutra. 13599-26

Radio

Radio aparate od din 750. — pa do najboljših ugodno dobite pri »Tehnike Banjai, Ljubljana, Miklošičeva 20. 13636-9

Auto, moto

DKW Luxus-cabrio dvosedec, malo vožen, v stanju kakor nov, — DKW Special-cabrio in DKW Special-limuzino, model 1936 ter več drugih dobro ohranjenih vozov ugodno prodajam. DKW zastopstvo J. LOVSE, Ljubljana, Tyrševa 35. 13708-10

Adler avto 2 oziroma 4-sedežen, 12—50 HP, dobro ohranjen, v brezhibnem voznem stanju, naprodaj za 9.000 din. Poizve se: Marmontova ulica 28, telefon 48-83. 13767-10

Kolesa

Prispela nova kolesa V veliki izbiri najceneje dobite le pri »Tehnike Banjai, Ljubljana, Miklošičeva 20. 13635-11

Dobavni tricikel na motorni pogon, nosilnost ca 250 kg, ugodno prodajam DKW zastopstvo J. LOVSE, Ljubljana, Tyrševa 35. 13709-11

V najem

Klet oddam v najem. Velika za 1000 hl. Poizve se pri J. Oražem, Predovičeva 5, — Moste, Ljubljana. 13616-17

Lokali

Zagrebsko agenturno-komisij. podjetje prvotno uvedeno v vse države, z poslovnim izvirno, renomirano in solidno, napredaj radi starosti lastnika za 120.000 din. Inteligentnim družinam, gospodom ali gospem prvotna, osebno ugodna eksistencija. Poslovanje s korespondiranjem. Prodajalec vpletel kupca s trimesečnim sodelovanjem in vsesplošno poslovanje brezplačno. Letna dokazana zaslužna vsota 200.000 din. Sprejme se event. inteligentnem kompanjon ali kompanjonka. Ustmenne informacije dajete interesentom. Poslovnica Pavleković, Zagreb, Ilica br. 144. 13673-19

Lokal 5 ali 6 sob v centru mesta za pisarne, — išče solidno podjetje. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »1. avgust«. 13790-19

IZDELOVANJE
LIKERJEV,
DEZERTNIH VIN
IN SIRUPOV

žganjarna

Jakob Perhavec

Maribor — Gosposka ulica št. 9

TELEFON 25-80.

RUM — KONJAK
SLIVOVKA — BRINJEVEC —
DROZENKA in KLEKOVACA.
SPECIALITETA:
GRENAK in VERMUT.
NA DEBELO! NA DROBNO!

Lokal oddam. Jurčičev trg 3-I. 13793-19

Lokal s stanovanjem, oddam takoj. Florijanska 31. 13722-19

Gostilno s trafikom v centru Zagreba, tri ve like gostilniške sobe, velik vrt za 150 oseb, dnevno godbe, nizka na jemmna. Promet mesečno 100.000 din prodam zaradi bolezni za 70.000 din, z vsem inventarom. Ponudbe na Fr. Miljoš-ka, Zagreb, Palmotičeva ulica 28. 13740-19

Posest

Vilo v Rogiški Slatini prodam. Pojasiša daje: Matanič, frizerski salon, Rogiška Slatina. 13625-20

Weekend koča v Ločnici pri Medvodah, naprodaj za 1.000 din. Ima sobo in vežo z ognjiščem. Goad in potok tik hiše. Informacije v trafiki, Mestni trg 20. 13822-20

Gostilniško posestvo v najboljšem stanju, pripravo tudi za vinsko trgovino, z velikim senčnatim vrtom, naprodaj z vsem inventarjem. Posestvo je na zelo prometni točki ob veliki cesti v Ljubljani. Le resne ponudbe se odgovarjajo pod šifro »Dobra eksistencija«. 13802-20

Novo enodružinsko hišo s parcelo prodam. Sp. Dobrava 188 pri Tegnju Maribor. 13680-20

Kupim hišo v Ljubljani do 600.000 din. Ponudbe na oglas. odd. Jutra pod »Hiša 600.000«. 13763-20

Stanovanje odda Dvosob. stanovanje oddam takoj. Streliška ulica št. 22. 13824-21

Enosob. stanovanje oddam takoj. Društvena ul. št. 28. 13799-21

Trisobno stanovanje komfortno, s centralno kurjavo v sredini mesta oddam 1. junija t. l. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 13464-21

Dvosob. stanovanje kuhinja, shramba in vse priključne oddam 15. junija ali 1. julija. Rožna dolina, Cesta X, 27. 13718-21

Dvosob. stanovanje s kopalnico in plinom v kuhinji oddam s 1. julijem mirni stranki. Naslov v vseh posl. Jutra. 13762-21

Dvosob. stanovanje sončno, oddam mirni stranki, točno plačljivi stranki. Moškerčeva ulica 11, Zelena Jama. 13719-21

Stanovanja 1234

Mirna stranka odrasle osebe, išče dvosobno stanovanje s priključniki. Pismene ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »M 39«. 12848-21a

Dvosob. stanovanje ceneno event. kabinet, prijazno, išče za 1. julij samoupravni uradnik na severni, vhodni ali zahodni periferiji. Točen plačnik. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Mirno stanovanje«. 13771-21a

Sobo odda

Opremljeno sobo event. s hrano in souporabo kopalnice, oddam takoj ali 15. junija. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 13724-23

Opremljeno sobo strogo separirano, oddam gospodu. Florijanska ul. 31. 13723-23

Lepo solnčno sobo v centru Ljubljane, s strogo separiranim vhodom, oddam takoj solidnemu gospodu. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 13775-23

Opremljeno sobo s posebnim vhodom in s souporabo kopalnice za 1. ali 2. gospodoma, oddam takoj. — Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 13760-23

Opremljeno sobo čisto, zračno oddam na Aleksandrovi 7-II. 13761-23

Opremljeno sobo s posebnim vhodom, solnčno, z električno lučjo, oddam. Reber, št. 3-II, desno. 13823-23

Sobe išče

Beseda 1 din, davek 3 din za šifro ali dajanje naslova 5 din, najmanjši znesek 17 din

Prazno sobo separirano ev. dve mali v neposredni bližini opere iščem. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod šifro »Čisto in lepo«. 13729-23a

Sobo za dve osebi iščem za takoj ali 15. junijem. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Ves dan od sotene«. 13743-23a

Informacije

Beseda 1 din, davek 3 din za šifro ali dajanje naslova 5 din, najmanjši znesek 17 din

VINTERI poznani svetski grafolog, pride v Ljubljano v nedeljo zvečer v hotel »Slone«. 13773-31

Razno

Beseda 1 din, davek 3 din za šifro ali dajanje naslova 5 din, najmanjši znesek 17 din

Nega lepote zanimivo broturico dobite brezplačno, ako javite naslov z dopisnico: Superba, Zagreb, Ilica 64. 11843-37

Od Vas je odvisno, da imate obliko vedno kot novo zato jo pustite redno kemično čistiti ali barvati v tovarni JOS. REICH Ljubljana Poljanski nastp 4-6 Piskala — Svetolikajica

DRŽAVNE TOVARNE AVIJONOV V KRALJEVU

sprejmejo v službo več strugarjev, rezkarjev (frezerjev), brusilcev, orodničarjev in enega tiskarja (drukerja).

Plača in pogoji po dokazani sposobnosti. Javiti se je osebno ali pismeno Personalnemu oddelku tovarne. — Potrebne poslovna knjižica, vojaška izkaznica ali spričevalo o odslužitvi vojnega roka in npravnostno izpričevalo.

ZAHVALA

Ob priliki požara, ki je uničil moje gospodarsko poslopje in pretel uničiti tudi hišo so se posebno potrudili člani gasilskega društva iz Kamnegorice. Njim kakor tudi obema zavarovalnicama »Slaviji« in »Jadranski zavarovalnici«, ki sta se izkazali pri oceni in poravnavi škode zelo uvidevni — se najpri- srčneje zahvaljujemo.

Vladimir Kapus

ZAHVALA

Vsem, ki so ob težki izgubi mojega ljubljenega soproga, gospoda

ANTONA PIRCA

KLJUČ. DRŽ. ZEL.

z menoj sočustvovali se najiskreneje zahvaljujem. Posebna hvala gosp. Hüblu za ganljive besede ob odprtem grobu, pevskemu in godbenemu zboru »Dravec«, nac. udruženju železničarjev, stanovskim tovarišem, vsem darovalcem krasnih vencev in soplekov, sploh vsem in vsakemu posebej priročna hvala!

MARIBOR, dne 3. junija 1939.

GLOBOKO ŽALUJOČA ŽENA

Oglasi v „Jutru“ imajo vedno uspeh!

V globoki žalosti naznanjamo, da je Vsemogočni poklical danes k Sebi našo ljubljeno, dobro mamo, gospo

APOLONIJO PIRŠ roj. JEŽEK

prevideno s tolažili sv. vere. K večnemu počitku jih spremimo v nedeljo, dne 4. junija ob 15. uri od doma žalosti šišenska c. 22 na pokopališče v Dravljah.

LJUBLJANA — ZG. ŠIŠKA, dne 2. junija 1939.

Žalujejoči:

KAROL, RUDOLF, ALOJZIJ, sinovi; ANGELCA, hčerka; MILAN BURIC, zet; MILICA in LUCIJ, sinahi; vnuki in vnučkinje in ostalo sorodstvo.

Predilnica, tkalnica, belilnica, apretura, barvarna in tiskarna tkanin

Izdeluje vsakovrstno bombažno prejo, surove moline, belo blago v širini od 70 do 200 cm, gladko in tiskano umetno svilo, kot specialiteto gladek in tiskan Cord-žamet, barhente, flanele itd.

MARIBORSKA

TEKSTILNA TVORNICA

DRUŽBA Z O. Z., MARIBOR

MARIBOR - MELJE

Telefon 24-15. Brzjaviti: Tekstiltvor

V globoki žalosti sporočamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, da je naša nad vse ljubljena mati, stara mati, gospa

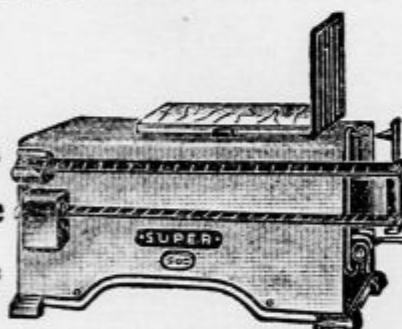
Marija Schwarz-Vaslé roj. URANKAR hotelirka in posestnica v šoštanju

v četrtek, dne 1. junija ob pol 6. uri popoldne po kratki, a težki bolezni mirno v Gospodu zaspala. Pogreb nepozabne pokojnice bo v soboto 3. junija ob pol 5. pop. izpred hiše žalosti na farno pokopališče. Pokojnico priporočamo v blag spomin!

V ŠOSTANJU, dne 1. junija 1939.

MICI, HEDVIKA, CILKA, SLAVICA, hčerke; ZDRAVKO, sin; DESTOVNIK JOŽE, VIRENIK FRANČ, SZABO ŠTEFAN, MEŠIČ RUDOLF, zetje; MICI VASLE, snaha; KARLI, JOŽI, ZDRAVKO, EUDI, MARJAN, vnuki.

Patentirane „Super“ tehtnice drž. žigosane

Špecerije, mesarji, peki! Ne mučite se več z Vašimi navadnimi tehnikami na uteži, ker dobite že za nizko ceno praktične, točne, trpežne in lepe »Super« tehtnice, ki tehtajo brez uteži. Obiščite nas na Ljubljanskem veletrgu paviljon »Gg«. Iščemo zastopnika za Slovenijo. TVORNICI TEHTNIC J. ŠEBEŠČEN, Subotica — Tel. 662.

G. T. Rotman: S Pegazom — okrog sveta

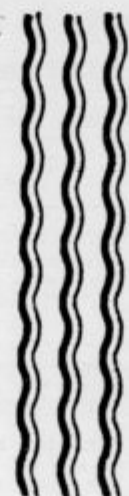

58

Kralj Lipilapi ni niti slutil, kakšna nevarnost se mu blizu. Sedel je v svoji kraljevski koči in se kočatil v obleki gospoda Vrtačnika. Ves dvor in vse sode je hotel sklicati, da bi ga občudovali, in srce mu je glasno razbijalo od ponosa. Tedaj pa je začul zunaj strašansko rjovenje — še trenutek, in v kočo je vdrla tolpa velikanskih le-rov.

Reševanje potopljenih z dna morja

Na ladji »Falcon«, ki je vodila reševalna dela ob potopitvi podmornice »Squalus« sprejemajo 8 ponesrečencev, ki jih je prinesel potapljaški zvon iz morskih globin

Mikroorganizmi v meteorju

Tudi v vesoljstvu polje življenje, ki je podobno našemu

V Kaliforniji je padel na zemljo meteor, ki so v njegovi notranjosti izsledili živa bitja. Neki avtomobilist se je vozil iz San Francisca v Los Angeles, ko je nenadno s silovitim plamenom in trušcem treščilo v zemljo. Napol omamljen in slep je vozač ustavil avto in je potem nekoliko sto metrov od tega kraja odkril majhno žrelo, ki ga je bil napravil izstrelek z neba. Izkopali so tri kilograme težak meteor in ga preiskali v zvezdarni na Mountu Wilsonu. Z drobnogledom so ugotovili v njegovi notranjosti žive bakterije.

Ta najdba je zbudila veliko pozornost v znanstvenem svetu, kajti to bi bilo prvič, da so v izpodnebni kamnu našli organizme, ki zanesljivo ne izvirajo z naše zemlje. V raznih meteorjih so sicer že prej odkrili vtise, ki so jih smatrali za rastlinske, toda to ni bilo popolnoma sigurno. Če se trditve ameriških učenjakov izkaže za utemeljeno, tedaj bi bilo to dokaz, da je tudi v vesoljstvu življenje, ki je podobno našemu.

Neki francoski učenjak pravi, da je treba sicer še počakati, kajti tudi ob mikroskopu se lahko zmotiš. Možnost, da bi šlo za organizme iz vesoljnosti, pa tudi ta učenjak ne zavrača, čeprav je videti fantastična. »Prebivalci« tega meteorja bi prišli s svojim »bivališčem« vred vendar iz vesolja, preleteli bi milijone in milijone kilometrov, a na tej poti bi morali prepotovati velikanske razsežnosti, kjer ni ne zraka ne vode, ne toplote, torej predele, v katerih živa bitja po naših pojmihi ne morejo vzdržati.

Po poročilu iz Amerike pa je učenjak, ki je raziskoval meteor, postavil njegove bakterije v posodo, v kateri je bila temperatura 200 stopinj pod ničlo in ni bilo zraka ali vode. Bakterije so to preizkušnjo prebile. Če so jo pa res prebile tudi v svetovnem prostoru, tedaj bi lahko mirno domnevali, da so v tem prostoru tudi obljude zvezd »judmi«, z življenjem, civilizacijo, kulturo.

Poveljnik »Squalusa«

ameriški pomorski častnik Oliver Naquin, ki je do kraja vztrajal na svojem mestu in se je kot zadnji rešeneec vrnil iz morskih globin

Težko dviganje »Squalusa«

Na kraju, kjer se je ameriška podmornica »Squalus« pogreznila v morje, so te dni vrhli venec v zadnji pozdrav. Vojne ladje pa so oddale 21 strelcev iz topov v počast junakom katastrofe. Zdaj bodo skušali podmornico dvigniti iz morskih globin. To delo ne bo lahko. Morje je zelo nemirno in dvomijo, da bi bilo podmornico mogoče dvigniti pred dvema tednoma. Potapljači, ki so jih zaradi tega spustili na morskno dno, so se vrnili iz vode z ledno plastjo na potapljaških čeladah.

Kosilo v tabletah

Neki kemik v Londonu je iznašel tablete, ki bodo ljudi zadostno prehranjevale in tudi nasitile. Tablete prodajajo v škatlicah, ki sličejo zavrtom za cigarete. 500 gramov teh tablet nadomešča štiri obroke jedi, torej vsebujejo hrano za dva dneva. Tablete so napravljene na podlagi žitne mešanice, dodatki pa sestojijo iz koncentriranega mleka in posušene povrtnine. Kako se bo ta način prehrane obnesel v praksi, se bo šele pokazalo.

Babica cele vasi

V vasi Palaveori blizu Kavale živi stoletna Vasilika Hadžinikolova. Vse svoje življenje ni zapustila domačega kraja in je rodila svojemu 1.1890. umrlemu možu dvajset otrok. Danes je njeno potomstvo prepravilo vso vas, tako da ni v njej prebivalca, ki ne bi bil z Vasiliko v sorodu. Vaščani jo imenujejo »babico« in Vasilika je na ta pridevek zelo ponosna. Navzlic svoji starosti je še krepka in čila, nabira suhljad v gozdu in plete ter šiva brez naočnikov. V vseh sto letih svojega življenja je ležala Vasilika zaradi bolezni samo en dan.

Francoski paviljon na ameriški razstavi

Francoski paviljon na svetovni razstavi v New Yorku stoji v srcu razstavišča

Pri rdečekožih

Angleški kralj in kraljica med svojim obiskom v Ontariu, kjer sta se razgovarjala s predstavniki indijskega plemena

Borba za ime

Kako se je pariški zdravnik obrisal za 300 tisoč frankov

Pariški zdravnik dr. Cornelius je imel hud boj za čast svojega imena. V roke mu je prišel roman, v katerem ima glavno vlogo nevaran tat, ki počenja svoja zla dela v okolici Pariza in se tudi imenuje Cornelius. Razen tega je zdravnik ugotovil, da so po tem romanu izdelali film in ga predvajali. Ogorčen je odšel na sodišče in vložil tožbo proti ljudem, ki so na takšen način razpolagali s poštenim imenom Corneliusov. Zahteval je 500 tisoč frankov odškodnine. Sodišče mu je priznalo 300.000 frankov, pa je vložil priziv. Tega bi ne bil smel storiti, kajti stvar se je zasukala.

Pred prizivnim sodiščem je zastopnik dedičev po romanopiscu, ki je med tem umrl,

izvajal, da nima po zakonu nihče lastniške pravice na svoje ime. Imena ni mogoče kupiti ali prodati ali najeti, bas zato ne predstavlja nobene lastnine. Uporaba kakšnega imena v literarnem delu je obsojiti in kaznovati le tedaj, če cika z ostalimi okoliščinami na kakšno določeno osebo ali če dobi čitatelj vtis takšnega cikanja. Šele tedaj je mogoče govoriti o žalitvi.

Prizivno sodišče je nato tožbo dr. Corneliusa zavrnilo, saj je bil tisti roman samo plod domišljije z najbolj neverjetnimi pustolovčinami, tako da bi nihče ne mogel v »junake« slutiti pariškega zdravnika. Tako se dr. Cornelius ne bo obrisal samo za 300.000 frankov, temveč bo moral plačati še znatne sodne stroške.

Pohod kobilic v Kaliforniji

Opustošeni nasadi žita, lanu, bombaža in sadja

V dolžini kakšnih 80 km so v Caolingi v Kaliforniji oblasti dale postaviti čudne barikade, sestoeče iz pločvine, strupenih preparatov, tlečega lesa in iz snovi, prepognjenih s katranom in petrolejem. Na ta način hočejo ustaviti roje kobilic, ki so v Kaliforniji že kakšnih štirinajst dni na pohodu ter uničujejo vse, kar srečujejo na svoji poti. Letošnji pohod kobilic je po sodbi strokovnjakov najhujši v zadnjih pet in dvajset letih.

Ozemlja, ki so zasajena z žitom in lanom, kakor tudi plantaže bombaža in sa-

dja so kobilice že popolnoma uničile. Suhe veje in korenine so edino, kar so pustile, ko so jo potegnile dalje. Škoda gre v milijone dolarjev. Dvajset tisoč jutro zemlje je opustošena, prav toliko površini grozi opustošenje v kratkem, če se pohod kobilic ne zajezi v zadnjem trenutku. Na stotine farmerjev se noč in dan trudi, da bi odvrgli pretečo nesrečo od letine, kajti roji kobilic ne prizanašajo nobeni kulturi in spreminjajo prej cvetoče kraje v hedne nasebine.

Kako so zavojevali Abesinijo

Italijanko vojno ministristvo objavlja poročilo o zavojevanju Abesinije. V tej vojni je Italija mobilizirala 17 tisoč oficirjev, svojo kolonialno vojsko v Afriki, poleg tega pa še 750 tisoč rezervistov v Italiji. V Afriko je bilo poslanih 106 tisoč konjev in mežgov, pol milijona pušk, 14 tisoč strojnic, 1600 topov, blizu 20 tisoč avtomobilov, 818 milijonov nabojev za puške in 4 milijone iztrelov za topove. Fašistična milica je izgubila v abesinski vojni 4814 mož. Podeljenih je bilo v abesinski vojni: 153 zlatih kolajm za hrabrost, 115 sivojskih križcev, 2000 srebrnih kolajm in 4500 bronastih kolajm. Odlikovanja pa še niso zaključena; 10 tisoč prošelj za odlikovanja leži še v vojnem ministristvu, ki študira vloge.

Deževni maj

Letošnji maj je bil po ugotovitvah vremensolovne opazovalnice v Bazlu najbolj deževen mesec svoje vrste v zadnjih 67 letih.

Konserviranje krvi za krvni prenos

Profesor dr. Lenormand je imel na medicinski akademiji v Parizu predavanje o raznosti konserviranja krvi za krvne prenose. Izjavil je, da bi se morala pripravljati konserviranja krvi za operativne poseke v vojni že v mirni dobi, ker bi se dalo na ta način mnogim ranjenjem rešiti življenje. Francoske bolnišnice, je dejal Lenormand, naj bi si to zapomnile ter pripravile primerne zaloge dokler so dajali krvi na razpolago.

Svatočenja preveč stanejo

Notranji minister turške vlade je izdal okrožnico, ki prepoveduje prirejanje dragih poročnih slavnosti, gostij in svatovanj. Poročne pojedine v hotelih in restavracijah se smejo v bodoče vršiti samo v skromnem obsegu.

Cestne svetilke so prodali

Znano ameriško kopališče Atlantic City je prišlo v takšen gospodarski položaj, da je moralo prodati cestne svetilke neki zasebni telefonski družbi, in sicer zaradi tega, da je moglo z izkupičkom plačati svoje učitelje, gasilce in policiste.

A NEKDOTA

Ruski car Aleksander I. je nekoč prisostvoval gledališki predstavi, ki ga je silno dolgočasila. Ko mu je bilo igre dovolj, vstal, se oblekel in se pripravil, da zapusti svojo hišo. Prišelci do vrat pa je našel tam komornega slugo, ki je smrčal na oblazinjenem stolu.

»Glej, glej,« je tedaj car nagovoril svojega pribočnika in pokazal na spečega moža. »Sment, gotovo je tudi on prislužkoval.«

VSAM DAN ENA

Pri vedeževanju

»Vas bodo ubili, zrezali na kose in požrli...«

»Trenutek počakajte prosim, da oblečem rokavice iz svinjskega usnja...«

(»Tidens Tegn«)

Dobrota je sirota, ali: razočarani gostitelj

Neprijeten doživljaj sluga londonskega policijskega šefa

Sluga londonskega policijskega ravnatelja sira Hughja Turnbulla je doživel za letošnje binkošne praznike stvar, ki mu bo gotovo dolgo ostala v spominu. George Wood, kakor se piše sluga sira Turnbulla, se je na binkoštno nedeljo podal na kratek izprehod izven hiše. Na cesti je srečal dva moža, ki sta ga prijazno ogovorila. Njuna beseda je našla pri Woodu prijazen odmev. Povabil je neznanca moža s seboj v stanovanje, kjer jima je postregel s čajem.

Ko sta se neznanca ogrela s čajem in popravila pecivo, katerega jima je Wood prinesel na mizo, pa se je zgodilo nekaj neznanega. Vstala sta, napadla nedolžnega

ga gostitelja in ga zvezala. Nato sta odšla v njegovo stanovanje, kjer sta odprla vse omare. Nagrabila sta za 500 funtov plena in jo potem odkurila.

Wooda so našli nekaj ur po napadu v skoro brezupnem položaju. Osvobodili so ga spon, v katero sta ga vklepala napadalca in potem je pripovedoval, kaj se mu je zgodilo. O storilcih ni sledu, gotovo pa je, da si bo Wood kdaj v bodoče premislil, povabiti še kakšnega neznanca k sebi na čaj.

Nov grob za Hlinko

Mestni svet v Ružomberoku je sklenil že na dan smrti voditelja ljudske stranke na Slovaškem, patra Hlinko, da bodo patrove smrtne ostanke čez leto dni prenesli iz grobnice jezuitske cerkve v posebno grobnico na ružmberoškem župnišču. Zda poročajo iz Slovaške, da bo grobnica za patra Hlinko veljala poldrugi milijon kron. Prenos smrtnih ostankov bo izvršen z velikimi svečanostmi na slovaški narodni praznik.

Eksplzija uničila šolsko poslopje

V predmestju Acrona, Ohio, je nastala v neki šoli eksplozija zaradi plina. V trenutku nesreče je bilo v poslopju kakšnih sto otrok. Rešila se jih je komaj polovica. Ostali so z učitelji vred postali žrtve nesreče. Doslej so izpod razvalin potegnili 42 trupel. Mnogo je tudi ranjenih.

STAVBNA DRUŽBA d. d. LJUBLJANA

Pisarna: Tyrševa c. 17, tel. 20-46
Obratovališče: Šmartinska c. 32, tel. 23-93
Opekarna: Vič, Cesta dveh cesarjev 114, tel. 26-46
Ustanovljena 1873

Kot stavbno in tesarsko podjetje projektira in gradi visoke in talne zgradbe vseh vrst
Ima obsežen inventar, lastne delavnice in pomožne obrate

Opekarna na Viču

proizvaja prvovrstno zidno in strešno opeko
za lastno porabo in za prodajo

Kamnolom v Podpeči

dobavlja znani podpeški lomljenec za kamnoseška
in zidarska dela

kakor za obloge, ograje, arhitektonsko opremo vrtov itd.

Trgovina s stavbnim materialom

Izključno zastopstvo tvrdke »SANA« d.d. iz Zagreba za prodajo mavca v vsej
Dravski banovini.

KRZNARJI! KROJAČI!

STROBEL

specialni šivalni stroji pri
B. MAGDIĆ, ZAGREB, Radišina ul. 11.

Na ljubljanskem velesejmu v paviljonu „G“

BERKEL

avtomatske in industrijske teht-
nice ter stroji za narezek in gnjat

PRI B. MAGDIĆ, ZAGREB, RADIŠINA ULICA 11

Na ljubljanskem velesejmu v paviljonu „G“

Posojilnica v Mariboru

r. z. z o. p.
NARODNI DOM
Telefon 21-08

Deležna glavica nad 600.000 din
Lastne rezerve 11 milijonov din
Hranilne vloge 56 milijonov din

Posojilnica je najstarejši slovenski
denarni zavod v Mariboru

Sprejema hranilne vloge
na knjižice in na tekoči
račun ter jih obrestuje po **3-5%!**

Daje posojila na vknjižbo in na menice pod najugodnejšimi pogoji.
Vse hranilne vloge so proste in se izplačujejo
neomejeno!

Tovarniške prestore

v Ljubljani, primerne
za vsako industrijo,
ODDAMO s 1. julijem.
Naslov v ogl. oddelku
»Jutra«.

OKASA tablete

Pri spolni slabosti
lahko poskusite

OKASA TABLETE za moške

100 komadov din 220.-
proti povzetju.

Zastopnik: Lekarna
Mr. Rožman Miroslav,
Beograd — Terazije 5.
Ogl. r. S. b. 5846-39

KOLESA

»PRESTO«,
»TORPEDO«
in druge najboljše
znamke
na ugodne obroke.
Stara kolesa
vzamemo v račun.

NOVA
TRGOVINA
TYRŠEVA 36.
(nasproti Gospo-
darske zveze)

INSERIRAJ
V »JUTRO«!

Vse vrste svile

v krasnih, pe-
strih modnih
barvah, najno-
vejši vzorci za
obleke in bluze,
velika izbira

R. MIKLAUC
PRI »SKOFU«
LJUBLJANA
LINGARJEVA ULICA 3
PRED
SKOFIJO 3.

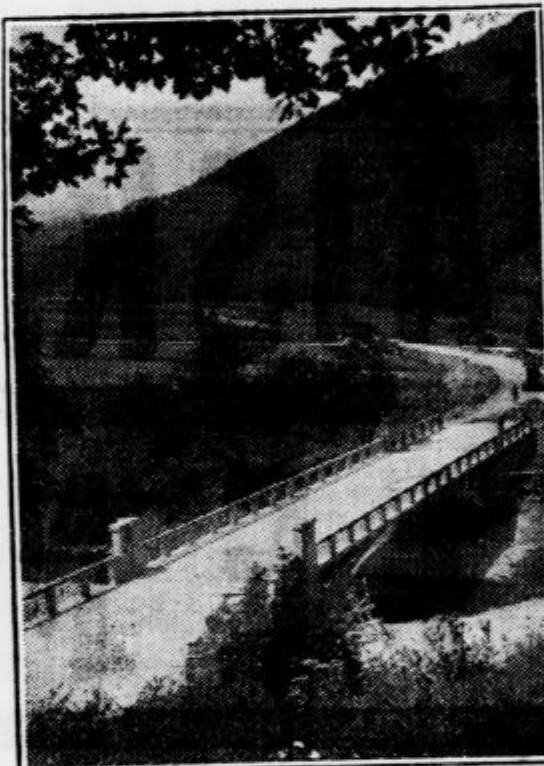

KLISEJE
ENO
VEČBARVNE
JUGOGRAFIKA
SV. PETRA NASIP 23

SLOGRAD

slovenska gradbena
in industrijska d. d.

LJUBLJANA

BRZOJAVKE: SLOGRAD LJUB-
LJANA — TELEFON INT. 21-80
— TEHNIČNA PISARNA VRTA-
CA STEV. 9

TVRDKA GRADI: stanovanjske hi-
še, trgovinska poslopja, moderne
industrijske stavbe, betonske in že-
lezobetonске konstrukcije, vse vrste
vodnih naprav, mostove in silo, že-
lezobetonске tlačne cevi za vodne
naprave, vodovode itd.

IZDELUJE: vsakovrstne tehnične
projekte in statične proračune

Telovadno in športno orodje

nenačrtnjive opreme telovadnic z
vgrajenimi orodji v najnovejši, dovr-
šeni izvedbi nabavite — v specialni

tvornici telovadnega orodja
J. ORAŽEM
RIBNICA NA DOLENJSKEM

KLISEJE

ENO
VEČBARVNE
JUGOGRAFIKA
SV. PETRA NASIP 23

Kaj imamo in kaj delamo?

1. Ojačevalne naprave za prenose
govorov na javnih prireditvah prodajamo
in posojamo.
2. Mikrofonske prenose oskrbujemo.
3. Vse naprave za zvočni kino in sicer
projektorja in zvočne naprave Zeiss
Ikon prodajamo, montiramo in poprav-
ljamo.
4. Razpolagamo s prenosno napravo za
za zvočni kino, s katero moremo v
vsakem kraju prireditelj zvočne kinopredstave.

5. Vse potrebščine za kino, kot
n. p. oglje, rezervne dele za projektorje
itd. imamo v zalogi. Oskrbujemo service
za večino zvočnih kinov v Sloveniji.
6. Dobavljamo in montiramo električne
zvonove.
7. Prodajamo in popravljamo radijske
aparate.
8. Bavimo se z vsemi tehničnimi vprašanji,
ki zadevajo radijsko, projekcij-
sko in elektro-akustično
stroko.

„RADIO“

družba z o. z.

TEL. 3190 LJUBLJANA — Miklošičeva c. 7. TEL. 3190

TOVARNA KEMIČNIH IZDELKOV V HRASTNIKU D. D.

TOVARNE V CELJU IN HRASTNIKU

proizvaja:

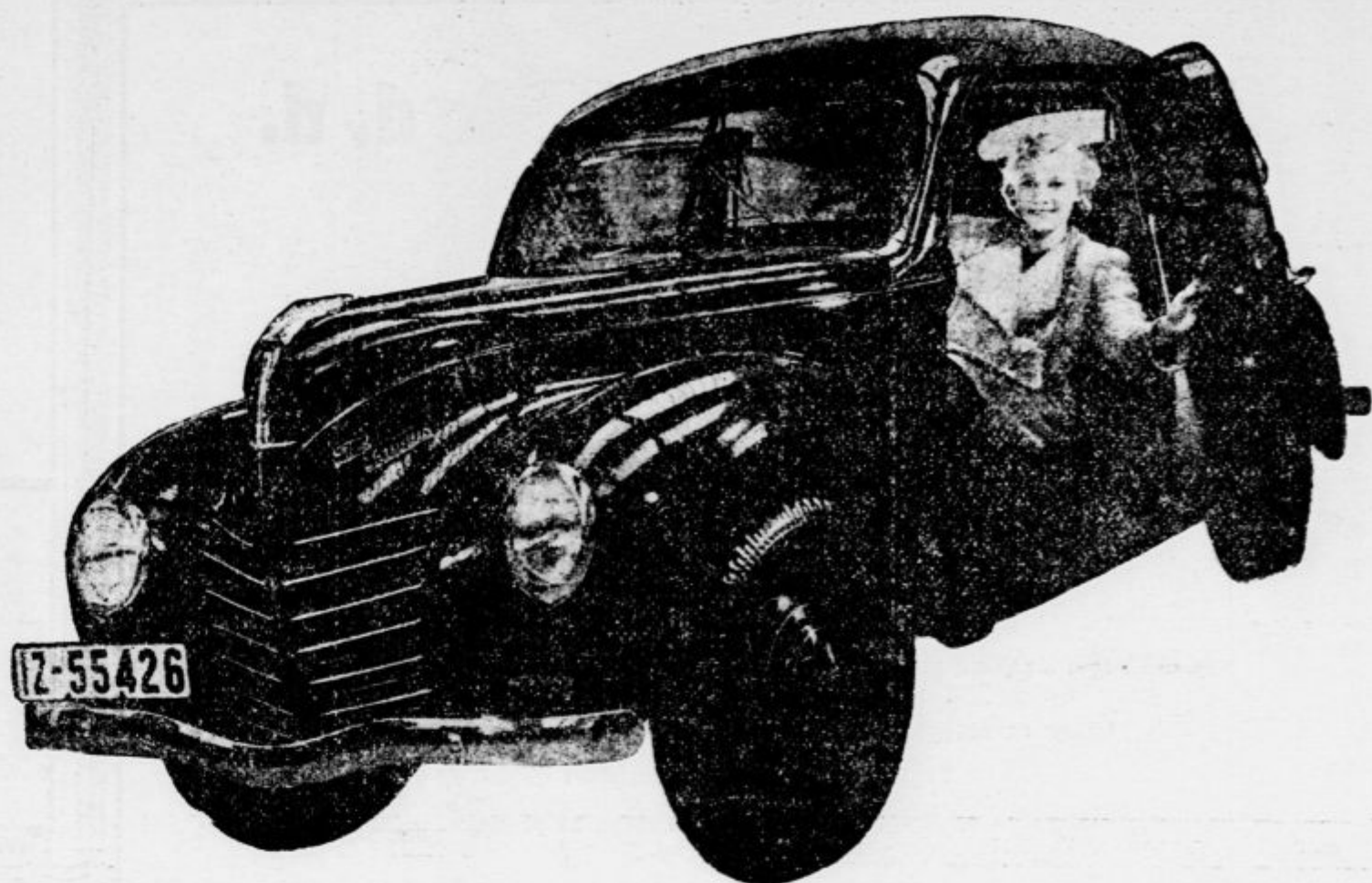
Solno in žvepleno kislino
Kalijev in natrijev soliter
Kristalno sodo in pralni prašek
Glauberjevo in grenko sol
Apno in apnenčev prah
Fosfatno žilindro in kostno moko
Rudninski in kostni superfosfat
Železno-oksidsne barve in zeleno galico
Vodotopna olja za industrijske svrhe
Alkaloide opiuma in druge farmacevtske izdelke
Razna sredstva za zaščito rastlin in uničenje škodljivcev.

Natančnejša pojasnila se dobe pri tvornici
v Hrastniku — Telefon int. št. 2

Najnovejši FORD-TAUNUS

model 1939

**Višek tehnike, robustna konstrukcija,
hidraulične zavore in vse najnovejše
tehnične pridobitve**

IVAN BRICELJ

pooblaščen graditelj,

Ljubljana — Slomškova 19, tel. 25-27

gradbeno podjetje in tehnična pisarna za visoke in nizke zgradbe.

Gradnja sodobnih avtomobilskih cest.

BEOGRAJSKI

SEJEM

prireja vsako leto

mednarodni salon avtomobilov

Spomladanski sejem

JESENSKI SEJEM

ki se bo vršil to leto

od 7. — 17. septembra 1939.

Največje tržišče na Balkanu. — Veliko število razstavljalcev. Pregled celokupne domače in svetovne proizvodnje.

Pojasnila:

Uprava BEOGRAJSKEGA VELESEJMA, Beograd, Sejmišče, poštni predal 538; telefon 28-526, 28-802.

Popusti 50% na železnicah in brodovih.

IZ PTUJA

se priporočajo:

SHELL BENCIN!

AVTO OLJE!

KREFT HINKO

PTUJ — LJUTOMERSKA CESTA 1

trgovina z mešanim blagom

Nakup jajc, masla, suhih gob, vinskega kamna in vseh deželnih pridelkov. Prodaja apna. Avtomobilisti pozor! Bencinska črpalka pred trgovino deluje podnevi in ponoči!

Uvažujte ugodnosti

ki jih nudi manufakturna trgovina

CVIKL IVAN

PTUJ

in kupujte stalno v njej!

Električno luč, žarnice, svetilna telesa, kuhalne naprave, radio aparate
Vam preskrbi

**ZADRUŽNA
ELEKTRARNA**

r. z. z. o. z., Ptuj

PLETARSKÉ IZDELKE:

pleteno pohištvo, torbice, potovalne košare
Vam najugodnej dobavi

PLETARNA r. z. z. o. z.

PTUJ

GAZVODA JOŽE

splošno mizarstvo

GOTNA VAS — NOVO MESTO

Izdeluje po naročilu moderne spalnice, jedilnice in kuhinjske opreme — opreme za lokale — solidno in po zmerni ceni.

A. SENČAR IN SIN

veletrgovina s specerijskim blagom, nakup in izvoz jajc, suhih gob in vseh vrst deželnih pridelkov. — Veleprodaja soli na debelo in drobno.

A. JURCA nasl. MILKO SENČAR

tovarna žvepljenih izdelkov ter žvepleno-apnene brozge
Ustanovljeno leta 1860 — Telefon int. 3 — Brzjav: SENČAR PTUJ — Račun poštno-čepkovnega urada v Ljubljani št. 10832.

PODRUŽNICA: SLOMŠKOVA ULICA 9.

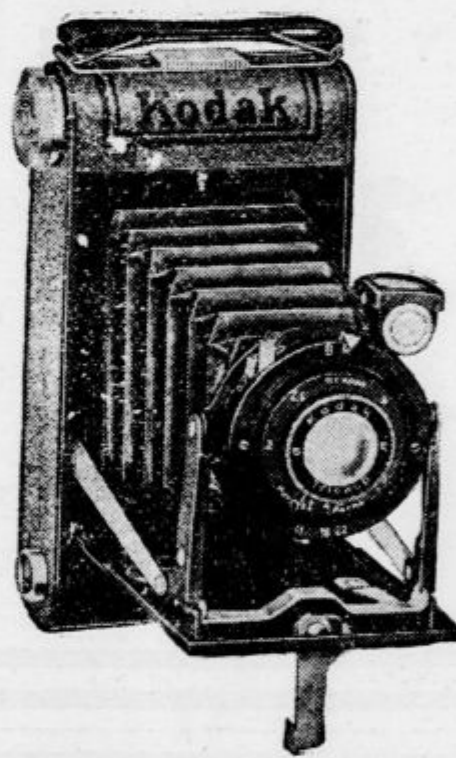
Zastoj

bi lahko rekli, če velja

6 x 9

KODAK KAMERA NA SKLOP

samo 298.— din

Kodak Triskop objektiv, zapor za trenutne in časovne posnetke, precizna kovinska konstrukcija, enostaven v uporabi.

**8 posnetkov 6x9
na Kodak filmu 620**

KODAK JUNIOR 0

Zanatska banka kraljevine Jugoslavije a. d.

podružnica Ljubljana, Gajeva ul. 6 — Tel. 20 — 30

Podeljuje

obrtnikom, obrtnim podjetjem in zadrugam
razne vrste posojil in kredite na tekoče račune.

Sprejema

od vsakogar vloge na hranilne knjižice in
tekoče račune in obrestuje po 4% do 5%.
Izvršuje vse ostale bančne posle pod
najugodnejšimi pogoji.

Kreditni zavod

za

trgovino in industrijo

Ljubljana, Prešernova ul. 50

(v lastnem poslopiju)

Telefon: 37-81, 37-82, 37-83, 37-84. Brzjavni naslov: Kredit Ljubljana

Obrestovanje vlog, nakup in prodaja vsakovrstnih vrednostnih papirjev, deviz in valut, borzna naročila, predujmi in krediti vsake vrste, eskompt in inkaso menic, kuponov, nakazila v tu- in inozemstvo, Satedeposits itd.

VSAK OBISKOVALEC LJUBLJANSKEGA VELESEJMA NAJ SI OGLEDA VELIKO RAZSTAVO
v prvem desnem prostem razstavišču od glavnega vhoda

Glavna zastopstva dvokoles:
Dürkopp, Triumph, Waffrenrad, Mifa, Excelsior

Motorna kolesa:
Excelsior 98", Dürkopp 98", Triumph 200,
250, 350"

„TRIBUNA“ = F. B. L. = LJUBLJANA

Šivalni stroji
Veritas, Titan pogrezljivi

Prevozni tricikli:
v vseh velikostih in oblikah

Otroški vozički
globoki in športni, veliko novih modelov

Igračni vozički
tricikli, skiroji, gugalnice in drugo

VABIMO VSE

**MESARSKE MOJSTRE,
GOSTILNIČARJE,
HOTELIRJE,
RAVNATELJE ZAVODOV itd.**

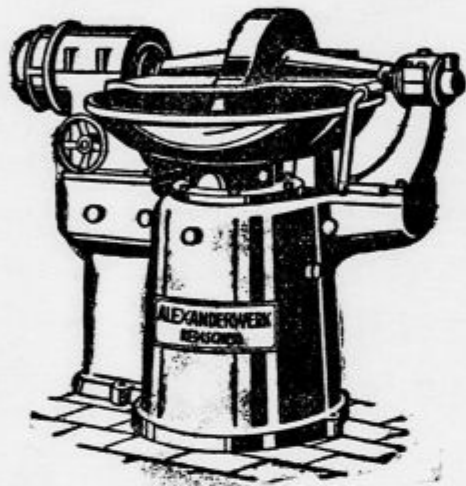
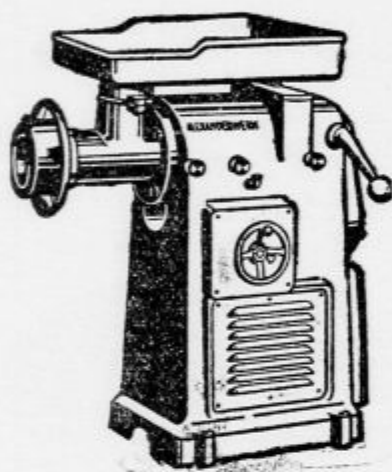
da nas obiščejo na LJUBLJANSKEM VELESEJMU. — Tam razkazujemo
na stojnicah 189—197 — deloma v pogonu — veliko izbire naših
svetovnoznanih

„Alexanderwerk“ stroji
za mesarje in velekuhinje

ALEXANDERWERK A.G. REMSCHEID

Zastopnik za kuhinjske stroje:
DANIEL STOLZ — Beograd.

Za drobno prodajo in mesarske stroje:
IVAN KRUTZLER — Zagreb.

Hotel Metropol Miklič
Ljubljana, nasproti glavnega kolodvora

140 sob - komfortno opremljenih

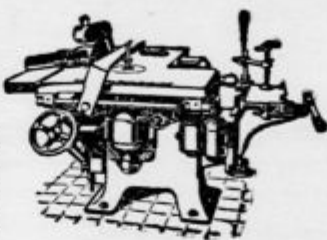
Prvovrstna restavracija, moderno opremljena kavarna

AB-KO Specialna damska kolesa

družba z o. z. **Magistroni — FB-Regina — Clement,**
LJUBLJANA **Universal in Balilla** pribor.
Tyrševa c. 34 Sportni dirkalni okvirji po 460.— din. — Serije cevi
Titanus in Standard.

Stroje za obdelavo lesa!

t. j. za mizarstvo,
kolarstvo itd. ter
žagane naprave —
dobavi slej ko
prej v najboljši
izvedbi trrdka

PETER ANGELO, d. z o. z.
LJUBLJANA — MIKLOŠICEVA 30
(Vhod Pražakova 8-I)

Na velesejmu ne razstavljamo — zato
prosimo na obisk v pisarni!

Akumulatorji

La z garancijo za avto in elektr.
centrale na veter.

**Zaloga
veternic!**

„Vesna akumulator“,
Maribor

**DOBRO UVEDENA MEHANIČNA
TKALNICA**

se odda radi odpotovanja. — Potreben je
kapital od din 700.000.—. — Pisati na
ogl. odd. »Jutra« pod »Rentabilan posao«.

**Ob vsaki priliki —
se spomnite**

da so »Jutrovi« »Mali oglasi« v
Sloveniji najuspešnejša, naj-
cenejša in najhitrejša posredo-
valnica za službo vseh vrst,
za prodajo in nakup vseh
stvari, za nepremičnine, lo-
kale, podjetja, kapital, že-
nitve in za vse drugo

PRILOŽNOSTNI NAKUP

predmetov za splošno gospodarstvo, kot betonsko, kovsko, ključavničarsko železje,
nosilce, cevi, ograje, tračnice, vagonete, mreže, jermenice, konzole, zobčnike,
osovine, požiralnike za kanale, vodovodne ventile v vseh dimenzijah, kakor tudi
brone, medenino, baker v palicah, belo kovino, svinec, cink, centrifuge, parne kotle,
lokomobile, kmetijske stroje, polnojarmanik 65 cm, velike rezervarje, vozove vseh
vrst, bakrene kotle, orodje za vsako obrt, svedre za premogokope, kakor tudi
patentne lestve itd. — Poleg tega si oglejte, prosim. moje veliko skladišče, kjer
se boste prepričali, da se nahajate na lpskem velesejmu, samo z razliko: kajti
pri meni dobite še več predmetov kot tam, in sicer po zelo ugodnih cenah — seveda
rabljenih! — Kupujem tudi vse zgoraj omenjene predmete in plačujem zanje zelo
dobre cene. — Priporoča se

JUSTIN GUSTINČIČ

Maribor, Tatenbachova ulica št. 14
in podružnica vogal Ptujsko-Tržaške c.

Apartne novosti

LJUBLJANA
Franciškovska

**MODNA MANUFAKTURA
LONČAR · RAŠKA · STARE**

„ALPEKO“

tovarna umetnega kamna
vabi

na ogled svojega razstavnega pa-
viljona na velesejmu, kakor tudi
stalne tovarniške razstave na
Tyrševi c. 48.

Važno za graditelje in privatnike!

Kdor oglašuje - ta napreduje!

W. & J. SCHEID
LIMBURG

SPECIJALNA TOVARNA za CESTNO-GRADBENE STROJE
razstavi

na VELESEJMU V LJUBLJANI od 3. do 12. junija 1939
raznovrstne stroje za asfaltiranje cest in cestne valjarje.

Glavno zastopstvo za Jugoslavijo: Ing. Jos. Paulin, Ljubljana,
Gregorčičeva 17 c.

VEHOVAR FRANJO
stavbno in umetno pohištvo v Celju,

izdeluje vsakovrstno navadno in najfinije pohištvo po lastnih
načrtih, kakor tudi stavbna dela. — Lastna moderna sušilnica.
iz domačih in inozemskih tovarn nudi po posebno znižanih cenah
Zaloga pohištva v CELJU, GLAVNI TRG 12.

G R O M

**Carinsko · posredniški in
spedijski bureau d. z o. z.**

LJUBLJANA

Masarykova cesta šte. 14-I

NASLOV BRZJOVKAM: »GROM«
TELEFON INTERURBAN ŠT. 24-54

Zastopstva v vseh večjih mestih v
tu- in inozemstvu. Zastopniki druž-
be spalnih vozov S.O.E. za ekspres-
ne pošiljke. Vse potrebne informa-
cije brezplačno.

Ustanovljeno 1876

Ustanovljeno 1876

**Najstarejše špedicijsko podjetje
v Sloveniji**

R. RANZINGER

Ljubljana

Brzj. nasl. Ranzinger

Telefon št. 20-60, 31-60

Lastno koncesijonirano carinsko posredništvo. Od ministrstva trgovine in
industrije koncesijonirana javna skladišča z direktno zvezo s progo državnih
železnic. — Pohištveni transporti s pohištvenimi vozovi in avtomobili.

**Magirus
Deutz
Diesel**

**tovorni automobili
in autobusi**

Automontaža d. d.

LJUBLJANA

Pisarna: Pražakova ul. 13
Tovarna: Kamniška ul. 25

Tovarna
patentiranih
ieklenih karoserij
za autobuse

**V DNEH
VELESEJMA**

kupite vse kar rabite — najceneje
v Frančiškanski ulici:

Krznarstvo Mirko Krašnja
Vam strokovno popravi ali modernizira krzno. Mnogo si prihranite, ako daste v popravilo preko leta Vaš kožuh, plašč ali alično.
Frančiškanska ulica 1.

Oblastv. konces. avtobusna
Izletna pisarna M. OKORN
Ljubljana — Frančiškanska ulica 2
tel. 22-50.

Priporoča se trgovina
IVAN KRIVIC
Trdka osnovana 1873. Specerijsko, kolonijalno in materialno blago. —
Telefon 39-15, Frančiškanska ul. 10.

Tvrška „Nada“
je predstavica odlične parfumerije, kozmetike, umetne obrti in galanterije.

Glasbila **DORJATH JAKOB**
specijalna delavnica in zaloga vseh potrebnih, popravila in uglaševanje klavirjev.

Tvrška Perko
Vam nudi čevlje najmodernejših oblik, prvovrstnega izdelka veliko izbira rokavic in nogavic.

Kemična čistilnica vsakovrstnih oblek — parno likanje — pralnica — svetlolikalnica
Šimenc Franc, Kolodvorska ul. 8, in sprejemališče: Frančiškanska pasaža.

MODO ZA GOSPODE
in dame zastopa odlični modni salon
K. Pučnik,
Velika izbira blaga za vse!

Monogrami, entel, azur, gumbnice, gumbi, plise — fino in hitro izvrši
Matek & Mikeš
Ljubljana — Frančiškanska ulica.
Vezenje perila, predtisk ženskih ročnih del.

JOS. EBERLE
Juveli, zlatnina, srebrnina, ure in kovinske umetnine. — Nakup zlata, srebra, draguljev po najvišjih cenah.

MODISTKA
salon „FRANJA“ Kogovšek
izvršuje najnovejše, najelegančajše modele. Pasaža v Frančiškanski ul.

Stane Cuznar
Nudi najugodnejši nakup vseh vrst damskega in moškega perila, ter usnjenih izdelkov v veliki izbiri. —
Frančiškanska ulica.

Specijalna trgovina pletenin
F. & M. Rozman
priporoča svojo bogato zalogo najboljših kakovosti. Frančiškanska ul. 3 (pasaža).

TIZIAN
prodaja, kupuje starinske umetnine, ocenjuje in popravlja starinske umetnine. Pasaža v Frančiškanski ulici.

Lončar-Raška-Staré
APARTNE NOVOSTI ZA DAME
IN GOSPODE.

Oglejte si od znotraj **knjigarno**
Učiteljske tiskarne
v Frančiškanski ulici 6.

Slaščičarna Grablovič
priporoča — splošno znani najboljši slaščiči ter prvovrstno, vedno sveže pecivo.

Cvetličarna „Split“
Ljubljana — Frančiškanska ulica 8, nudi sveže in najcenejše cvetje, šopke, aranžmaje in žalne vence. — Priporoča se: **BENEDIK IVANKA.**

**BELI ANTILOP Z LAKOM.
ENAKI S POLVISOKO PETO.**

KAMGARNE

za moške sportne in promenadne obleke
iz domačih in inozemskih tovarn nudi po posebno znižanih cenah

F. I. GORIČAR

Ljubljana, Sv. Petra cesta 29.

Oglejte si razstavljeno blago v naših izložbah kakor tudi zalogo v naših novih prostorih, kjer imate svetlobo za izbirati kot na prostem!

**POZOR, GOSTILNIČARJI
IN RESTAVRATERJI!**

Obiščite paviljon „H“ na velesejmu!

Tvrška B. MARINKOV iz Fruške gore, Sremski Karlovi, je razstavila svoj lastni proizvod:

Bermet vino črnino iz Fruške gore

je garantirano izdelano iz najboljših starih vin.

Vino je odlikovano s prvimi nagradami in zlatimi medaljami na mednarodnih razstavah. Je najboljšo zdravilno vino naše zemeljske krogle. Bermet vino nudi tvrška v sodčkih od 30 litrov naprej. — Obiskovalci velesejma! Poiskujte tudi Vi kozarček »Bermet«. Cene bagatelne, sodi na posodo! —

Zahtevajte ponudbe od:

B. MARINKOV, Sremski Karlovi, Fruška gora.

ZALOŽBA »CESTA«

LJUBLJANA, KNAFLJEVA UL. 5

Pravkar je izšla peta knjiga založbe »CESTE«:

MARIJE MAJERJEVE

„Rudarska balada“

ki na pretresljiv način opisuje življenje rudarjev globoko pod češko zemljo in njihovo ljubezen do doma in domovine

„Rudarska balada“

je knjiga, ki jo bo vsakdo prebral z največjim zanimanjem in zinerom iznova spet rad posegel po njej.
Broširana knjiga 10.— din, s poštnino 11.— din.
V celo platno vezana 15.—, s poštnino 16.50 din.

Knjiga se naroča pri:

ZALOŽBI »CESTA«

LJUBLJANA, KNAFLJEVA UL. 5

kjer dobite po isti ceni tudi že prej izale knjige
D. Ravljena »Zgodbe brez groze«, Klabunda »Pjotr — Rasputin«, D. Ravljena »Črna vojna« in Thompsona »Sivkov«.

„DRAVA“

GOSPODARSKA ZAVAROVALNA
ZADRUGA

Maribor, Aleksandrova c. 14-1.

Račun poštne hranilnice v Ljubljani 16718
Račun poštne hranilnice v Beogradu 58551
Telefon 23-10.

GLAVNO ZASTOPSTVO

Ljubljana — Mestni trg 17-1.

Subotica — Manojlovičeva 5

(v lastni palači)

Zavaruje: za slučaj smrti, doživetja, dote in rente (penzije).
Zavarujte pri domači zavarovalni zadrugi!
Sprejemajo se zastopniki.

**Ob vsaki priliki —
se spomnite**

da so „Jutrovi“ „Mali oglasi“ v Sloveniji najuspešnejša, najcenejša in najhitrejša posredovalnica za službo vseh vrst, za prodajo in nakup vseh stvari, za nepremičnine, lokale, podjetja, kapital, šolstvo in za vse drugo

ZAHTEVAJTE

v vseh lekarnah, drogerijah in parfumerijah

**Citajte in širite
»JUTRO«**

LJUDSKA SAMOPOMOČ

reg. pomožna blagajna V MARIBORU — ALEKSANDROVA CESTA 47,
v lastni palači

naznanja smrtne slučaje svojih članov v mesecu

aprilu 1939.

SEMIČ ANDREJ, zidar, Vrhnika;
PODGORSEK ROZALIJA, zasebnica, šibenik p. Sv. Jurij j. ž.;
MIHELČIČ MATIJA, čevljar, Maribor;
TOMŠE MARIJA, užitkarica, Selce nad Skofjo Loko;
PAJNKIHER URŠA, posestnica, Rodni vrh;
SNOJ MARIJA, zasebnica, Dol. Retje;
PIRC MARIJA, zasebnica, Maribor;
MAROCH JURIJ, viničar, Vreža p. Sv. Vid pri Ptuj;
KADUNC ANTON, železničar v pok., Ljubljana;
BRATUŠA ANTON, žel., Studenci;
MLINARIČ JOZEFA, preužitkarica, Središče;
VASČER TEREZIJA, užitkarica, Sela p. Brežice;
ŠKRIBE MARIJA, vdova komand. žand. stanice, Slovenj Gradec;
KODERMAN FRANC, pis. ravnatelj v pok., Novo mesto;
JERMAN FRANJA, vdova delavca, Ljubljana;
GEIST JANEZ, preužitkar, Podložje;
STRAŠEK MARIJA, užitkarica, Pilštanj;
ZICKAR MARIJA, užitkarica, Drnovo p. Krško;
ARTELJ ELIZABETA, preužitkarica, Gorica p. Radovljica;
PUŠNIK APOLONIJA, preužitkarica, Lahov graben;
WEIDNER ŠTEFAN, delavec, Sp. Vižinga p. Marenberg;
LOVEC CIRIL, čevljarski mojster, Maribor;
HADNER TEREZIJA, vdova viničarja, Hrustje p. Limbuš;
TUHTER JOHAN, tov. delavec, Tebarje;
OSVALDIČ BLAŽ, užitkar, Zetale;
HROVAT MARIJA, vdova davč. izterjevalca, Žužemberk;
PIRNAT MARIJA, užitkarica, Laks p. Cirknica;
OMERSU JULIO, trgovec, Sv. Marjeta na Dr. p.;
SPANNER FRANC, žel. čuvaj v pok., Jančev vrh;
MASTNAK FRANCISKA, užitkarica, Sp. Gabernik p. Rogaška Slatina;
REŽEK ANA, užitkarica, Lesično p. Pilštanj;
SALAMUN JOZEFA, zasebnica, Maribor;
UREK MARIJA, užitkarica, Globoko;
TABOR ANTONIJA, zasebnica, Rožna dolina p. Vič;
PIRNAT JURIJ, preužitkar, Ponder, Sv. Jurij ob Taboru;
KOROSČEK MARIJA, posestnica, Zimica p. Sv. Barbara pri Mariboru;
KOLAR ANTON, posestnik, Lojke p. Črešnjice—Konjice;
SOPČIČ IVAN, žel. v pok., Martane, Čakovce;
PIRMAN URŠA, užitkarica, Planina p. Raka;
LEVSTIK MILOŠ, učitelj v pok., Celje;
ZIDAR MARIJA, posestnica, Cerklje ob Krki;
NAMESTNIK ANTON, tesarski mojster, Ruše;
REPOLUSK IVANA, posestnica, Maribor;
KURINCIC BARBARA, zasebnica, Celje;
STUBER AVGUŠTIN, posestnik, Zikarce;
KLASINC BARBARA, preužitkarica, Prepole p. Sv. Janž na Dr. p.;
SIMČIČ AMALIJA, zasebnica, Ljubljana;
KERT MARIJA, zasebnica, Gorica;
LACKNER MARIJA, vdova livarja, Maribor;
KRAJNC TEREZIJA, preužitkarica, Razdelj p. Vojnik;
MIŠINSKY JOSIPINA, vdova učitelja, Varaždin;
SLAVIČ ANTON, mestni uslužbenec, Maribor;
MACHER IVANA, preužitkarica, Zg. Radvanje;
LAMPRET MARIJA, posestnica, Dešno p. Stopperce.

Po vseh umrlih članih se je izplačala pripadajoča podpora v skupnem znesku

Din 481.430.—

Članom, ki so pristopili po 1. novembru 1933 se izplača polna podpora — brez odbitka!

Kdor še ni član »LJUDSKE SAMOPOMOČI«, naj zahteva brezobvezno in brezplačno pristopno izjavo.

BLAGAJNIŠKO NAČELSTVO

PINTER & LENARD železnina Maribor

ENGROS

DETAIL

I.C. MAYER

manufakturna veletrgovina

LJUBLJANA

Wolfova ul.

Marijin trg

Osnovano leta 1834

Oglejte si izložbe!

SPEDICIJA IN AVTOPREVOZ

F. JEREB

MARIBOR — ALEKSANDROVA C. 6

Odlična kuhinja

Velika izbira najboljših vin

Kolodvorska restavracija

LOJZE MAJCEN

MARIBOR

GLAVNI KOLODVOR.

TOVARNA ŽIME

ZADRUGE za PREDELAVO
ŽIVALSKÉ DLAKE

r. z. z. o. z.

Stražišče pri Kranju

Telefon: Stražišče 7

Železniška postaja: Kranj

Brzojavni naslov:

Zadružima Stražišče.

ELEKTRO-PARNO IZDELOVANJE HIGIJENSKO
OČIŠČENE IN STERILIZIRANE ŽIME

plišeeje
eno in večbarvne
JUGOGRAFIKA • SV. PETRA NASIP 23

AVTOMOBILISTI

OBIŠČITE RAZSTAVO

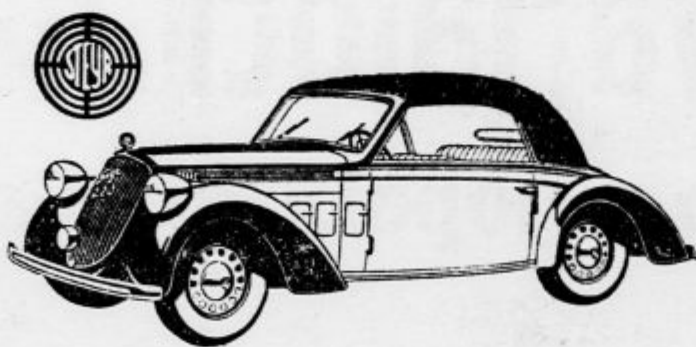
NAŠIH AVTOMOBILSKIH GUM

NA

LJUBLJANSKEM VELESEJMU

Pričakujemo vas, da vam pokažemo vse vrste
in dimenzije naših prvovrstnih gum za avtomobile,
motorna kolesa in dvokolesa, katere lahko dobite
v vseh naših prodajalnah,
po ceni brez konkurence.

Pridite, obiščite nas, oglejte si naše odlične gume
in prepričajte se o naših nizkih cenah. Naš cilj
je, da vas postrežemo točno in vestno.

Rata**Inserirajte v „Jutru“!****Izraz
kvalitete**

ZASTOPSTVA:

JERMAN & Co.

d. z. o. z.

KOLODVORSKA ULICA 8.

Telefon 22-32

LJUBLJANA

ADOLF ŠOSTER

FRANCIŠKANSKA ULICA 11.

Telefon 22-06

MARIBOR

RAZSTAVLJENO NA LJUBLJANSKEM VELESEJMU

OBIŠČITE

VIII. MARIBORSKI TEDEN

od 5. do 13. avgusta 1939.

Velika gospodarska in kulturna revija — Velike gledališke, pevske in
sportne prireditve — 50% popusta na železnica in parobrodih od
1. do 17. avgusta 1939.

Mariborski otok, najlepše kopališče Jugoslavije
Zeleno romantično Pohorje ...

Vinorodne Slovenske gorice ...

Gostoljubni lep Maribor ...

VAS VABIJO!

ŠKODA

Kakovost izdelka in materiala bo ostala

POPULAR

1.100:

32 HP

PORABA GORIVA
8'5 / 100 km

Maks. brzina
105 km

Nihalne osi
na vseh **4** kolesih

Hidravlične
zavore

RAPID:

44 HP

PORABA GORIVA
10'5 / 100 km

Maks. brzina
120 km

Nihalne osi
na vseh **4** kolesih

Hidravlične
zavore

4 CILINDRSKI MOTOR Z VISEČIMI VENTILI (OHV), TER NITRIRANIMI MOKRIMI CILINDRSKIMI VLOŽKAMI. — KROŽNO MAZANJE S PRITISKOM. — OLJNI IN ZRAČNI FILTER

Automobili odgovarjajoči našim cestam

Oni vodijo in prednjačijo s popolnostjo sodobnih izdelkov

Glavno zastopstvo:

E. ROSA, LJUBLJANA,

Poljanska cesta 69

BEOGRAD

Ing. Dušan Suvajdžić
Nemanjina 35

JUGOŠKODA a. d.
Martićeva ul. 13

ZAGREB

KONSTRUKCIJO IN DELOVANJE ŠASIJE SI LAHKO OGLEDATE NA AVTOMOBILSKI RAZSTAVI
V ŠOTORU LJUBLJANSKEGA VELESEJMA